T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MEDYA VE İLETİŞİM ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÇİZGİ FİLM YAPIMLARINDA İDEOLOJİK YÖNELİMLER: ŞİRİNLER ÇİZGİ FİLM ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Şeyma Nur İMİR

İSTANBUL, 2024

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MEDYA VE İLETİŞİM ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÇİZGİ FİLM YAPIMLARINDA İDEOLOJİK YÖNELİMLER: ŞİRİNLER ÇİZGİ FİLM ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Şeyma Nur İMİR
1T200022885

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Füsun ALVER

İSTANBUL, 2024

ETİK BEYAN SAYFASI

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamıyla uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Şeyma Nur İmir

ÖZET

Bir kutu içerisine sıkıştırılmış renkli ve hareketli yapılarıyla erken yaşta çocukların dikkatini çeken, görsel endüstrinin bir ürünü olan, çizgi diziler kültür aktarımı için etkili uygulamalardandır. Kıskaçta çocukların olduğu bu yapılarda mesajlar direkt verilmek yerine alt mesajlar vasıtasıyla zihne iletilmeye çalışılır. Karl Marx'ın materyalist kuramı, insanın toplumdaki yerini ve insanın doğasını Marksist ideolojinin temel dayanağı olarak kabul etmektedir. Marx'ın ideolojik düşüncelerine göre, ideoloji özünde gerçeklikten kaçınarak bireyin düşsel bir inşasından ibarettir. Materyalist kuram; toplum hakkında, emeğin öneminden kapitalizm ile dini ilişkisine kadar uzanan geniş spektrumlu ve derin bir anlayış biçimini ortaya koymaktadır.

Bu tez çalışması ile; Marx'ın öncüsü olduğu ideolojik yapı ilkesinde, içerisinde komünist propaganda yapıldığı düşünülen Şirinler çizgi dizisi nitel araştırma yöntemlerinden olan görsel içerik yöntemiyle karakterler ve olay akışına göre incelenmiştir. Çocuk tüketim ürünü olan çizgi dizilerde uygulanan alt mesajların yanlı bir biçimde istenilen kültürleri yansıtmasının doğru olmadığı gösterilmeye çalışılmıştır. Tezde yer alan içerik analizi çizgi dizinin aktardığı mesajların daha anlaşılır olmasını sağlamakta ve çizgi filmlerde ideolojik propagandalar yapıldığını göstermektedir. Çalışma sonucundan hareketle; Türkçe yetersiz kaynağı olduğu düşünülen Şirinler çizgi filmi seçilerek materyalist kuram özelinde incelemelerde bulunulmuştur. Analize konu olan Şirinler çizgi filmi içeriğinde kullandığı karakterleri ve oluşturduğu olay örgüsü ile bilinçli bir oluşumdur.

Anahtar Kelimeler: *Materyalist Kuram, Propaganda, Çizgi Filmler, Şirinler Dizisi, İdeoloji*

ABSTRACT

Cartoon series, which are a product of the visual industry that attract the attention of children at an early age with their colorful and animated structures squeezed into a box, are effective applications for cultural transmission. In these structures where children are in the grip, messages are tried to be transmitted to the mind through sub-messages instead of being given directly. Karl Marx's materialist theory accepts the place of man in society and the nature of man as the basic basis of Marxist ideology. According to Marx's ideological thoughts, ideology essentially consists of an imaginary construction of the individual, avoiding reality. Materialist theory; It reveals a broad-spectrum and deep understanding of society, ranging from the importance of labor to the relationship between capitalism and religion.

With this thesis; In the principle of ideological structure pioneered by Marx, the Smurfs cartoon series, which is thought to contain communist propaganda, was examined according to the characters and the flow of events using the visual content method, which is one of the qualitative research methods. It has been tried to show that it is not correct for the sub-messages applied in cartoon series, which are products of children's consumption, to reflect the desired cultures in a biased way. The content analysis in the thesis makes the messages conveyed by the cartoon series more understandable and shows that is made ideological propaganda. On the results of the study; The Smurfs cartoon, which is thought to have insufficient resources in Turkish, was selected and examined in terms of materialist theory. The Smurfs cartoon, which is the subject of analysis, is a conscious formation with the characters it uses and the plot it creates.

Key Words: *Materialist Theory, Propaganda, Cartoons, Smurfs, Ideology*

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Literatürün Sistematiğinin Şemalandırılması..... 23

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa No.

Resim 1. Şirin Baba ve Karl Marx Arasındaki Benzerlik 62
Resim 2. Şirin Baba Sihir ve Bilimi Kullanıyor 63
Resim 3. Şirine'nin Yaratıldığı İlk (sol) ve Son Hali (sağ) 65
Resim 4. Aryan Irkı Kadınları 66
Resim 5. Obur Şirin Yemek Yaparken 68
Resim 6. Güçlü Şirin Şirine'yi Köye Götürmektedir 70
Resim 7. Süslü Şirin Kendisine Hayranlıkla Bakmaktadır 71
Resim 8. Süslü Şirin'in Günlük Aktivitesi 72
Resim 9. Süslü Şirin Aynadaki Görünümünü Öpmektedir 73
Resim 10. Gözlüklü Şirin ve Lev Troçki Arasındaki Benzerlik 74
Resim 11. Gözlüklü Şirin ve Stalin'in Parmak Sallama Hareketi 75
Resim 12. Gözlüklü'nün Başının Üzerine Atılarak Kovulması 77
Resim 13. Usta Şirin ve Sakar Şirin İcat Yapmaktadırlar 78
Resim 14. Şair Şirin Elmalar Şiirini Okumaktadır 79
Resim 15. Ressam, Öfkeden Tuvali Gözlüklü'nün Kafasına Geçirir 80
Resim 16. Tüm Şirinler Ürün Toplarken Tembel Şirin Uyuklar 82
Resim 17. Sakar Şirin Çukura Düşer 83
Resim 18. Şakacı'nın Kutusu Şirine'nin Yüzünde Patlar 84
Resim 19. Somurtkan Şirin Resimden Nefret Etmektedir 85
Resim 20. Gargamel Şirinler'i Yakalar 89
Resim 21. Azman Şirinler'i Kovalamaktadır 90

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

NBC: National Broadcasting Company

PEYO: Pierre Culliford

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

YY: Yüzyıl

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

Etik Beyan Sayfası i

Özet ii

Abstract iii

Tablolar Listesi iv

Resimler Listesi v

Kısaltmalar vi

GİRİŞ 1

1. MATERYALİST KURAMLAR 5

1.1.Düşünsel Temeller 6

1.1.1. Komünizm 8

1.1.2. Marksizm 10

1.1.3. Sosyalizm 11

1.1.4. Antisemitizm 12

1.1.5. Anarşizm 14

1.2. Anarşizm ve Materyalizm Arasındaki İlişki 15

1.3. Marksizm ve Din İlişkisi 16

1.4. Emek ve Para İlişkisi 19

1.5. İdeoloji 21

1.6. Kuramsal Temelin Sistematikleşmesi 23

2. GÖRSEL İLETİŞİM VE PROPAGANDA 24

2.1. Çizgi Filmlerin Görsel İletişim ve Çocuklar Üzerindeki Etkisi 27

2.1.1. İmgelerin Etkisi 30

2.1.2. Senaryo Etkisi 32

2.1.3. Propaganda Etkisi 34

2.2. İçerikteki Subliminal Mesajlar 35

2.2.1. Beynin Mesajları Algılaması 39

3. ŞİRİNLER ÇİZGİ FİLMİNİN GÖRSEL İÇERİK ANALİZİ 42
3.1. Araştırmanın Amacı 42
3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Metodu 43
3.3. Araştırma Bulguları 44
3.3.1. Pierre Culliford (PEYO) 46
3.3.2. Smurf Kavramı 48
3.4. İdeolojik İçerik 52
3.4.1. Yaşayış Biçimi 55
3.4.2. Karakterler ve Simgeledikleri Manalar 57
3.4.2.1. Şirin Baba 62
3.4.2.2. Şirine 64
3.4.2.3. Obur Şirin 67
3.4.2.4. Güçlü Şirin 68
3.4.2.5. Süslü Şirin 70
3.4.2.6. Gözlüklü Şirin 73
3.4.2.7. Usta Şirin 77
3.4.2.8. Şair Şirin 78
3.4.2.9. Ressam Şirin 79
3.4.2.10. Tembel Şirin 80
3.4.2.11. Sakar Şirin 82
3.4.2.12. Şakacı Şirin 84
3.4.2.13. Somurtkan Şirin 85
3.4.2.14. Gargamel 86
3.4.2.15. Azman 89

SONUÇ 92

KAYNAKÇA 97
EKLER 111

GİRİŞ

Karl Marx, Marksizm'e adını vermiş önemli bir devrimcidir. Oluşturduğu kuramlar tarihe hizmet etmiş ve yeni bir düzenin oluşmasının temelini atmıştır. Marx, sosyoloji ve sosyal bilimlerin oluşmasındaki kritik isimlerden birisidir. Sosyal yaşantı ve insana dair detayları inceleyen önceliği insan ve insan yaşamı olmuş, davası uğrunda, kapitalizme karşı çıkan ideolojileri ile birçok konuya ışık tutmuş dönemin öne çıkan düşünürlerindendir. Engels ile kaleme aldığı 'Komünist Manifestosu' ve 'Das Kapital' iz bırakan eserlerindendir. Bu eserler bilgi bakımından oldukça zengin ve detaylıcadır. İşçi sınıfının zafer elde etmesinin ancak kapitalist düzenin yıkımı ile mümkün olabileceği görüşünü benimsemektedir. Ekonomik, dini, sosyolojik ve ticari bilgileri ile sisteme yeni nitelikler kazandırmıştır. Kendinden sonra gelen filozofların düşünce atası olarak da dikkat çekmektedir.

Çalışmanın temel amacı Şirinler çizgi filminin görsel unsur ve iletilerindeki ideolojik yönelimini belirlemektir. Bu bağlamda "Çizgi film Şirinler dizisinde olay örgüsü, iletiler ve görsel unsurlar incelendiğinde materyalist ideoloji propagandası yapılmakta mıdır?" sorularının cevapları bu tez çalışması ile ortaya konulmuştur. Çalışmada ayrıca şu sorulara da cevap aranmaktadır:

1- Materyalizmin ideolojisi Şirinler dizisinin görsel unsurlarına ve iletilerine yansımış mıdır? Yansıdıysa hangi görsel unsurlar ve iletiler bu ideolojiyi yansıtmaktadır?
2- Şirinler dizisinde içerikteki alt iletiler ve görsel unsurları nasıl iletir? İletiler ve görsel unsurlar aracılığıyla materyalist ideoloji nasıl iletilmektedir?
3- Şirin Baba, Marksizmin babası Karl Marx'ın tasviri midir?
4- Şirine tipoloji olarak Aryan ırkını mı simgelemektedir? Köyde tek kadın olması mizojinik bir yaklaşım mıdır?

5- Lev Troçki ve Gözlüklü Şirin arasındaki metaforik ilişki nedir?

Tezin ilk bölümünde kavramların kendi içerisinde birbiri ile örgüsünü ve bu kavramların tekil olarak ele alındığında ne manaya geldiği araştırılmış ve bu bağlamda Marksist kuramlar ideolojik düşünce alt başlığı ile tek tek ele alınmıştır. Almanya'da Yahudi asıllı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Karl Marx ilerleyen yaşamında kapitalizmin devrilmesi için komünizmin gerekliliğini savunacak ve davasının getirdiği kavramlarla var olacaktır. Bu kavramların bilincinde olmak sosyoloji tabanlı ideolojik propagandaların nasıl ve neden yapıldığını anlayabilmek adına önem teşkil etmektedir.

Tezin ikinci bölümünde çizgi filmlerde yapılan görsel iletişim propagandası ele alınılarak verilen alt mesajların zihinde oluşturduğu etkileri detaylandırılmıştır. Gelişen teknoloji ve getirdiği birçok yenilik tüm geleneksel yapıları bambaşka bir forma çevirdi. İnsanlar, bu değişim karşısında dönüşmeye başladılar. İletişim araçlarının varlığı olumlu veyahut olumsuz anlamda birçok değerlendirmelere maruz kalmaktadır. Elbette ki kitle iletişim araçlarının pratiğine bakıldığında, bir mesajı iletmekte, ileticilerin zihinlerini manipüle etme yetisi sebebiyle de kendince olumlu veyahut olumsuz sonuçları olduğuna ulaşılabilmektedir. Kitle iletişim araçlarından birisi olan televizyon bu değişimin en etkili örneği sayılabilir. Sese görüntünün de eklenmesiyle toplum üzerindeki etkisi hiç şüphesiz tartışılamaz. Ana mantalitesi uzaktakini görmek olan televizyon, uzaktaki vericinin, alıcıya iletmek istediklerini minimalize ettiği sembolik muhtevalarıdır. Çocukluk çağı bir toplumun temelini oluşturan yapı taşıdır. Zihinlerin olgunlaştığı bu dönemde iyiyi ya da kötüyü ayırt edemeyecek statüde olan bu grubun zihinlerini şekillendirmek elbette ki daha kolaydır. Görsel veyahut işitsel verilerle bu zihinlerde yer edinmek, herhangi bir yönlendirmeye teşebbüs bir propaganda temeli sayılabilir. Çizgi filmler algıyı empoze etme aracı olarak da bilinirler. Bu doğrulumlar ancak doğru içerikte uygulandığı takdirde olumlu yönelimler sağlayacaktır. Çizgi diziler, tutunulabilir olması ile ekran aidiyetini artırmaktadır. Bu aidiyet kendisine ne verilirse geçirgen olan çocuk için olduğu gibi aktarıma neden olmaktadır. Bu mesajların etkisi sanıldığından fazla sansasyon yaratmaktadır. Algı, kişileri

mantık aracılığıyla ikna ile ilgilenmez. Fark edilmeden sessizce duygulara odaklanır. Böylelikle tüketiciye biçilen rol, bilinç dışıyla dolaylı bir telkin içerisinde, hipnotik biçimdeki yaklaşıma gereken etkiyi vermesidir. Devletler arası savaşlar ve ideolojik yönelimler animasyon propagandasında önemli yere sahip imgelerdir. Yapılan araştırmalar, bu tarz içeriklerin çocuklar üzerinde yarattığı etkinin 6-11 yaş grubu çocuklarda daha fazla görüldüğünü göstermektedir (Kamacıoğlu, 2017, s. 3). Hedef kitlesi çoğunlukla çocuklardan oluşan çizgi dizilerin asıl hedefleri, saf zihinlerde eğitici pratikler oluşturmaktır. Farkındalık eşiklerindeki dalgalanmalar ve bilinci yönlendirebileceği öngörüsü, etki sahibi olmak isteyenlerin rahatça erişebileceği zeminler hazırlamaktadır.

Tezin üçüncü bölümünde bir komünist propagandası olarak hazırlanmış Şirinler çizgi filminin karakterler ve olay akışı ile nasıl propaganda malzemesi olduğuna dair görsel içerik analizi yapılmıştır. Çizgi filmin yapımcısı olan Pierre Culliford, Belçikalı komünist bir karikatüristtir. Kurduğu senaryo ile ütopya aleminde komün yaşam süren Şirinleri ve onlara önderlik yapan babaları Şirin Baba'yı üretmiştir. Orijinal ismi Schtroumpfs'dur. En bilindik tabiriyle The Smurfs (Small Men Under Red Flag) olarak tanınır. Çocuklar için hazırlanan bu çizgi dizide herkesin huzur içinde yaşadığı bir köyde yaşamlarını sürdüren küçük mavi yaratıkların ve onları alt etmek için türlü entrikalar çeviren Gargamel'in maceraları anlatılmaktadır. Çizgi filmler nefret söylemleri ve ideoloji aktarımları için propaganda amaçlı yoğun olarak kullanılmaktadır. Şirinler'in propaganda malzemesi olmasından ötürü bir süre bazı ülkeler tarafından izlenimi yasaklanmıştır. Eşit düzen olması ve para kullanılmamasından dolayı Amerika'da Şirinler'in ülkedeki gösterimine müsaade etmemiştir.

Bu kapsamda bilimsel metodoloji olarak; nitel araştırma yöntemlerinden olan görsel içerik analizi yöntemi kullanılarak Şirinler çizgi filmi incelenmiştir. Bu tez 3 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde propagandası yapılan materyalist kuramlar kavramsal olarak ele alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde, çizgi filmler aracılığıyla çocukların nasıl propaganda malzemesi olduğu detaylandırılmaktadır. Son bölümde ise Şirinler çizgi filminin görsel

içerik analizi yapılarak planlı bir yapıt olduğu ve kitleleri nasıl etkisi altına aldığı gösterilmeye çalışılmıştır. Karakterler ve simgeledikleri manalar detaylandırılarak görsel çözümlemeler ışığında çizgi dizi incelenmiştir. Çalışma kapsamında yapılan literatür taramasında Türkçe olarak fazla çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple çalışmanın bir boşluğu doldurabileceği düşünülmektedir. Araştırma kapsamında https://www.youtube.com/@sirinler kanalında bulunan Şirinler derlemeleri kategorisi altında bulunan toplam 23 bölüm izlenilerek analizleri değerlendirmeye alınmıştır. Bu değerlendirmeler, çizgi dizinin izleyiciye aktardığı komünist kültürünün de daha net görülebilmesini sağlamak amacıyla ortaya konulmuştur.

1.MATERYALİST KURAMLAR

Karl Marx, Yahudi asıllı bir ailenin 7 çocuğundan birisidir. Bonn ve Berlin'de Hukuk ve Felsefe alanında eğitim alan Marx, sonrasında Genç Hegelcilere katılmıştır. Hegel'in diyalektik yöntemiyle Feurbach'ın maddeciliğini birleştirmeye yönelmiş ve Rheinische Zeitung gazetesini liberal muhalefetin yayın organı vasfından çıkartarak devrimci demokrasinin sözcüsü kılmıştır. Marx'a göre insanlığın kurtuluşu tüm baskıları yok etmekten geçmektedir. Bu bağlamda Marx, Engels ile birlikte 1847 yılında Komünistler Birliği'ne katılmıştır. Bu örgüt, göçmen Alman işçileri tarafından kurulmuştur. Marx'ın örgüte hizmet eden iki büyük buluşu vardır. Bunlardan birisi insanlığın gelişme yasası, bir diğeri ise kapitalist üretim tarzı ve bu tarzın oluşturduğu burjuva toplumunun işleyiş kanunudur. Sınıf ayrımının geçici olması ve bu proletarya diktatörlüğünün sınıfsız topluma geçişte öncül olacağı görüşünü benimseyen Marx'a göre; asıl sorun dünyayı değişime sürüklemek ve değiştirmekten geçiyordu (Marx ve Engels, 2008, s.63-64). Marksist düşünce, standart felsefi düşünce yapısından farklı olarak içerisinde eylemi de bulundurmaktadır (Marx, 2021, s.140). Marks ve Engels'in tarihi anlayışı baz alındığında dönemler beş başlıkla sınıflandırılmaktadır. Bunlar; ilkel komünizm, kölelik, feodalizm, kapitalizm ve geleceği kuşatacağı öngörülen komünizmdir. İnsanın toplumdaki yeri ve kendine has doğası Marksist ideolojinin temel dayanağını oluşturmaktadır (Marx, 2021, s.136-137). Sosyolojik, ekonomik ve psikolojik değerleri de içerisinde bulundurarak tahlillerde bulunan bu kuramlar epeyce geniş bir alana yayılmış incelemelerdir. Marx insan doğasını analiz etmiş ve bu analizler ışığında ilerlemelerde bulunmuştur. Tüm bu süreçte insanlar arası sınıflaşmanın yıkılması ve sınıfsız bir toplum olunması görüşünü savunmuştur. Bu görüşünü destekler nitelikte eylemlerde de bulunmuştur.

1.1.DÜŞÜNSEL TEMELLER

Materyalizm veya maddecilik kavramı her şeyin maddeden oluştuğunu, maddenin monist bir kuram olduğunu kabul eden felsefik bir düşüncedir. Maddecilikte soyut kavramlar kabul edilmemektedir. Tek gerçek fiziksel gerçekliktir. Materyalizm sanılanın aksine ateist bir öğreti değildir. Evrenin varoluşunu reddetmez ve bu kökün oluşumunu bir bilinmez olarak görmemektedir. Basite indirgediğimizde materyalizm; tek Tanrılı inançlarda Tanrı'ya mal edilen sonu ve sınırı olmadığı görüşü, her zaman her yerde var olduğu fikri maddeye bağlanmaktadır. Maddecilikte elle tutulur bilgilerin dışında soyut dayanaklandırma yapılmamaktadır. Madde hiçbir soyut kavramın gücüyle hareket edemez. Gerekli güç madde içerisinde vardır ve madde kendini hareket ettirebilmektedir. Kişinin içindeki güç ilahi bir formun yansıması değildir ve bu güce fantastik bir anlam yüklemek doğru olmaz (Göçmen, 2024). Kişinin hareket gücü doğaldır ve bu varlığın içinde bulunan bilmenin hakim olduğu bir bütündür. Bu bağlamda materyalizm gücünü bilimden alır. Açıklanabilirliği ve kanıtlanabilirliği mümkün kılan koşullara sahiptir. Karl Marx ve Friedrich Engels diyalektik materyalizm ve tarihsel materyalizm kavramlarını geliştirmiştir. Diyalektik materyalizm varoluşunu insanın tarih sürecindeki eyleminde bulur. Diyalektik materyalizm, materyalist felsefenin Karl Marx tarafından yorumlanmasıdır. Diyalektikte Marx'ın, Engels ile değerlendirmeleri mevcuttur fakat materyalist anlayışın adlandırmasını Engels yapmaktadır. Bütünlükte parçaların her biri mekanizmaların tarihini oluşturur. Tarihteki gelişim ve bu gelişimde materyaller arasındaki etki ve katkıların tümünü bilimsel bir çerçevede incelemek felsefenin görevidir. Pratikte insanların zihinlerinde evrene dair yorumlamalar olabilir. Fakat bu düşünceler bilimsel bir etkinliğin ürünü değildir. Bulguların değerlendirilmesi materyalist bir yaklaşımla yapıldığı takdirde bu değerlendirmeler tarihsel diyalektik materyalizmi olacaktır. Bu da doğa ve insana dair anekdotları farklı açılardan ele alan süreçlerin

tekrardan yorumlaması ve üretilmesi demektir. Tarihsel materyalizm komünizmin bilinçte kavranmasını ve çözümlenmesini sağlayan bir araçtır. Marx realisttir. Bu bağlamda doğa üzerinde gerçekleşen illüzyonlar akılcı fikirlerle örtüşmektedir. Komünizm tarihsel bilmecenin yegâne çözümü olacaktır. Tarihsel materyalist bakış açısı ve komünizm birbirini destekleyen iç içe geçmiş sentezlemelerdir (Boyuneğmez, 2007). Tarihsel materyalizm canlıların yaşamının tetkiklerinde diyalektik materyalizmin prensiplerini kullanır. Bunu da olay ve tarih şeması üzerinde yapılan çalışmalara eklemektedir. Temelde Hegel diyalektiğinin geliştirilerek bilimsel bir şekle oturtulması vardır.

"*Materyalist dünya görüşü, doğanın, olduğu gibi, hiçbir şey katmaksızın kavranmasıdır*" (Ludwig Feuerbach'ın Tezi).

Bu bakımdan materyalizmin idealizm kavramın tam zıttı olduğu söylenilebilir. Dünya hiçbir beşer tarafından yaratılmamış ve sonsuzlukta kendi tarafından sistemli hareket eden bir maddeden ibarettir (Stalin, 1978, s.651-684). Marx, insan ve toplum gelişiminde imtiyazların bilimi dışlama çabasını reddetmektedir. Karl Marx felsefesinin yönelimini şu şekilde ifade etmektedir:

"Benim diyalektik yöntemim, Hegelci yöntemden yalnızca farklı değil, onun tam karşıtıdır da. Hegel için insan beyninin yaşam süreci, yani düşünme süreci (Hegel bunu "Fikir" adı altında bağımsız bir özneye dönüştürür) gerçek dünyanın yaratıcısı ve mimarı olup, gerçek dünya, yalnızca "Fikir"in dışsal ve görüngüsel biçimidir. Benim için ise tersine, fikir, maddi dünyanın insan aklında yansımasından ve düşünce biçimlerine dönüşmesinden başka bir şey değildir" (Marx, 1993, s.28).

1.1.1.KOMÜNİZM

Komünizm kelimesinin kökenine bakıldığında Latince ‘ortak’ kelimesinden türetilmiştir. Sosyalizm ile benzerlik gösterse de ikisi de ayrı ideolojilerdir. Komünizm; modern sosyalizmin bir ürünüdür. Fikir ve davranışların bütününe; yasalara ayaklanmaların, işçilerin devrimsel bir güç haline gelmesinde sosyalizmin yetersizliğinden doğan bir tepki vardır. (Bauman, 2022, s.47). Toplumda üretim ve tüketimin sahiplenilmesi görüşünün karşılığı olarak komünizm kelimesi gösterilebilir. Kapitalist düzenin emeği metalaştırması, işçi kesimin bu konudaki memnuniyetsizlikleriyle var olan düzene karşı çıkmalarına sebebiyet vermiştir. Karl Marx ve savunucularının bilimsel bir zemine oturttuğu bu düşünce; sınıfların ve düzendeki eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasını, komünist fikir olan ortak mülkiyeti savunur. Kurulu düzen bir tehdit unsuru sayılmaktadır. Hiyerarşik düzende üst-alt ilişkisi ve bu denklemin haksız biçimde oluşturulmuş olması savına karşı çıkmaktadırlar. Bu karşı çıkım sınıfsız ve devletsiz bir toplumun kurulmasıyla meşrulaşacaktır. Komünizme göre kurulacak bu meşru düzende devlet kavramı olmaması beraberinde; parasal değerin de olmadığı sınıfsız, siyasal, ekonomik yeni bir düzen oluşturacaktır. Bu ütopik düşünce yapısı komün yaşamı beraberinde getirir. Buradaki yaşamda zümreler pay ve paydada eşittir. Komünizm temelinde kapitalizmi ortadan kaldırıp sınıfsız bir toplumun var olmasını ve Marx’a göre ekonomik ve sosyolojik şekillenmeleri de içerisinde barındıran bir temsili olacaktır. Bu temsilde eşitlik ön plandadır ve buna göre herkese gereksinimi kadar ürün ve yeteneklerine, isteklerine göre çalışma biçimi sunulmaktadır. Bu şekilde huzur ortamında zorunlulukların olmadığı bir evrende yaşam sürdürme olanakları oluşabilecektir.

Komünizm kitlesel olarak eylemde var olmalı ve küresel olarak tamamlanabilmelidir. Marx kapitalizmin devrilmesi hususuna oldukça ehemmiyet vermektedir. Komünizmin varlığı kapitalizmi derinden

yaralayacaktır fakat kapitalizmin hakimiyetini yitirmesi bir an da olmayacaktır. Proletarya diktatörlüğü bir geçiş dönemidir. Sosyalizm dönemi komünizme geçişte Marksist devlet teorisine bağlı kesin bir görüştür ve tarihsel dönemde kaçınılmaz bir dönemdir. Komünizm siyasal çerçevede aşırı sol olarak tanımlanmaktadır. Marksist kuramda komünizm aşamasına geçişle devletin ortadan kaldırılması gerçekleşebilecektir (Çam ve Kayaoğlu, 2015, s.385-387). Zengin ve yoksul arasındaki farkın betimlendiği bu ideolojide fakir kesimin sömürülen çoğunluk olduğu ve bu sınıfın kendi diktatörlüğünü kurmasıyla burjuvaziyi devirmesi gerekliliği bir kurtuluşun çabasıdır. Bu bağlamda komünizmin Sanayi Devrimi'nin ekonomide oluşturduğu tutarsızlıklara karşı entelektüel bir tepki olduğu söylenilebilir. Bu tepki toplumsal devrim neticesinde kapitalizmin yerini alacaktır. Proletaryanın başlıca düşmanı burjuvazi ve her türlü sömürücü sınıftır. İnsan toplumunun gelişimine dair sağlam temellere dayandırılan bu felsefe Marx ve Engels'in büyük başarısı olarak görülmektedir.

Siyasi, bilimsel bir doktrin olan komünizm, temelde üç alanda gelişimini sürdürür. Bunlar; diyalektik materyalizm ve tarihsel materyalizm, politik ekonomi ve bilimsel komünizmdir. Komünizm totaliter bir ideolojidir. Amacı toplumları bu ideolojiye dahil etmek ve bu oluşumun yayılıp hakimiyet sürmesini sağlayarak gerici ve baskıcı devletlerin ortadan kaldırılmasıdır. Böylece eski elit oportünist kesimde ortadan kaldırılmış olacaktır. Bu örgütlenmenin ön koşulu ise sosyalizmin oluşturulması ve toplumun modernleşmesi ile mümkündür. Modernleşmenin temeli ise komünizmin maddi temelini oluşturabilmek ve kolektifleştirebilmektir. Komünist kültürün ilkelerinin öğretilmesi ile cehalet ortadan kaldırılacak ve kültürel devrim de sağlanılmış olacaktır. Böylece komünizm bir ideoloji olarak saygınlık kazanarak evrensel bir propaganda yönetimi sayesinde cazibesi artırılmış olacaktır. Bu da kullanabilirlik için güzel bir ayaklanma demektir. Komünizm ekonomik ve sosyal refahı sağlayacak büyük bir devrimdir (Communist Crimes, 2024).

1.1.2.MARKSİZM

Marksizm, karmaşa içindeki egemen olan yasayı bulup çıkararak sınıf savaşı kuramı adı verilen sağlam bir yol inşa etmiştir. Bu ideoloji bir dünya görüşüdür (Lenin, 2019, s.35). İnsanın doğası ve toplumdaki yeri bu felsefenin çıkış noktası olarak sayılabilir. Marksizm koşulları diyalektik bir perspektifle inceleyen sosyolojik bir analiz yöntemidir. Marksist teori zamanla farklı görüşler ve insanlar tarafından kendi içerisinde birçok kola ayrılmıştır. Bu sebeple tek bir teori üzerinden Marksizm'den bahsetmek mümkün değildir. Fakat tüm bu etkilenen düşünürler içeriklerini Marx'ın düşüncelerine dayandırırlar. Temelde Karl Marx ve Friedrich Engels'in öncüsü olduğu Marksizm'de; Marx akımın aklı, Engels ise yayın organıdır. Marx'ın birincil öngörüsü emeğini satmak zorunda kalan proletarya sınıfının burjuvaziden kurtulmasını hedeflemektir. Marx'a göre bu terazilerin eşit olmaması durumu toplum içinde sosyal çatışmalara sebep olmaktadır. Burjuvazi ve proletarya her geçen gün daha fazla bölünmekte böylelikle ezen ve ezilen taraf sürekli karşı karşıya gelmektedir (Lenin, 2019, s.35-36). Marx, bu fikirleri geliştirirken birçok filozoftan esinlenmiş ve Marksist düşünce bu şekilde beslenerek nihai formuna kavuşmuştur. Marx, sosyal bilimlerin ve felsefi kavramların paradigmalarının geniş birleşimlerini sunmaktadır. Bu görüşün temel dayanak noktası diyalektik materyalizmdir. En belirleyici özelliği ekonomik koşullardır. Yazmış olduğu doktora tezi sebebiyle insan bilinci de dahil olmak üzere her şeyin maddeden çıktığı gerçeğine çok hakimdir. Marx'a göre komün yaşam, sınıfların kölelikten uzak olması demektir. Burada sınıflaşmanın en önemli çıkış noktası Sanayi Devrimi'dir. Bireysellikten çok toplum vurgusu vardır. Ve işçi sınıfı sömürülmektedir. Marksist düşünceyi benimseyen kişilerin birçoğu enternasyonalizmi temel düşünce olarak benimsemişlerdir. Burada sömürü kavramı üzerinde durulur. Üretimi yapan kişiler üretimi kendi ihtiyaçları olduğu için değil, ihtiyacı olan sınıf için döngüsel bir düzenekte sömürürerek yapmaktadırlar. Tüketim için

üretirler. Emeğini ücret karşılığı satan işçi kendi ürettiği ürüne yabancıdır. İrade dışı bu düzende, zorunlu olma durumuna karşı çıkılmaktadır. Marx, düzenin çökmeye uygun doğasından ötürü nihayetinde sınıfsız bir toplum doğuracağını öngörmüştür. Bu sebeple tarihi net olmasa da devrim kaçınılmaz olacak ve kapitalist sistem çökecektir (Özkaya ve Beyter, 2021).

Marksizm bütünüyle değiştirerek dönüştürmeyi amaçlayan bir teoridir. Gelişimlerin bilimselliği üzerinde duran bu görüş, değişimlerin rastgele olmadığını ve tıpkı doğada olduğu gibi varlığının değişiminin kaçınılmaz olmasının yasalarla belli bir düzene oturtulmasıyla alakalı olduğunu gösterir. Marksizm tarihin ve doğanın gerçeklerine dayanmaktadır. Marksizm'e göre tarihin bir bilim olarak değerlendirilebilmesi insan topluluklarının öncül olarak belirlenmesi ile mümkündür. Marksizm kapitalist ekonomide yaptığı tanımlamalar ile komünist bir devrime yol açacak bir ideolojidir. Marksizm toplumu ve ekonomiyi yeniden biçimlendirmeye çalışan bir biçim olarak, kapitalizmin doğası gereği kusurlu olduğu ve başarısızlığının mutlak son olduğu görüşünü savunmaktadır. Temelde amacı; mülkiyet ve işçi sınıfı arasındaki sorunlarla ilgilenerek kapitalizmin ürettiği eşitsizliğe bir çözüm bulmak ve üretim araçlarının ortak mülkiyetine dair yeni önermelerde bulunmaktır. Marksizm terminolojide birçok kelimenin bütününe tekabül eden bir sözcüktür. Marksizm ve komünizm kavramları aynı paydada buluşan iki teoremdir. Komünizm sanıldığının aksine bir amaç değil süreçtir. Marksizm'de bu sürecin felsefesidir. İşçi sınıfının hayatta kalmasını kitlelerin kurtuluşunu mümkün kılmayı arzulamaktadır.

1.1.3.SOSYALİZM

İlk sosyalist düşünürler Karl Marx ve Friedrich Engels'tir. Sosyalizm özünde bazı temel ihtiyaçları barındırarak kapitalizmin yerini almıştır. Çıkış amacı kapitalist ekonomiyi ortadan kaldırmak ve kapitalizmin bir alternatifi olarak, burjuva düzenine ilişkin eleştiridir. Üretim mekanizması incelendiğinde ürün

yaratımı için görevler işçiler arasında ayrıştırılarak el birliğiyle üretim sağlanır. Herkesin kendince görevleri vardır ve bu şekilde ortaklaşa bir ürün somut hale getirilmiş olur. Örneğin, bir tohumu ekip biçen tarla işçisi ekini biçip satılacak hale getirir. Bu aşamaya gelene kadar tohum toprağa verilip itina ile büyütülür ve büyütülen ekinler biçilir. Paketlenir. Satıcıya iletilir. Satıcı bu ürünü satarken elde ettiği kârı tarım işçisine dağıtılması için geriye göndermez ve hasattan elde ettiği kâr kendi cebinde kalır. En büyük hisseyi elinde tutmuş olur. İşte bu kapitalizmin işleyiş biçimidir. Tam bu noktada sosyalizm el birliği ile üretilmiş bu verimin topluma ait olmasını savunmaktadır. Savunulan şey büyük ölçekli olan ürünlerin topluma mal olmasıdır. Burjuva sınıfının egemenliğinin temel koşulu, anamalın oluşması ve büyütülmesidir. Bunun için de koşul ücretli emektir. İşçiler arasındaki rekabet de ücretli emeğin yegâne dayanağıdır. Sermaye yalnızca kişisel bir güç değil, aynı zamanda toplumsal bir güçtür. Burjuvazi her şeyden önce kendi mezar kazıcılarını yetiştirmektedir. Burjuvazinin çöküşü ve proletaryanın zaferi kaçınılmaz olacaktır (Marx ve Engels, 2008, s.63-64). Sosyalizm kavramı Marx'a göre kapitalizmden sonraki, komünizmden önceki aşamadır. Sosyalist toplum, Marx'a göre komünizmin alt evresidir ve sınıfsız topluma geçiş aşamasıdır. Engels'e göre devlet herhangi bir devrime ihtiyaç duymadan nihai hedefe varmadan yok olacak, yani sönümlenecektir. Fakat bu maksat kendini gerçekleştirememiştir. Sosyalizm sınıfları yok etme gayesi taşırken aynı zamanda devleti de yok edecektir.

1.1.4.ANTİSEMİTİZM

Antisemitizm, Yahudilere karşı duyulan düşmanlık, nefret içerikli ırkçı tutumların bütünüdür. Anti-Yahudilik olarak da nitelendirilebilir. Bu terim içerisinde negatifliklerin bulunduğu gerici ve feodal sosyalizmin bir türü olarak da sayılabilir. Yahudi toplumların sermaye birikimlerinin artışı bir önceki dönemlerdeki imtiyazlarını tehlikeye düşürür ve toplumlar nezdinde bir nefret tabanı oluşturmaya başlar. Bu nefret tutumları şiddeti doğurur ve Yahudiler hedef haline gelir. Bunun ana sebebi Yahudi sermayesidir.

Devletlerin kurulduğu dönemde mali gereksinimlerin karşılanmasının güçleştiği yerlerde bu mali ödemeler için başvurulan şirketler Yahudi ana malcılar olmuştur. Bu servetleri ellerinde bulundurması sebebiyle yaşadıkları toplumlarda belli ayrıcalıklara sahip mini bir grup niteliği taşımışlardır. Bu maddi üstünlük sayesinde Yahudiler yavaş yavaş toplum olarak var olmaya başlayan azınlık bir grup olur. Böylelikle Yahudi şirketler kapitalist düzende egemenliği elinde bulundurmaya başlar (Gülen ve Pazarlıklı, 2017, s.217-228). Antisemitizm, Yahudileri insanlığın üzerinde gizlice egemenlik kurmaya çalışan kötücül bir topluluk olarak lanse eder. Yahudiler, sözde özellikleriyle propaganda malzemesi olmuştur. Kavisli burunları sebebiyle pazarlıkçı oldukları ve düzenbaz karakterleri olduğu ileri sürülüyordu. Orta Çağ başlarında tamamen Hristiyanlaşmış bir Avrupa'da kilise öğretileri de Yahudilere bakış açılarının kötücül olmasını ve dini antisemitizmin de ilk adımlarını atmasını sağlamış oldu. Hz. İsa'nın ölümünden Yahudilerin sorumlu olduğu ve peygamber katili olduğu söylemleri kiliselerde yayılmaya başladı. Yahudilerin kendilerini toplumdan ayrı bir yerde küçük bir topluluk olarak ayrı yerde tutarken görünümde kendilerini ana toplumla birmişçesine göstermeleri kendi çıkar ve görüşlerine göre hareket ediyor olmaları eleştiriliyordu. Bu da onların çıkarlarına bağlı bir topluluk olduklarını göstermekteydi (Çoban, 2024). En radikal antisemitizm bilinen bilgilere göre Almanya'da ortaya çıkmıştır. Bu, Alman siyasi gündemini epeyce meşgul eden bir durumdu. Irkçı antisemitizm görüşü Naziler tarafından benimsenmiş ve uygulanmaya konulmuştur. Bunun sonucunda bir soykırım uygulanmış ve milyonlarca Yahudi öldürülmüştür. Yahudiler Aryan ırkı için bir tehdit unsuruydu. İç tehdit oluşturan evlilikler ve bu evliliklerden doğan çocuklar ırkın saf kanlığını zayıflatmaktaydı. Düşman olarak adlandırılan Yahudi ırkı, Hitler ve Nazilerce silinmesi gereken bir soy olarak benimsenmişti. Aryanların genişlemesi için tehdit oluşturan tüm ırkların temizlenmesi gerekiyordu. Aksi halde bu Aryanların kendi kendini yok etmesi demek olacaktı (Holocaust Encyclopedia, 2024). Tüm bunlar dünyada Yahudi nefreti besletmeyi teşvik etmiş ve antisemitizm kavramını doğurmuştur. Temel teşkil eden bu geçmiş olaylar beraberinde bir nefret sarmalını getirmektedir.

1.1.5.ANARŞİZM

Anarşizm, insanların özgürlüklerini savunan ve bu uğurda devletin yok edilmesi gerekliliğini savunan bir ideolojidir. Marx'ın komünizminden farkı özgür ve huzurlu bir toplum olgusunu oluşturabilmek için şiddete dayalı devrimi savunuyor olmasıdır. Sözler eylemlere dökülürken çatışmaları da içinde barındır. Bu teori öğreti olarak eylem propagandası olarak da anılmaktadır. Ana fikir kaba kuvvete dayalı fiilin devrim davasında en etkili propaganda şekli olması tabiridir. Bu bir suikast da olabilir, suikast planı da. Anarşistler yalnızca devlet otoritesine değil her türlü hiyerarşik düzenin bulunduğu forma ve güce karşıdır. Devlet baskısını kabul görmemektedirler. Otoritenin partiler veya hükümette değil de tek başına işçilerin elinde olması gerektiğine inanırlar (Sears, 2022, s.80-101). Otonomik bir toplumu düşlerler. Anarşizme göre meclisler sahtedir ve bu sebeple bu sahte kuruma oy vermenin de bir hükmü yoktur. Partiler bu resmin birer detayıdır. Düzenin doğal ilerleyişine bırakılarak bu şekilde oluşturulması gerektiğine inanılır. Anarşizm, keskin çizgileri olan bir doktrin değildir. Açık ve değişilebilirdir. Bu kavram yanlış anlaşılmaya müsait bir görüştür ve bu yüzden sıklıkla olumsuz olarak değerlendirilmiş bir tarz olmuştur. Çoğunlukla terörizm ve nihilizm kavramları ile bağdaştırılır. İki manada açıklanabilir. Bunlardan birisi özgürlüğün oluşabilmesi için devletin yok olması gerekliliğine olan inanç, bir diğeri ise yıkılan düzenin yerine hiçbir şeyin inşa edilememesinden ötürü düzensizliği özendiren düşüncedir. Bu anlamlardan ikincisi daha çok kelimenin açıklanmasında kullanıldığından bu da zihindeki kaos algısını körükler. Bu algının zemini özgürlük algısının tasviridir. Özgürlük anlayışı liberal geleneğin devamı olarak görülür ve bu da aşırılık olarak düşünülür. Anarşizm kapitalizme tepkilidir ve bu düzenlerin insanlar için bağımsızlık tehdidi oluşturduğunu düşünmektedir. Toplumun uyum içerisinde bir düzende var olması temennisi uzun vadede bir kural dizinine bağlı olunulamayacağından ölçü konulması gereken bir durum karşısında

belirsizliğin hakim olması, atmosferde huzurun devamlılığı için büyük bir handikaptır. Bu olası krizin önemli bir işaretidir (Erol, 2017, s.259-291).

1.2.ANARŞİZM İLE MATERYALİZM ARASINDAKİ İLİŞKİ

Anarşizm ve komünizm temelde anlamdaş olsalar da eylem algısı bakımından farklılaşmaktadırlar. Anarşizm eylemde şiddeti savunurken, komünizmde sözlü bir tepki söz konusudur. Bu iki fikrin birleşiminden anarşist komünizm kavramı doğmuştur. Anarko-komünizm olarak da bilinmektedir. Devlet ve kapitalizmin her ikisinin birden ortadan kaldırılmasını savunan bir biçimdir. Gönüllü birlikler ile zenginliğin ortaklaşa üretim ve dağıtımını savunmaktadırlar. Merkezde ücretli emeğin kaldırılması hakimdir. İnsanlar kendilerine haz veren işleri bulacak, kendi yeti ve isteklerine göre çalışacak ve bu şekilde özgürce yaşam sürüp istemedikleri işlerle uğraşmak zorunda kalmayacaklardır. Tüm karar mekanizmasının devletin elinde olmasına karşı çıkmaktadırlar. Bunun yerine yetki toplumda olmalı ve kararlar herkesin katılımıyla alınmalıdır. Bu şekilde bir karar merci oluşturulmasının adil ve sürdürülebilir olacağı düşünülür. Örgütlenme içinde hiçbir otorite barındırmamalıdır. Komünizmde tek gerçek devletin yıkılmasıdır. Fakat anarşist komünizmde ücretli köleliğinde kaldırılması hedeflenir. Anarşi ve komünizm devrimin ana oyuncularıdır (Vikipedi, 2024). Devrimci mücadele için örgütlenme gereklidir ve anarko-komünizm bunu bütünleyici bir pratiğe dökmüştür. Çalışmak yaşamı sürdürebilmek için olağan bir durumdur. Mallar üzerinde herhangi bir sınırlandırma olmamalı ve kişiler istediğini açık depolardan alabilmelidirler. Kişiler ihtiyacı dışında fazladan ürün almayacaklardır (Woodcock, 2004, s.369-376).

Anarşizm, hiçbir zorlamaya maruz kalmadığımız bir toplumda yaşayabileceğimizi gösterir. Zorlamanın olmadığı yaşam stili özgürlük anlamına gelmektedir. Bu da kişilere en uygun yaşamı seçme şansını vermektedir. Kısıtlayıcı ve hayata karşı müdahil olan kurumlar varlığını sürdürdükçe böyle bir hayat sürmek mümkün olmayacaktır. Bu kısıtlayıcı güç

devlettir. Devlet en büyük işgalcidir. Hükümet ve hukukun varlığı tamamen baskı kurma amaçlı türetilmiş işleyiş şemalarıdır. Hiç kimse toprağı ve üretim makinelerini tekeli altına almamalıdır. Anarşizmde tüm insanlar zenginlikleri eşit pay edecek ve herkesin bu zenginliğin artırılmasına yardımcı olacağını böylelikle hak ve eşitliğin galip geleceğini savunmaktadır. Tıpkı komünizmde olduğu gibi anarşizm de devletin yok olmasıyla tekelin, üretim ve dağıtım araçları üzerindeki kişisel mülkiyetin ortadan kalkacağını söylemektedir. Devlet yok olduğunda kapitalizm de beraberinde gidecek bu sayede devletin burjuva üzerinde desteği yok olacağı için zenginlerin var olması mümkün olmayacaktır. Anarşizm için hiyerarşi özgürlüklerin kısıtlayıcısı ve gelişimin engellendiği toplumları doğurur. İnsanın maddi varlığı gereği iyiliği ve yardımlaşma güdüsü toplumların olması gerektiği düzene evrilebileceği, anarşizmin temel önermesidir. Yönetimsiz bir toplumun her zaman daha refah bir yaşam stili olacağına inanmış devrimci bir modeldir (Uğur, 2010, s.133-158).

1.3.MARKSİZM VE DİN İLİŞKİSİ

Karl Marx, Yahudi asıllı bir aileden gelmektedir. Hem anne hem de baba tarafı Yahudi'dir ve ailesinde hahamlar bulunmaktadır. Babası dini kimliği sebebiyle avukatlıkta zorlandığı için Yahudilikten Lutherci Protestanlığa geçmiştir. Heinrich Marx, deist düşüncelere daha yatkın birisi olmasına rağmen aldığı bu karar tamamen o dönemin şartlarında Almanya'da mesleğini sürdürebilmesi için taktiksel bir yönelimden ibarettir. Bu sebeple Protestanlık görüşü özde olmamakla birlikte sözde bir inançtan öteye de gitmemiştir. Babasından sonra annesi de Protestanlığa geçmiştir. Karl Marx, Yahudilik usullerine göre vaftiz edilse de babasının aydınlanmacı deist görüşü etkisinde herhangi bir dini altyapıya sahip olmadığı için yirmili yaşlarında ateist olarak kendini beyan etmiştir. Akademik çalışmalara başlayan Marx, doktora tezinin girişinde din karşıtı bir metin yer alır (Özyurt, 2014, s.207-240). Marx, din ve Tanrı kavramlarını safsata olarak

değerlendirir. Ona göre din bir zayıflık göstergesidir. Din karmaşık bir sorundur ve birçok farklı perspektiften ele alınabilir. Doğa dışı herhangi bir şeyin var olduğu veya herhangi bir doğaüstü varlığın bulunduğu görüşünü inkar eder. İnsanlar biricik yaratıklar değildir. Bilim bunu kanıtlar niteliktedir. Genom projesi sonuçlarına bakılarak evrimin içi boş bir teori olduğu ve hiçbir ilahi müdahale gerekmeden insanların yüzyıllardır aynı genetik altyapı ile çoğaldığı hatta insan-insan denkleminin yanı sıra bakteri, hayvan ve bitkilerinde insanlarla genetik benzerlik gösterdiği söylenilebilir. Her şey bu kadar ortadayken Marksizm insanların bir din saçmalığına tutunarak olmayan şeyleri zihninde döndürmesini reddeder. Dinin insanları avuttuğu yegâne gerçek ölümden sonra yaşam olduğu ve berzah döneminde tekrar dirilmeye kadar ki süreçte Tanrı ile birlikte olacaklarıdır. Bu dünyanın tekrar yaratılırken yaratılmasına şahit olacakları anlamına da gelmektedir. Bu Hristiyanlık dinine mensup kişilerin ölümden sonrası için olan inancıdır. Müslümanlar ölümün sonsuz yaşamın başlangıcı olduğuna inanırlar. Yahudilik, Yahudilere göre dünya dinidir. Ve öldükten sonrasında mutlu olacaklarına inanırlar. Materyalizm bunların olabilirliğini reddeder. Her şey maddede açık bir şekilde mevcuttur ve tabiat üstü şeyler mevcudiyette olmayan doktrinler bütünüdür. Günümüzde yaşam standartlarındaki zorluk ve yaşam sürdürmenin handikapları konusunda çekilen içsel sıkıntıların bir nebze varlığını unutmak ve dünyayı yaşanılabilir kılmak adına insanların kendilerini bir amaca bağlayabilmek için tutunduğu ölümden sonrası olduğu görüşü söylenilir. Fakat bu fikir detaya indirgendiğinde çürütülebilecek bir hipotezden ibarettir. Günümüzde cahil insanlar ölümden sonra uyanış veyahut mutlu yaşam konusunda kendilerinden oldukça emin konuşmaktadırlar. Hayal güçlerinin etkisiyle kendilerine huzur dolu bir senaryo kurarlar. Bu noktada ruh maddi bir varlık değildir. Aksine ruha soyut anlamlar yüklenilir. Madde olmadan yaşam sürülemez (Marx, 2021, s.268-271). Maddi beden anlamında vücudun yok oluşu kişinin ölmesi anlamına gelir. Bakıldığında madde ne yaratılan ne de öldürülen bir şey olmadığından herkes ölümsüzdür. Bedenin ruhtan ayrılarak her güzel şeyi elde edip başka bir platformda yaşam sürdüreceği algısı koca bir boşluktan ibarettir. Beden, hareketi sağlar. Ruh ile bağlantılıdır. Bu sebeple ruh, bedenin yapacağı

eylemleri tek başına yapamaz. Göz olmadan okuyamaz, burnu olmadan koklayamaz, kulakları olmadan işitemez, elleri kolları olmadan hareket edemez, bir nesneyi tutamaz gibi bu örneklem artırılabilir ve ruhun bedenden bağımsız olduğu fikri çürütülebilir. Acısız yaşam insan için çok da çekilebilir olmayacaktır. Acının işlevi işlerin yolunda olmadığına dair bir uyarıdır. Ve bu çekilmezmiş gibi ifade edilemez. Zevk oluşabilmesi için acı da gereklidir. Birinin yokluğunda diğerinin varlığı görülemez. Bu ilişki ölüm ve yaşam arasında da vardır. İnsan yaşamadan ölemez. Ölüm olmadan da yaşayamaz. Var olmayan yaşam için zamanını gereksiz yere harcamaktansa içinde yaşam sürdürdüğümüz dünyayı yaşanılabilir kılma mücadelesi vermek daha makuldür. Bizler insanız ve Tanrıların aksine ölümlü yaratıklarız. Onlar bedeni olmayan hayali varlıklarken bizler bedene sahip somut varlıklarız (Marx, 2021, s.272). Din toplumların ayrışmaz sınıflara bölünmesini sağlar. Marx, dine karşı katı bir tutum içerisinde değil aksine bir görüş ardından ilerleyen kişilere karşı empati ile yanaşıp bu akıl almaz düşüncelerini bilimsel verilerle çürütmek gayesindedir. Olaylar karşısında duygusal bir tutum sergilemek yerine nesnel verilerle hareket etmeyi doğru bulmuştur. Savaşı tek başına din ile değil, onu kavramsallaştıran güç iledir. Bir olmaza karşı savaş içerisindedir fakat Marksistler özlerinde din konusunda radikal değillerdir (Atay, 2019). Din, insanın uydurduğu bir eserdir. İnsanın üreticisi olduğu bu fikrin yine insan tarafından değişimi mümkün olacaktır. Buradaki değişim var olanı törpülemek değil yok etmek anlamına gelmektedir. Yaratıcının varlığı ve gücü yoktur. Bunlar birer kurgudan ibarettir. İnsanın özgürlüğü Tanrı inancının yok olmasıyla elde edilecektir. İlah inancını yitirmek demek bu uğurda inanılan tüm görüşlerden sıyrılmak ve kurtulmak anlamına gelmektedir. "*Din, toplumun afyonudur*" (Marx ve Engels, 2014, s.10). Din bir uyuşturucudur ve insanları uyuşturarak bilinçlerini bastırır, gerçekleri gölgeler mahiyetinde bir benzetmede bulunulmak istenilmiştir. Afyon, geçmişte insanların sakinleşmek adına kullandıkları, ağrı kesicilerdir. Din, çaresiz toplumların sığınağı olmuştur. Marx'ın dine olan eleştirisi çoğunlukla Hristiyanların Tanrı ile kurdukları akıl almaz bağadır (Dinçer ve Dağdelen, 2020, s.331-351). Din bir imgedir. Gerçekliği olmayan şeyler çağrışımlara bağlı kişiden kişiye farklılık göstermektedir.

1.4.EMEK VE PARA İLİŞKİSİ

Kapitalizm kişilerin kendi çıkarları doğrultusunda mülkiyete sahip olup bu mülkiyetleri kontrol altında tuttuğu, piyasada serbest arz talep oluşumunu sağlayan ekonomik sistemdir. Kapitalist bir düzende fabrikalar, madenler gibi sermaye varlıkları özel mülkiyete tabi tutulur ve kontrol edilebilir. Emek para karşılığında satın alınmakta ve sermaye sahiplerinin kazançlarına eklenmektedir. Malların fiyatlandırılması piyasadaki rekabete bakılarak yapılmaktadır. Kapitalizmin temelinde tam rekabet yatar. Tam rekabet fiyat ve girişim ile desteklendiği takdirde kapitalizm nizami çalışan ve tam teşekküllü sonuçlar doğuran bir sistem olabilecektir. Fakat bu hatalı bir savunudur. Çünkü tam rekabetin hakim olduğu bir piyasada rekabet herkes için değil sadece gücü elinde barındıran kişiler için olacaktır (Aydın, 2003, s.1-10). Kapitalizmin kökenleri 16. yy'a dayanmaktadır. Avrupa'yı etkisi altına alan Kara Ölüm olarak adlandırılan vebanın ardından iktidar sistemleri büyük ölçüde çökmüştür. Bu çöküş ardından oluşan yeni sistemde sömürgecilik, kölelik ve emperyalizm yayılmaya başlamıştır. Piyasaların yeniden biçimlenmesi yerel yönetimi etkilemiş ve malların üretimi fiyatları belirlemeye başlamıştır. Kırsal kesimlerde işsiz kalan işçiler şehirlere yönelmeye başlar. Bu yönelim ile işçiler hayatta kalabilmek adına emeklerini satmak zorunda kalırlar. Bu zorunluluk beraberinde kapitalistlerce belirlenmiş azami ücret ile çalışma zorunluluğunu getirir.

Bireysel kapitalistler zengin insanlardır. Kapitalizmin insan üzerindeki etkisi kişinin patron mu çalışan mı olduğu ile bağlantılıdır. Bir işletme sahibi ve bu işletme içerisinde çalışanları bulunan birisi için kapitalizm yaşam standardını artıran bir durumdur. Çalışanlarının emekleri doğrultusunda zengin olan veyahut zenginliklerini artıran kapitalistler, çalışanları ile paylaşım yapma konusunda noksandır. Bu nedenle kapitalizmin en büyük eleştirisi; toplumsal ve ekonomik anlamda büyük bir eşitsizliğin etkinliğini artırıcı güç olmasıdır. Kapitalistler kapitalizmin bir toplumu idame ettirmede önemli bir faktör

olduğunu savunmaktadır. Kapitalizm bir otoritedir ve sarsıldığı takdirde toplumun organize edilmesi güçleşecektir. Bu sebeple kapitalizm yanlısı kişiler sosyalizm, komünizm ve anarşizm gibi felsefi düşüncelerin eyleme geçtiğinde başarısızlığa mahkum olacaklarını düşünmektedir. Kapitalizm insanlık dışı, antidemokratik ve sürdürülmesi mümkün olmayan sömürücü bir sistemdir. Emekçi sınıfa dayatılan ücretli kölelik tedavülden kaldırılması gereken bir olgudur. Kapitalist bir ülkenin tek odak noktası kârdır. Sistem proleterlerin üzerinde daha fazla baskı oluşturarak burjuvazinin gücünü artırmaktadır (Kelly, 2020).

Bir işin yapılması için harcanan fiziksel veyahut zihinsel her türlü güç emek olarak nitelendirilebilir. Para ise bu emeğin değerce denkliğine tekabül eden bir araçtan ibarettir. Bu denklemde emeğin karşılığında para elde edilir. Yaşamsal fonksiyonlarını sürdürebilmek için insanlar paraya ihtiyaç duyar. Bu döngü seneler boyu aynı düzende değişmeksizin günümüze kadar süregelmiştir. Burada ana düzenek emeğini satmak durumunda kalan işçi sınıfı ve bu emeği satın alan burjuvazi üzerinde oluşmuştur. Kapitalist bir toplumun üretiminde meta hakimdir ve bu sebeple çözümlemenin temelini de metalar oluşturmaktadır (Lenin, 2019, s.39). Meta, Kapital'in başlangıcıdır. Emeğin piyasada meta olarak satılabilmesi için emeğin her durumda hazırda bulunması gerekmektedir. Ama işçiler emeklerini bağımsızlaştırabilselerdi burada onların satacağı meta olacaktı. Metada büyüklüğün belirleyici unsuru değer büyüklüğü yani emeğin miktarıdır. Burada işçinin sattığı şey kendi emeğidir. Çalışmaya başladığı andan itibaren kendi emeğinin sahibi olmaktan çıkmış ve o bir başkasının malı haline gelmiştir. Buradaki emeğin değer ifadesi ütopik bir ifadedir ve bunu kavramsallaştıran da kendileridir (Marx, 2021, s.43-54). İnsanın iş gücünü meta olarak temele alalım. Burada emek harcanmış iş gücüdür. Değeri yaratan ise bu emektir. Sermaye sahibi buradaki emeği değeri nispetinde satın alır. Bu değer işçinin yaşam masraflarını karşılamasına yetecek bir meblağdır. Bu iş esnasındaki çalışma süresi ise kapitalist tarafından ödenmeyen "artık" değeri yaratmaktadır. İş gücünün sömürülmesi değişir sermaye ile karşılaştırılarak ifade edilebilecektir. Kapitalizmin ilerleyip sosyalizme evrilmesinde değişmez sermayenin

değişire olan oranında büyümesinin önemi büyüktür. Emeğin ücretli emeğe dönüşerek bağımlı kılınması bir yandan hür proletaryayı yaratırken öte tarafta kapitalisti de yaratmıştır (Lenin, 2019, s.43-54). İşçi ne kadar çok emek üretirse o kadar fakirleşir ve kendi değerini de aynı oranda düşürmektedir. Marx'a göre emek ve para arasındaki ayrım kapitalist üretimin zorunluluğundandır. Piyasa üretim anarşisi ile üretilen bir ölçüte sahiptir. En başında işçilerin çıkarlarından yararlanılan grup satmayı düşündüğü metaya, ederi kadar ödemede bulunmaz. Sonunda ise artı değer dengesinde sermayenin değeri üzerinden meta alınamaz (Devrim, 2011, s.235-258). Emek ve para ilişkisi kapitalizm ile bağlantılı karşılaştırmanın bir sonucudur. Kapitalizm, üretim temelinde özel mülkiyetlere ait işletmelerin kâr amaçlı oluşturulan ekonomik sistemleri de elinde bulundurduğu bir türdür. Burada emek ve para döngüsü kapitalizme hizmet etmektedir. Proletarya tarafından satılan emek, emeğin satılışı ile elde edilen para, üretimi elinde bulunduran sermaye sahibini yüceltir. Ezilen sınıf yüce varsayılan sınıf karşısında emek, sermaye, doğal kaynaklar ve girişim ile temelde dört üretim faktörünü tetikleyerek ticaret kapitalizmini oluşturmaktadır. Sonuca bakıldığında kapitalist düzendeki adaletsizlikler ve sistemde çöküşe mahal verecek olan zıtlıklar özellikle emek ve para ilişkisine bakıldığında uygulanan sömürü gerçeğini gözler önüne sermektedir. Bu kriz durumu komünizm yükselirken, kapitalizmin de çökmesine sebep olacaktır.

1.5.İDEOLOJİ

İdeoloji müphem bir terimdir. Grekçe eidos ve logos kelimelerinin birleşiminden oluşmuş yalınca düşünceler bilimi olarak da ifade edilebilir (Bilgi Ocakta, 2024, s.1). Bu bağlamda doğruluğu ya da yanlışlığı kanıtlanamaz. Sosyal nitelikleri nedeniyle kesimlerin ürünü olarak belirir. İdeolojiler, temel manada bireylerin toplum içerisindeki yaşamlarını meşrulaştırma görevini üstlenirler (Sayın, 2024, s.2). İdeolojiler, genel bir terimdir ve her şey ile ilgilidir. Bu nedenledir ki

toplumlarla var olan ideoloji çok eski bir geçmişe dayanmaktadır. Stuart Hall'a göre ideoloji sistemli düşünce bütünüdür (Bilgi Ocakta, 2024, s.3). Marx'a göre ideoloji, gerçeklikten kaçınıp bireyin düşsel bir inşasıdır. İdeolojiyi beşerî bir üretim olarak betimlemekte mümkündür. Marx'ın ideolojik üretim noktasında verdiği mesaj da budur. Yaşam zihni belirler. Bu sebeple kitleyi temsil eden görüşler temel çizgileri çekebilmek adına etkilidir. Geçmişten günümüze toplumlar yaşayış stilleri ve toplum içindeki sınıflarına göre farklılık gösterse de durumlara göre bir temsil oluşturmuşlardır. Bu görüşlerin şemaların oluşumunu beslediği söylenilebilir. İşin özü insanların varlığını belirleyen bilinçleri değil tersine insanın bilincini belirleyen toplumdaki varlığıdır (Lenin, 2019, s.32). Sosyal-tarihsel yaşamın var olmasıyla birlikte beşerî toplulukların yaşam sürdürdüğü yerlerde ideoloji varlığını sürdürmüş ve tarih toplum ikilisi ideolojilerin çatışma alanları olmuştur. Bu bağlamda ideoloji insan ve toplulukların hem varlık nedeni hem de sonucudur denilebilir (Sayın, 2024, s.12). İdeoloji düşünsel ifadelerdir. Bu sebeple belirsiz, herkesçe farklı ifade edilebilen bir doğası vardır. İdeolojik düşünceler Marx ve kitlesinin ortak bağlı olduğu düşünce bütünleri olmuştur. İdeolojiler Marx'ın deyimiyle mistifikasyonlardır (Güneş, 2016). İdeoloji bir toplumun baskın fikirlerini oluşturan kültür ve geleneklerin bir üst yapısı olarak işlev görmektedir. İdeolojiyi doğrudan etkileyen unsur insan üretiminin maddi oluşu ve yaşamın kendisinin üretimidir. İdeolojiler çeşitli şekilde konumlandırılan terimlerdir. Maddi ilişkiler, toplumsal olaylar ve üretim süreçleri ideolojinin değişkenliğini etkileyen faktörlerdir. Marx'a göre ideoloji sınıflara göre farklılık gösteren değişken bir terimdir. Marx ideolojileri egemen sınıfın çıkarları doğrultusunda hazırlamıştır. İdeolojiler düşünce temelli kanunlar olarak varsayılabilir. Auguste Cornu'ye göre ideolojinin iki çelişik manası vardır. Bunlar; Gerçeklerin insan bilincindekinin dışında yorumlanması ve gerçeğin açığa vurulmamasıdır. İdeolojiler bir oluşumun detaylandırılması için önem arz eden aydınlanmacı eğilimleridir (Meriç, 1970, s.119-142). İdeoloji kelimesi sıklıkla kullanılsa da özünde, bilimsel ve gerçeklikten uzak, aşağılamak için kullanılan ampirik olmayan ifadelerdir. Bu anlamda ideolojilerin gelişimi düşünenin tamamen bilinçli olduğu, aynı zamanda düşüncelerin eylemsel yönelimlerinin

bilincinde olmadığı bilinçli bilinçsiz bir durumdur. Bu düşünürün gerçekteki maddi varlığının temelidir. İdeolojiler potansiyel değil, gerçektir. İdeolojiler bireylerin öznel düşüncelerinin birer ürünü olsalar da gerçek bir şeyi ortaya çıkarma konusunda güçlüdürler (Ford, 2021).

1.6.KURAMSAL TEMELİN SİSTEMATİKLEŞMESİ

Literatürü etkileyen değişkenler: Düşünsel Temeller ve Propaganda kavramlarıdır. Bu kavramlar Materyalist Kuramlar olarak adlandırılmaktadır. Bu kuramların iki kolu olan Karl Marx ve Friedrich Engels devrimleri ile yaşam biçimi ve ideoloji üzerinde baskın söz hakkı olan değişmez isimlerdendir. Bu isimlerin görsel iletişimde ideolojik yönelimleri oluşturduğu ve tüm bunların görsel propagandaya sebebiyet verdiği görülmektedir. Şirinler çizgi filminin içerik analizinde değişmez varlıklar söz konusu çizgi dizinin yaratıcısı Pierre Culliford ve yarattığı SMURF kavramıdır. Tüm bu analize konu olan ideolojik içerik başlığı altındaki değişkenler toplandığında PEYO'yu nitelendirmektedir (Tablo 1).

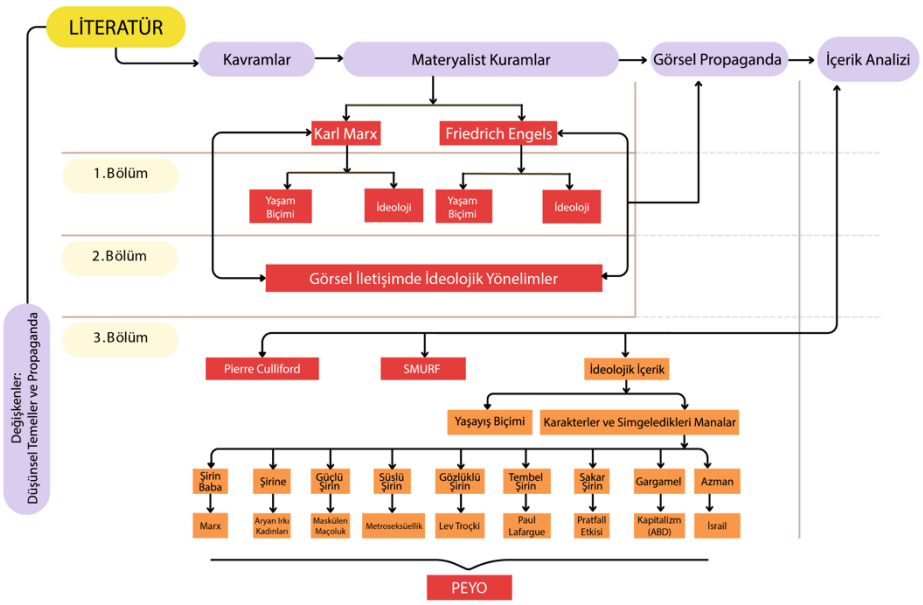

Tablo 1. Literatürün Sistematiğinin Şemalandırılması

Kaynak: (Özen, 2024)

2. GÖRSEL İLETİŞİM VE PROPAGANDA

Algıyı kontrol çabası her çağın ortak hedefidir. İnsanların zihinlerinde yaratılan görsel karmaşalar onları gördüklerine inanmaya sevk eder. Bu sevk ediş zihni toy ve berrak olan varlıklarda yani çocuklarda daha üst düzeylerde görülmektedir. Gördüklerine inanmak üzere kurulu bu zihinler algıda seçicilik kavramına çok da aşina olmadıkları için onlar üzerinde yapılacak bu deneyler daha etkili olacaktır. Çizgi filmler bu deneylerin birer ürünü olma vasfına sahiptirler. Filtrasyon, küçük yaştaki bir çocuk için çok da bilinir bir durum olmamasından mütevellit gördükleri ile hareket edecek ve bu fikir bir süre sonra onda normal bir durummuş gibi kodlanacaktır. Bu sebeple çizgi film propagandası algı yönetiminde temeli teşkil eder. Günümüz medyası algı, fikir ve inançları çok kolay şekillendirme potansiyeline sahiptir. Değişen teknoloji ile birlikte ideolojiler görsellerle süslenerek direk zihne odaklanılabilmektedir. Bunu yaparken yaş fark etmeksizin her skalaya uygun içerikler özenle hazırlanmaktadır. Bu içeriklerin temelini çocuklar oluşturur. Onların hayal gücünü kullanarak belleklerine girmek daha basittir. Yetişkin bir birey sorgularken, çocuk gördüğünü yorumlayarak hikâye örgüsü oluştur. Ve bu örgüde izlediği sahnelerin etkisi büyüktür. Bu sebeple medya, bir fikri dikte etmek için insanları kontrol altına almak ve içsel dünyaların kontrolünü sağlamak adına güçlü bir mekanizmadır. Televizyon ve sosyal ağlar gündelik hayatta erişimi kolay ve kullanımı kolay etkilerdir. Kitle iletişim araçları toplumların tüketim alışkanlıklarına göre şekil alır. Kültürel etkiler, yaş, din, dil ve ırk gibi unsurlar yapımlar oluşturulurken izleyicinin kendinden bir şey bulmasını sağlaması adına kurgulamanın en önemli anahtar aşamasını oluşturlar. Bu temele dayandırılmış ürün seyircinin albenisini artırmaktadır. Dikkatin odağında bulunmak ürünün kendi kendini pazarlaması için yeterli olacaktır. İçerikte oluşacak bir sevimli tavır ya da basite indirgenmiş bir mesaj çocukların ilgisini çekebilecektir. Yetişkinlere nazaran dikkatleri dağılmaya daha müsait olan bu grubu aynı çizgide ilerletemeyeceğimiz için çizgi

filminde onlarla dalgalı bir yolda yürümeye hazırlıklı bir biçimde ortaya konulmuş olması gerekmektedir.

Propaganda istenilen bilgileri yaymak için kullanılan bir algı yönetim biçimidir. Tarafsız değildirler. Propagandanın en temel amacı algıyı doğru yönetmektir. Bu da iletilmek istenilen düşüncenin karşıya aktarımı ile olur. Kişi kendisinin ikna olduğunun bilincine varamadan ikna olabilirse burada ikna olmamaya karşı bir direnç gösteremeyecektir. Direnç göstermediği bir fikrin zihninde belirdiğini de anlayamayacak böylece zihin manipülasyonuna maruz kalarak mesajı ileten kitlenin bir ürünü olabilecektir (Darıcı, 2020, s.21-26). Çizgi filmler algıda; görsel ve işitsel öğeleri bir arada kullanan ürünlerdir. İnsanlar çoğunlukla algılama işini görme duyusu ile sağlamaktadırlar. Görerek zihnimize aldığımız veriler zihinde iz bırakır. Bunu interaktif ortamda sildiğimiz verilerin aslında görünürde silinmiş olsalar da geride silindiklerine dair bıraktıkları iz ile bağdaştırabiliriz. İmgeler de bellekte kalan izlerdir. Burada zihin bütün detayları işler ve bellekte zihin kendi yerini alır. Burada zamanla unutulduğu, üzerine yeni veriler geldikçe, silinmiş olduğu sanılsa da bir uyarıcı vesilesi ile ilk gün ki formuna dönerek canlanması mümkündür. Bu imge güçleri doğuştan vardır ve bu yeti zamanla baskılanabilmektedir (Suat, 2008, s.64-69). Bu sebeple çizgi filmler direkt olarak hedef kitlesi çocuklar olarak varsayar. Burada çocuklardan onlara içerikte verdiklerinden daha fazla geri dönüş sağlamaları olasıdır.

Algının ilk basamağı dikkattir. Dikkat, bir kaynağa özel yönelimden sebep oluşan bir uyarıcıdır. Dikkat, duyular yoluyla iletileceği için her duyunun kendi içerisinde bir etki mekanizması vardır. Görüntü bu algılayış içerisinde en önemli bölümü oluşturmaktadır (Taşkıran ve Bolat, 2015, s.49-69). Göze hitap etmesi sebebiyle beyne direkt olarak nüfus edebilmektedir. Algılamada renkler ve şekiller de görsel unsurlar içerisinde bir diğer önem arz eden hususlardır. İçinde bulunduğumuz evren çeşitli renklerle çevrilidir ve renklerin algılamadaki tesiri önemlidir. Renk dediğimiz durum ışığın yansıması veyahut maddeler üzerine düşmesi ile algıladığımız çeşitliliklerdir. Sarı, mavi, kırmızı ana renkler olarak kabul edilmiştir. Bu ana renkler ile yardımcı renkler elde edilir. Toplum tarafından kabul gören renk

değerlendirmelerinin yanı sıra kişisel manada renklerin zevklere hitabı ve bu hitaba göre olumlu olumsuz etkileri vardır. Birisi için beğeni söz konusu iken bir diğerine nefret duygusu aşılayabilen kişisel yargıları da vardır. Renkler biz istesek de istemesek de bizleri etkiler (Alici ve Paktaş, 2020, s.89-105). Yapımcılar ürünü piyasaya sunarken ürün içerisinde duyusal verilere odaklanarak duyusal pazarlama ile olumlu düşünceler üzerinden algı yapmayı hedeflemektedir. Bir ürünü algılamamızdaki ilk etmen duyulara hitap ediyor olmasıdır. Duyularımızla algıladığımız bu etmenlerle dış dünyada bir uyaranla karşılaştığımızda bize o ilk hissettiğimiz anı anımsatmaktadır. İşitselliğe hitap etmek en az görsellik kadar önemlidir. Görseli destekleyici alt ses materyalin hafızadaki bilinirliğinin daha fazla olmasını sağlayacaktır. Ses tonu, arkadan gelen müziğin melodisi, vurgu ve telaffuz kulağa hitap etmesi için önemli aktarımlardır. Çizgi filmlerde jenerikler görsel ve işitsel unsurların bulunduğu açılış sahneleridir. Açılış sahneleri bütünleyici etkilerin kesitidir. Bu kesitler bütünün değerini ifade eder. Buna psikolojide seri konum etkisi denir. Bu etkiye göre insanlar ilk ve sonları hatırlamaya meyillidir. Orta kısımları ise hatırlama konusunda zayıf kalırlar. Bu sebeple jenerikler seyircilerin içeriğe olan bağlılıklarını artırmak amacıyla hazırlanır. Çizgi film açılışlarında da ana hikâyeden ufak bir enstantane sunulduğu için karakterlerin sevilip sevilmeyeceği ve çocuğun buna karşı tepkisi daha ilk dakikada belirlenir. Burada sevmek veyahut sevmemek kişisel bir durumdur (Akıllıbaş, 2019, s.97-124). Çocukları ikna edebilmek ve içeriğe has geniş kitleleri inşa edebilmek için özel içerik ve zengin bir algı usulü oluşturmak gerekir. Görüntüler içeriği detaylandırır biçimde özel olmalıdır. Bu şekilde günlük hayatta oluşacak tetikleyiciler içeriği simgeleyecek ve farkında olmadan zihne hayal ettirebilecektir.

Görsel iletişim kanalıyla sunulan iletiler kitlelerde iz bırakmayı hedeflemektedir. Mesajı iletebilme kaygısı söz konusudur. Çünkü burada hayal ettirmeden daha fazlası vardır. Fikri etki alanı yüksek görsellemelerle ileterek içerikle entegre edilmeye çalışılır. Senaryo hareketlendirilerek karakterlerin görselleştirilmesi ile betimlenmiştir. Görüntüsel iletişimin bir üyesi olan çizgi filmler soyut olan imgelerin somut birer simge olmasını

sağlamaktadırlar. Bu sayede anlatım görsellerin hareketlendirilmesi ile kolaylaşmaktadır. Bu da çocuğun dikkatini çekerek ürünün çocuktaki görsel ve işitsel hitabını artırır. Bu da bütünün algılanmasını sağlamaktadır (Güler, 1989, s.144-158).

2.1.ÇİZGİ FİLMLERİN GÖRSEL İLETİŞİM VE ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

İletişim hepimiz için günlük yaşamın bir eki olmakla birlikte iletilmek istenen bilgilerin kişilerarası paylaşımları ile kişiye göre değişkenlik göstermesiyle oluşmaktadır (Erişti, 2017, s.25-38). Yetişkinlere nazaran çocuklar sembollerle iletişim kurmaya daha yatkındır. Çizgi filmler de görsel iletişim dilinin bir ürünüdür. Çocuklar konuşmayı öğreninceye değin jest ve mimiklerine ek çeşitli sesler çıkararak iletişim kurmaya çalışırlar. Bu iletişim dili konuşmanın da başlaması ile tamamlanır. Çizgi filmler görsel olarak çekiciliğinin yanı sıra melodik seslerle de dikkat çekmekte ve mesajı çocuk dilinde iletebilmektedirler. Çizgi filmler bir mesajı karşıya iletmek için araç olarak kullanılırlar. Amaçsa iletileri parça parça değil bütün olarak vermektir. Ana konu üzerinden işleyiş söz konusudur. Çizgi filmlerde piyasaya sunulan karakterlerin geneline bakıldığında olay örgüsünün insan görseli üzerinden yürütülmediği hayvan, çiçek veyahut fantastik yaratıklar üzerinden betimlendiği gözlemlenmektedir. Bunun nedeni tüm bu tasvirlerin özünde insanı simgeliyor olmalarıdır. Mesajlar bu simgeler aracılığıyla alıcıya aktarılmaktadır (Güler, 1989, s.144-158). Görsel etkilerin ön planda olduğu bu yapımlarda özellikle oluşturulan karakterler titizlikle sunuma hazırlanır. Karakterlerin mizacı ve mizaca uygun sergileyecekleri tavır, giyimi, nasıl konuşacakları tüm bunlar önceden tasarlanan ince detaylandırmalardır. Bu detaylar görsel iletişim açısından çocuklarla etkileşimi artıracak bağlantılardır. Karakterlerin görsel olarak ifade ettikleri görünümleri tek başına ele alınamaz. Burada oluşacak karakterin kendi başına bir kişiliği ve toplumda bir yeri vardır. Bu sebeple görselliği oluşturan ana etmenler

sosyoloji ve psikoloji bilimlerinin sunduğu bilgilerdir. Sahneler detaylıca bir bütünün temsilleridir. Çizgi filmlerde görsel etkide abartıya gidilir. Çocuk yapımlarında genelde kullanılan imgeleri daha ilginç kılmak adına bu yöntem kullanılır (Karaalioglu ve Sayın, 2022, s.856-869). Burada oluşturulan karakterler, bir düşüncenin ürünü olarak da oluşturulmuş olabilir. Tamamen başka bir esinlenme söz konusu olarak da oluşturulmuş olması mümkündür. Bu üretim geçmişe bir kapı, geleceğe bir köprü niteliğinde ürünler ortaya koyabilmektedir.

Medya kapitalizmin çok güçlü bir silahıdır. Bu sebeple kapitalist düşünce yapısını karşıya aktarma temel içgüdüsüne sahip olan medya, büyük güç olarak yerini almıştır. Bu gücün en popüler ürünü ise çizgi filmlerdir ve hitabeti çocuklara yöneliktir. Burada çocuk ve medya ilişkisi devreye girmektedir. Çocuklara iletilmek istenen mesajlar direkt olarak verilmektense sahne aralarına gizlenerek iletilmektedir (Güzel, Soya, Şemin ve Şahin, 2019, s.57-104). Medya ve çocuk ilişkisindeki merkez nokta televizyonlardır. Görsel, işitsel ve yazılı türleri tek kutu formuyla içerisinde barındıran bu aygıt, kumanda ile erişimi daha kolay hale geldiği için çocuklar nezdinde öncelikli tercih edilmektedir. Çünkü çocuk bu kutuyu tek başına açıp istediği şeyi karmaşık bir yapı olmaksızın izleyebilmektedir. Televizyonlar algılanan ideolojilerin algılanmadığı hissine kapılmamızı ister. Direnç yoksa kabulleniş kolay olacaktır. Bilinmeyene direnç gösteremeyiz. Çocuk yaratılan sanal ortamda gerçeklik algısını kaybedip zihinsel bir değişime maruz kalabilecektir. Bilinçsiz gerçekleşen bu kopuşla birlikte çizgi filmin kendine has sempatik havası ve görsel aleminin simgelediği tüm görüşlere dahil olacak ve böylece bilinçaltına yapılan bu dayatmaların yanlış olduğu hissine kapılmayacaktır. İçerisinde eğlence faktörünün olması çocuklara cazip gelir. Oyun çağında olan çocuk için burada farklı bir deneyim söz konusudur. Bu bağlamda çizgi filmler bir nevi praksis bir etkinliktir. Çocuk kişilik gelişimi açısından rol model seçerek gelişir ve öğrenir. Burada en çok mesai harcadığı anne ve babasının, üzerindeki pozitif etkisi büyüktür. Şimdilerde ise medyanın bu rol model olmadaki etkisi anne babasının önüne geçmiş ve çocukların izlediği şeyleri örnek alarak bu şekilde hayatına dahil ettiği

görülmektedir. Bu da kişilik gelişimi noktasında değişmeye açık çocuk zihninde görsel veyahut senaryo olarak topluma dayatılmak istenen düşüncelerin daha rahat uygulamaya geçebilmesini sağlamaktadır (Cesur ve Paker, 2007, s.106-125). İzlenilen çizgi dizilerde mesaj izlenen zihinde sınırlı kalmaz. İzledikleri alt metinler aslında çocuklar arası birer etkileşim ürünü niteliği de taşıyacaktır. Birbirleri ile izlediklerini tartışıp yorumlayacak hatta bunu oyunlarına katarak ürünün etkisini de genişleteceklerdir.

Çizgi filmlerin gösterildiği tek mecra televizyonlar değildir. Çizgi filmler özellikle günümüzde gelişen ve gelişmeye her geçen gün devam eden teknolojinin etkisiyle internette de izlenmektedir. Özellikle sanal popülasyonunun artması ve devamında piyasaya sunulmuş popüler aplikasyonlar aracılığı ile de izlenilmektedirler. Bunlara örnek başta Youtube, Netflix, Amazon ve Disney+ gösterilebilir. Sinema salonları da animasyonların gösterimleri için kullanılan bir başka iletişim kanallarıdır. Animasyonlar da birer çizgi filmdir. Kültürel kodların aşılanması için gerekli donanıma sahip olan bu yapılar geleceği inşa etmenin birer altyapısıdır. Burada olumsuz yönler olduğu kadar olumlu etkileri de söz konusudur. Bu etkinin nasıl olduğu veya olacağı izlenilen içerikle doğru orantılıdır (Türkmen, 2013, s.139-158). Çizerler, düşünürler kendi normatif görüşlerini ifade edebilmek adına sembollere ihtiyaç duyarlar. Zihinde var olanı aktarabilmek için kendinde bulunanı yansıtması gerekmektedir. Bu bağlamda ortaya çıkan eserler aslında üreticilerin zihninin birer görsel yansımalarıdır. Bu görsel yansımalar, görsel anlamda tek başına istenilen etkileşime erişemez. Görüntüyü senaryo destekler. Ardından görüntü ve sese uyan ritmik melodilerle de desteklenirler. Bunların harmanlanması ile zincirleme olarak hedef kitle üzerindeki varoluşunu devam ettirebilecek ve entegre etkisi de artacaktır.

2.1.1.İMGELERİN ETKİSİ

Görsel iletişim ve imge bir bütün olarak karşımıza çıkmaktadır. İmgeler kısa tabiriyle hayal ürünleridir. İmgeler zihinde var olan soyut düşüncelerin somut ifade edilme biçimidir. Zihinde anlatılan düşüncenin canlandırılmasını sağlamak amacıyla oluşturulan duyularla algılanan soyut göstergelerdir. Gösterge, sözcükleri şekillerle ifade etmektir. Yaratıcılar ifadelerini görselliğe büründürürken göstergelerden faydalanmaktadırlar. Böylece direkt anlatımı kullanmak yerine dolaylı bir anlatım benimsenmiştir. İmgeler zihindeki düşünceler, göstergeler ise yan düşünceler olarak ifade edilebilir. Göstergeler somut, imgeler ise soyut manalardır. Görsel sanatların çokça kullandığı yöntemlerden birisi olan imgeler, üretenin zihninin verileridir (Albayrak ve Altay, 2020, s.133-163). İmgeler birçok alanda kullanılmaktadır. Görsel iletişimin bir ürünü olan çizgi filmlerde imgelerin çokça kullanıldığı görülür. Karakterlerin hayal ürünü olması ve barındıkları sanal dünyalar çocuk üzerinde önemli etkisi olan detaylardır. Hayal kurmayı seven ve duyduklarını, gördüklerini hayal dünyasında şekillendirmeyi seven çocuklar aslında imgeleri en iyi sembolize eden gruptur. Bu sebeple çocuklarda imgelerin yansımaları daha belirgin olarak görülmektedir.

İmgeler, üzerlerinden ekonomik kazanç sağlanılan veriler haline gelmiştir. Bu teknolojik altyapının gelişmişlik durumuna bağlanılabilir. Teknolojinin gelişimiyle beraber ürünlere ulaşımın kolay olması imgelerin görselleştirme hızını artırır. Görsel iletişimde imgeler renk ve şekillerle belli formlara büründürülmüştür. İmgeler, imgelemleri tetiklerler. Gelişim, beraberinde imgelerin hareket edebilmesine olanak sağlamıştır. Bu imgelerin hareketi teknolojinin görsel sanatlara yansımalarıdır. Şartların artışı imgelerin görsellerinin daha dikkat çekici olması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu sebeple görseller üzerinden oynamalarla ilgi çekicilik oluşturulmaktadır. Bu bağlamda kitleler arası etkileşimde imgelerin yeri yadsınamayacak kadar büyüktür (Albayrak ve Altay, 2020, s.133-163). İmgeler sadece görsel

verilerin oluşmasında etken varlıklar değildir. Yazılarda da imgeleri görmek mümkündür. Bir yapımın başlık yazıları da en az görselleri kadar dikkat çekicidir. Yazıların içerisine sembolik simgeler eklenerek bu şekilde içeriğe atıfta bulunulabilir. İçeriklere kodlanmış imgeler, gösterilenin dışında, kişilerin kendilerince gördüklerini yorumlamasıyla da bambaşka manalara bürünebilmektedirler. Göstergeler, imgeleri vurgulayan işaretlerdir. İnsanlar gördüklerini algılama üzerine kurulu mekanizmalara sahiplerdir. Akıl bu izlenilenleri gerçeklik algısında bir şekle oturtmaya çalışır. Anlama ve hayal gücü bir araya geldiği zaman içerik bir mantığa oturtulur ve böylelikle zihin gördüklerini tamamlamaya çalışır. Böylece edilgen kişi aktifleştirilmiş olur. Hayal gücünün buradaki işlevi iletişim kurma güdüsünü aktive etmektir. Çizilerek ifade edilmeye çalışılan her şey imgelerin ifade biçiminin yaklaşık olarak çözümlemeleri olacaktır. Bu görselleştirme durumu evrensel bir dil oluşturduğu için üreticilerin kendi kültürel aktarımlarını da yapabilmelerine olanak sağlayacaktır. Bu aktarım ile birlikte küresel bir sarmalın oluşturulmasına da olanak sağlanılmış olur (Bozhüyük, 2021, s.1938-1950).

Özgün fikirlerin oluşup gelişebilmesi için zihnin tetiklenebilmesi adına kişilerin imgesel düşüncelerinin beslenmesi gerekmektedir. Bu da bilişsel yollarla etki mekanizmasına dahil olabilen imgelerin etkisiyle oluşabilmektedir. Bağ kurma kapasitelerini harekete geçirebilecek içeriklerin üretilmesi önem arz eder. İçerikteki görsellerin neye benzedikleri, sevimli mi, korkutucu mu olduğu, renklerin canlılığı, formların biçimleri, ilgi uyandırıp uyandırmadığı ve modellemenin davranışsal özelliklere yansıtılıp yansıtılmadığı imgelerin sürdürülebilir unsurlarındandır. Algı yönetiminin desteklenmesi konusunda imgeler saha elemanları görevi üstlenirler. Algının şekillenmesine fırsat vererek ideolojilerin zihindeki varlıklarını oluşturabilmeleri için imgelerle iş birliği yapılması gerekir. Kuramsal olarak açıklanamayan birçok unsur zihinsel alımlarla anlaşılabilmektedir. Bu bağlamda imgeler teorinin desteklenmesi için gerekli yardımcılardır. Görsel etki alanlarında üretilmiş algısal imgeler tüketim ve davranış huylarımızı da etkilemektedir. Bu bakımdan medya imgelerin etkin kapasitelerini verimli bir şekilde kullanmaktadır. İmgeler görme duyusunun temel alındığı

yorumlamalardır. Görsel algılamalar aracılığıyla zihne kodlanan görsellikler bellekte üç aşamada değerlendirilir. Gördüğümüz imgeler zihinde bir okuma başlatır. Bu okumayla birlikte zihinde yolculuk başlar. Ve bu yolculuk aşamasında zihin kodu psikolojik bir biçimde tanımlar. Tanımlanan imge öğrenilmiş ve zihinde depolanmış eski bilgilere göre tasnif edilerek zihnin okuması gerçekleştirilmiş olur (Findikci, 2021, s.449-454).

2.1.2.SENARYO ETKİSİ

Senaryolar, sahnelerin akışlarının belirlendiği teknik altyapılarıdır ve görsel içerikler için yazılmış detaylı metinlerdir. Senaryo metinleri görsellerden önce oluşturulur. Sonrasında bu metinlere uygun görsel betimlemeler gerçekleştirilir. Yazılı ifadeler; karakterler, diyalog, çekim planı, ses ve olay örgüsüne hizmet etmektedir. Senaryolar bir fikrin eskizleridir. Filmi oluşturacak tüm teknik ekibin yol almasını sistemleştirmek adına oluşturulmuş stil kılavuzlarıdır. Bir fikrin görselleştirilmesi için bir hikayeye ihtiyaç duyulmaktadır. Senaryolar aktarım oluşturan veriler olduğu için hikayesinde anlaşılırlık gayesi taşımalıdır. Çok ütopik bir şey kabul görmeyecektir. Tasarının somut çıktıları olan senaryolar kitaplardan farklı olarak sosyolojik araştırmaların sonuçları olarak doğarlar. Seyircisine bir mesaj verme amacı taşımalıdır. İletilmesi amaçlanan bir teması olmalıdır. Bu tema üzerinden giriş, gelişme ve sonuç bölümleri türetilir. Görüntü ve söz birbirleri ile bağlantılı hareket etmeli ve birbirlerini destekler nitelikte olmalıdır. Böylece sağlıklı bir iletişim sağlanabilecektir.

Senaryolar yazılırken görsellikleri de zihinde hayal edilerek buna göre planlamalar oluşturulmalıdır. Anlatımda sözlü ifadeler ne kadar kısıtlı tutulup anlatı görsel ifadelerle anlatılabilirse dikkat kaybı yaşanmayacaktır. Örneğin; "*Şirinler'i barajın onarımını bitirmeleri için görevlendiren Şirin Baba şimdi bir ot bulmak için yola çıkıyor görüyorsunuz*." gibi bir söylemde bulunulmamalıdır. Çünkü izleyici Şirin Baba'nın ot bulmak için yola çıkışını

gördüğünde arayışta olduğunu görecektir. Görüntünün üzerine müzik vermek burada yapılabilecek en makul davranış olacaktır. Ve bu şekilde etkileyici gücü de artacaktır. Bu sebeple senaryo yazarının ön planda tutması gereken olgu göstermektir. Senaryolar hedef kitlesine göre şekillendirilmelidir. Yapılacak işlerin kategorize edilerek oluşturulması kitlenin elde tutulması için değerlidir. Çocuklar için oluşturulan içeriklerde basite indirgenmiş planlamalar oluşturulmalıdır. Yoksa kompleks bilgiler onların algı eşiğinin altında kalarak dikkatlerini yitirmelerine sebebiyet verebilecektir. Senaryolar kitlelere hitap ederken mizahi unsurlara ve en yalın biçimi ile ideolojisini izleyiciye aktarabilmesi gerekmektedir. Senaristler düşüncelerini, işitmek amacını ön planda tutarak yazmalıdırlar. Senaryolar görsel unsurların iletileri olsalar da duyma duyusu ile alakalıdırlar. İzleyici yapıyı izlerken üzerinde çok düşünmeden izler bu sebeple senaryolar karmaşık olmamalıdır (Akvürek, 1995, s.54-82).

Görsel iletişimin en çok kullanıldığı çizgi filmler senaryolarında konu olarak yaratıcı ve oluşturulduğu bölgenin kültürel aktarımlarını ortaya koymasıyla gerçekleştirilmek istenilen etkiyi sağlayabilecektir. Çocuklar sıkılmaya müsait oldukları göz önünde bulundurularak görsel efektler ve sesler ile metinler zenginleştirilmelidir. Burada değişen görüntülerin varlığı ve seslerin ritmik yapıları içeriğe karşı dikkatlerini artıracaktır. Örneğin; Gargamel'in o soğuk şatosundaki iticilik, Azman'ın esprili anlayışı ve taklitleriyle kırılmaktadır. Çocuk senaryolarında alt mesajlar çocuklara direkt olarak değil sezdirilerek verilmektedir. Anlaşılması basit, eğitici amaçlar güden bir senaryo olması gerekir. Senaryoların yardımcı unsurları müzikler en az senaryolar kadar önemlidir. Ana müzikler, jenerik müziği ve melodiler olmak üzere birçok unsuru beraberinde barındırmaktadır. Burada oluşturulacak müziklerde kitlenin demografik yapısı göz önünde bulundurulmalıdır. Ülkemizde çizgi filmler özelinde birçok dönemin popüler şarkılarına yeni sözler eklenerek şarkı yapıldığı gözlemlenmektedir. Şirinler için popüler bir şarkı olan Tarkan'ın Seni Gidi Fındıkkıran şarkısı, Sizi Gidi Mavi Minikler olarak yeniden söylenerek bu yeni formuyla çocuk hedef kitlesinde etkili sonuçlara ulaşmıştır. Senaryo; görsel veriler ve müzik bir bütünün toplanmış

tam halidir. Birbirini tamamlayıcı nitelikler taşımaktadırlar. Senaryolar bu bağlamda sosyo-kültürel değerler içeren etkili işlevsel ürünlerdir. İçeriklerin gelecek nesillere aktarımında özgün bir yapıya sahip olması ilave önem arz etmektedir (Karkın ve İmik, 2014, s.1-16).

2.1.3.PROPAGANDA ETKİSİ

İnsanları etkileyebilmek ve algılarını kontrol edebilme adına yeni iletişim usulleri taşıyan propagandalar kullanım alanlarında kendilerini sıklıkla göstermiştir. İçeriklere gizlenen propagandalar kitle iletişim araçları aracılığıyla sıklıkla kullanılmaktadır. İkna temelli bu zihin kontrolleri karşı tarafın alıcılarını harekete geçirerek sunmak istediklerini aktarmayı hedeflemektedirler. Propagandalar, psikolojik etkileri olan sembollerdir. Bireyleri tek başına yönetme yetkisinin yanı sıra kitlesel yönetimleri de olan propagandalar güdüleri harekete geçirmektedirler. Medya ürünleri oluşturulurken bir tema seçilir. Bu temalar propagandaların ne söyleyeceğini belirlemekte ve bu doğrultuda içerikler oluşturulmaya sağlanılmaktadır. Her araç propagandayı iletme noktasında aynı güce sahip değildir. Burada her birinin kendi sınırları ve diğerlerine karşı üstün olduğu noktaları bulunmaktadır. Bir televizyon ile mecmuaları aynı kefede değerlendiremeyiz. Bunların kitleler üzerinde aynı etkisi olduğunu da söylemek doğru olmayacaktır. Her aracın kendi kapasitesi doğrultusunda algı yönetimi söz konusudur. Temaları bir fakat iletme yöntemleri farklılık gösterebilmektedir (Gürgen, 1990, s.135-157).

Teknolojik ilerleme beraberinde propagandaların etki mekanizmalarındaki gelişim kaçınılmaz olmuştur. Kitle iletişim araçları senelerden beri varlığını sürdürmesine rağmen çağımızdaki kadar aktif rol üstlenmemiştir. Bu rağbet ile propagandalar da formlarını değişerek artış göstermiştir. Manipüle kavramı ile bağdaştırılmış olan propagandalar olumsuz etkilerinin olduğu düşünülen etki mekanizmalarıdır. Bir açıdan manipülatif tutumlar

olduğundan kişiler tarafından da yalan ve kandırmak terimleri ile de ifade edilmektedir. Nazi rejiminin uygulamış olduğu kara propagandalar; Nazizm'i yaymak ve insanlara benimsetmek amacıyla uygulanmış propagandalardı. Ve bu tarihte propagandaların insanların gözünde olumsuz bir intiba bırakmasına sebebiyet vermiştir. Kitle iletişim araçları vasıtasıyla yapılan her propaganda milyonlarca insana aynı anda ulaşıp etki edebilen güçlü silahlar halini almıştır. Propagandalar oluşturulan zihnin niyetine göre şekillenmektedir. Kişinin niyeti propagandaları şekillendiren temel unsurlardır (Karaca ve Çakı, 2018, s.13-18). Propagandalar dikte edici mesajlardır. Bunu kişiye zorla değil isteyerek yapıldığına ikna ederek yaptırmaktadırlar. Bu bağlamda bir fikri kişiyi eğiterek dayatırlar. Bu fikirler tek taraflı anlatımlar olduğu için yanlıdır. Objektif değillerdir. Kişiler kendi duygu durumları ve ideolojilerini eserlerde yansıtmaktadır. Bu da insanların gösterilen veyahut anlatılan hikayelere anlatıldığı şekilde inanmalarını sağlar. Ve bu objelere inanarak insanların davranış değişikliğine gitmeleri hedeflenmektedir. İdeolojilerin iletimi için bir fikrin doğruluğunu göstermeksizin hedef kitlede değişim olması uğruna her türlü propaganda yapılmaktadır. Zorlama yapılırken kişiye hür iradesi ile seçim özgürlüğü verildiği ikna edilerek istenileni yapmaya razı edilir (Karaca ve Çakı, 2018, s.54-62). Eskiden beri süregelen propagandalar tüm çağlarda etki kapasitesi yüksek uygulamalardan birisidir. Geniş alanlarda uygulanabilmektedirler.

2.2.İÇERİKTEKİ SUBLİMİNAL MESAJLAR

Bilinçaltını işgal edebilmenin temelinde ikna fikri yatmaktadır ve görsel içeriklerde subliminal mesajlar bulunmaktadır. Bu subliminal mesajlar ikna sürecinden doğmuş ürünlerdir. Bu bağlamda subliminal mesajlar bir obje içerisine gizlenmiş alt mesajlardır. Bilinçaltı mesajlarda imgelemler kullanılır. İmgelem hayal güçleri yerine geçen işaretlerdir. Duyularla edilen izlenimlerin ürünleri ise imgelerdir. İmgeler beyin tarafından simgeler olarak görme merkezi hücrelerine algısal bilgi olarak kodlanır. (Darıcı, 2020, s.41-

48). Beyin en basite indirgendiğinde bilinç ve bilinçaltından oluşmaktadır. Bilincimiz dışında farkına varmadığımız bilinçaltımız mevcuttur. Bilinçaltı bilincin aksine analiz etmez, bilgiyi bir bütün olarak ele alır. Bilinçaltı tanıdığımız ve zihnimize depolanmış davranışların tekrarında, öğrenilmiş eylemin yinelenmesi ile depodaki saklı bilgiyi kullanmaya başlamaktadır (Darıcı, 2020, s.34-43). Örneğin; bir kere bisiklet kullanmayı öğrendiğimizde kullanmayı bıraktığımızda bisikleti nasıl kullanacağımızı unutmayız. Deneyim arttıkça pratikleşip eski kapasitemize ulaşmamız mümkündür. İnsanlar geçmişten günümüze değin birbirlerini etkilemek ve bu etki mekanizmalarını geniş bir yelpazede tutarak kitleleri kontrol edebilmeyi arzulamışlardır. Bir ideolojinin ardında inanmış neferler oluşturma fikri her dönemde insanlara cazip gelmiştir. Bunu başarılı kılabilmek adına bir sürü yöntemler denenmiş ve bunlara her araştırma neticesinde yenileri eklenerek çeşitlendirilmiştir. Bir manipülasyon yöntemi olan subliminal mesajlar uyarıcı etki oluşturmaktadır. Tüm bu bilinçaltı mesajları bilimsel araştırmalar neticesinde elde edilen bilgiler ışığında yapılan bilime dayandırılmış tekniklerdir. Üretilen veriler bilinçaltını kontrol edebilmeyi amaçlayan doğrultuda üretilebilmektedir. İnsan beyni sınırsız kelimeye nanosaniyede erişebilir. Duyduğu bir kelimeyi zihninde imgeye çevirmesi çok kısa bir sürede gerçekleşmektedir (Küçükbezirci, 2017, s.5-22). Bilinçaltı ikna mesajları kişileri zorlayarak suni yollarla yapılmamaktadır. Bilincin gayri ihtiyari aldığı mesajlar vardır. Örneğin; bir filmi izlerken ortada bir şey yok iken yaratılmış hüzün faktörüne gözyaşı ile tepki vermek veyahut korku filmlerinde arkadan verilen sesler sebebiyle tüylerimizin diken diken olması ve gerilmemiz bilinçaltımızın mesajı aldığına dair verdiği sinyallerdendir.

Bilinçaltına mesaj göndermek için kullanılan bir başka popüler teknik ise 25.kare tekniğidir. Sinema filmleri 24 kareden oluşmaktadır. Göz bir saniyede 24 kareyi algılamaktadır. 25'inci karede yer alan görüntü gözün değil, bilinçaltının algısına sunularak burada bulunan kareyi doğruca zihin alarak depolamaktadır. Böylelikle hedeflenen ileti alıcıya ulaşmış olur. Bilinçaltlarımız zihinsel mesajları anne karnına düştüğümüz günden ölüm gerçekleşinceye değin kayıt altına almayı sürdürür. Bilinçaltı alıcılardan

almış olduğu verileri depolamaktadır. Bizim algıladığımızın dışında bilinç kendi içerisinde olay ve durumlara karşı tepkiler oluşturmaktadır. Bilinçaltı kelimesini ilk zikreden Freud'dur. (Övür, 2017, s.25-35). Bilincin psikolojideki yeri çok önemlidir. Bilinçaltı; bilinç hali dışında olan süreçlere ilişkin kullanılan kavramdır. Bilinçdışını ilk keşfeden Freud değildir fakat bilincimiz dışında gerçekleşen olayları analiz etmemize olanak sağlayan verileri paylaşan kendisi olmuştur. Ruhumuzda bilincimizin dışında gayrişuurun olduğu aktarılmaktadır. Leibniz'e göre anlama yetimizi bilinçten ayrı tutmamız gerekir. Burada kastetmek istediği şey bilincimiz dışında da algılarımızın bulunduğudur (Sevinç, 2019, s.125-158). Bilincimize dahil olduğunun farkında olmadığımız bilinç eşiği altında kalan şeyleri bilinçdışı olarak tanımlarız. Birçok insan düşündüklerinin gerçekliğine inanmaktadır. İçgüdüsel olarak sandıklarımız fark etmediğimiz baskıcı bir etkinin altında yönlendirilmektedirler. Hedef kitlelerin eğilim ve kişiliklerini analiz etmek bir metodu kişinin üzerinde uygulanabilir kılmaktadır. Elle yapılan eski usul araştırmalar yerine günümüzde kişilere dair bilgilerin işlenmesi sanal mekanlardaki izlerimiz ile kolayca saptanılabilmektedir. Bu şekilde kişilerin bir veriye karşı tepkisi tespit edilerek alt mesaj kurgulanabilmektedir.

Subliminal mesajların hipnozlardan farkı görüntü ve seslerin dışarıdan telkin edilmesidir. Hipnozda kişinin zihninde görüntü ve sesleri hayal etmesi ile canlandırma söz konusudur. Subliminal mesajlarda belli bir ses ve görüntü ile aynı anda birçok zihin işgal edilebilmektedir. Mesaj içerisinde bulunan nesneler arketipler olarak adlandırılmaktadır (Övür, 2017, s.25-35). Arketipler; sembolik anlatımlardır. Doğum ve ölüm arketipleri beynimiz tarafından önceliklendirilen arketiplerdendir. Ne mesaj veriliyor olursa olsun beynimiz bunları her daim öne alarak hareketlerimizi şekillendirir. Arketiplerle eşleştirilen bilinçaltı mesajları akılda kalıcı etkiye sahiptir. Bu tip mesajlarda çok az tekrar ihtiyacı duyulmaktadır (Darıcı, 2020, s.143-163). Bilinçaltının insanın davranışlarını yönlendirmedeki yeri oldukça büyüktür. Bellek bilinçte kaybolan bilgilerle irtibatı sağlar. Belleğin buradaki pozisyonu içeride sıkışmış içerikleri yeniden gün yüzüne çıkarmaktır. Her insanın bilincinde olmadığını sandığı, unuttuğu olaylar, zihninde varlığını

sürdürmeye devam etmektedir. Bunlardan bir kısmı herhangi bir an da ansızın anımsanılabilmektedir. Bazısı ufak zorlamalarla hatırlanmaktadır. Bir sürü kodlanmış fakat hatırlanamayan hatıralar da vardır. Zihnimizde yerleri bellidir fakat istesek de hatırlayamayız. Bilinçaltına aktarılan bu mesajların en büyük aktarım aracı gözdür. Gözün fovea hareketi görünmeyeni görür. Süreklilik arz eden bir tarama söz konusudur. Ve bu keskinleştirme sayesinde mesajları bilinçaltına aktarmaktadır. Bunlar sayısız mesajlar da olabilir. Beynin mesaj tutma kapasitesi oldukça geniştir. Bilinçaltı mesajlar günümüzün en önemli pazarlama iletişim biçimidir. İnsanı etkisi altına alır ve ürünü satın aldırarak bilinçaltındaki mesajı bilincin dışına çıkarmayı hedefler. Tüketici malı satın aldığında pazardaki hedefini sağlamış olur. Burada görme duyusunun yanı sıra duyma ile de mesajlar beyne aktarılmaktadır. Ses dosyaları içerisine gizlenmiş mesajlar da vardır. Bir sesi duyabiliyor oluşumuz onun kulak eşiğimizde olmasından kaynaklanmaktadır. Fakat beyin daha düşük ve yüksek frekansları duyabilecek kapasiteye sahiptir. Bir ses dosyası içerisinde gizlenmiş bir mesaj saklıyorsa beynimiz bu mesajı dinleyecek ve alması gereken alt metinleri depolayacaktır (Sungur, 2011, s.169-182). Bilinçaltına gelen uyaranların kişi tarafından reddedilmesi insan yapısı gereği pek de mümkün olmayan bir şeydir. Fakat bilinçaltı bunu zihin süzgecinden geçirerek karar verme sürecinde birikimlerin ışığında belleği buna göre işleyebilir. Karar mekanizmalarımız bu bölümlediği bilgileri kullanmamız gerektiği durumlarda faal olarak işleyişe sunmaktadır. Bilinçaltımız her şeyi depolayabileceğimiz çöp kutuları değildir. Karar verme ve psikolojik güdüler (davranışta bulunma) düşünceye bağlıdırlar (Darıcı, 2020, s.34-43).

Egemen insanlar toplulukları ellerinde bulundurmak isterler. Bu topluluklar kişileri hem bireysel hem de bir topluluk olarak kontrol etme çabasındadır. Subliminal mesajlar beyin kontrolü yapmasından sebep beyin yıkamayı anımsatabilir fakat ideolojide iki kavramı birbirinden ayıran temel farklar söz konusudur. Beyin yıkama; aklın saptırılarak zorla ikna edilmesi ile oluşan bir propaganda tekniğidir (Kirman, 2004, s.7-32). Burada gönülsüz benimseme durumu söz konusudur. Eşik altı mesajların metotlarında gizlenen mesajlar

sarih olmasa da ikna temelli zihin kontrolü vardır. Beyin yıkamasının aksine bireyi gönüllü aldığını varsaydıran teşvik söz konusudur. Kontrolün kişinin tercihinde, özgür iradesinde olduğu empoze edilir (Dimdik Emeksiz, 2016, s.1088-1100). Kapitalist pazarlarda sömürülen emekler değil artık insanların ta kendileridir. Kontrol altına alınmak istenen ise zihinleridir. Pazarlar; gücü elinde tutma arzusu ve hakimiyet kurma eğilimi olan burjuvaların teknolojik savaşlarla zihinlerin kontrol gücünü elde ederek kişileri kan dökmeden galibiyetlerini kazanmaya itmektedir. Günümüzün savaş görseli geçmişten farklı olarak daha zihinsel yapılmaktadır. Beyin gücünü elinde bulunduran kimseler günümüzün burjuvazileridir. Geleneksel formuyla savaşlar savunma amaçlı silah gücü kullanılarak yapılan ayaklanmalardı. Günümüzde bu ayaklanmalar psikolojik silahlarla yapılabilmektedir. Mevcut senaryoda subliminal mesajların insanları komutlarla kukla gibi yönetemiyor olması tamamen işe yaramaz olduklarını göstermemektedir. Bu mesajlar bir uyarandır ve tetiklemesi gereken yerlerde gerekli dürtme işlemini gerçekleştirmektedirler. Çıkarlara hizmet eden bu algı bilinirliğini artırarak yetki yelpazesini de genişletmiştir.

2.2.1.BEYNİN MESAJLARI ALGILAMASI

Subliminal mesajların birey üzerinde etkileri vardır. Beynin çalışma usulü karmaşıktır. En genel tabiriyle beynin çalışmasını iki gruba indirgeyebiliriz. Bunlar fiziksel ve zihinsel işlevlerdir. Bu işlevler birbirleri ile alışveriş halindedirler. Zihinsel etkinlikler fiziki, fiziksel etkinlikler ise zihinsel tavırları tetikleyebilmektedir. Duyuların sisteme dahil ettiği bilgiler hareket ile dışa vurulur. Bilgiler beyinde depolanmaktadır. Beyin bu depolamayı arşivleyerek oluşturur. Beynin aldığı bilgiler detaylı ve kategorize edilmiş formatlarda karşılıklı etkileşim sonrası açığa çıkabilecek yapılarda tamamen bitirilmemiş verilerden oluşmaktadır. Bunlar ucu açık her an ortaya çıkabilecek formlardır. Beynin iletileri işleme biçimlerinden en mühimi dil ile gelen her bilgiyi algılamaya çalışmasındadır. Beyin kavramların anlamları

üzerinden değerlendirmeler yapmaktadır. Konuşma seslerin algılanabilmesinden, seslerin algılanabilmesi ise seslerin duyulmasıyla sağlanmaktadır. Okuyabilmek için öncelikle görmek ve anlamak gerekir. Bunlar beynin ayrı ayrı loblarıyla ilgili işlevleridir (Onan, 2010, s.521-534). Bilinç bir farkındalıktır. Bilinç dışı bir benlik biz fark etmeden bizi yönlendirip bizleri seçimlerimiz konusunda etkilemektedir. Bilinç farkındalık sağlayan yanımızdır. Olan bitene de hakimdir. Algılama ise kişisel süreçlerden etkilenir. Uyaranların bilinçaltına erişip kişiyi etkileyebilmesi için canlıyı harekete geçirebilmelidir. Bilimsel olarak insan beyninin görsel mesajı beyinde işletebilmesi için 13 milisaniye o mesaja maruz kalmış olması gerekmektedir. Alt mesajlar ise bu zamanın altında kalan iletilerdir. Bu kısa sürede gerçekleşme durumundan sebep bilincin dışında kalır ve mesaja tepki beynin mesajı algıladığı formda oluşmaktadır. Araştırmalar, mesajın uyaranın bilincinin dışında gerçekleşebilmesi için bu zamanın evrensel bir değer olmadığını ve kişiden kişiye değişkenlik göstererek değişebileceğini göstermektedir. Subliminal mesajların nöral aktiviteleri arttırdığı görülmektedir. Alt mesajlara maruz kalmak beyinde hipokampus, amigdala, insular korteks, birincil görsel korteks, prefrontal korteks bölgelerinde kan akışını artırmaktadır (Doğan, Hatipoğlu, Keskiner ve Tarlacı, 2022, s.217-243).

Beyin 3 gruba ayrılmaktadır: eski beyin, orta beyin ve yeni beyin. Yeni beyin akılcı terimleri işlemektedir. Orta beyin hissetmekle beraber gelen bilgileri işlemektedir. Eski beyin ise karar verme mekanizmasıdır. Ve karar kılmak için gelen duyguları kontrol altına alarak hareket eder (Yeşilot ve Dal, 2018, s.37-45). Duyularla algıladığımız bilgilerin sadece belli bir kısmı bilinç tarafından geri kalan kısmı ise bilinçaltı tarafından algılanmaktadır. Bilinçli algı kendi için faydalı olanı filtreleyerek almakta ve gereksiz olanları da ayıklayarak kodlamaktadır. Eşik altı mesajlarda bilinç tarafından algılanan, uyarlanarak bilinçaltının algılayabileceği forma çevrilmektedir. Subliminal mesajı oluşturmadaki temel görev duyuların algı mekanizmalarını zayıflatarak veya tamamen dışarıda bırakarak algının oluşmasını sağlamaktır (Taşdemiroğlu, 2016, s.7-18). Bir içerik oluşturulurken, ideolojisini içeren

temel bileşenler hem doğrudan hem de dolaylı olarak aktarılmaya çalışılmaktadır. Alıcılarda etkili bir algı yaratabilmek için kaygı, güven, dostluk, gülmece ve hüzün gibi öğelerden sıklıkla faydalanılmaktadır. Algı yapılacak ürünün temelinde ilginin uyandırılmış olması gerekmektedir. İlginin alt seviyelerde olması alıcının en başında mesajları reddetmesini sağlamaktadır. İlginin bilumum düzeyde olması sonuna kadar aynı çizgide gideceğinin bir garantisi sayılamaz (Ergeç, 2014, s.1-7). Beyin var olan sisteminde bütün mesajlara açık olmasının yanı sıra bunları sembolize edebilmektedir. Burada doğru sekansı tutturmak içerikteki mesajların beyindeki faaliyet etkinliğini artıracak ve karşı koyulmaz olmalarını sağlayabilecektir.

3.ŞİRİNLER ÇİZGİ FİLMİNİN GÖRSEL İÇERİK ANALİZİ

Araştırmanın bu bölümünde Şirinler çizgi filminin https://www.youtube.com/@sirinler kanalında bulunan Şirinler derlemeleri kategorisi altında bulunan 23 bölüm ışığında ana teması materyalist kuramlar olan Şirinler çizgi filminden görsel örnekler verilerek görsel içerik analizinde bulunulacaktır. Çizgi filmin ideolojik bir propaganda olduğu görsel olarak belirtilecektir. Şirinler çizgi filmiyle kitlelere iletilmek istenilen kültür aktarımının en belirgin görüldüğü noktalar; komün yaşam, para kavramının olmaması, madde inancı, iyi-kötü ilişkisi, eşitlik ve ateistlik kavramlarıdır. Bu alt mesajların görsel betimlemelerle anlatılmaya çalışıldığı incelenmiştir.

3.1.ARAŞTIRMANIN AMACI

Küreselleşmenin getirisi ile gelişen teknoloji ikna dengelerini değişime sürüklemiştir. Değişen sistemde görsel iletişim araçları ikna kabiliyeti bakımından yüksek ve toplumlar üzerindeki etkisinden ötürü sevgi ve nefret iletilerinin aracı olarak kullanılmaktadır. İletişim insanlar için bir ihtiyaçtır. Karşılıklı kurulan bu sanal iletişimde alma verme dengesinde mesaj aktarımı içeriklere ustaca gizlenerek ifade biçimi haline gelmiştir. Görsel iletişimin en popüler uygulama versiyonları olan çizgi filmler hedef kitlesi bakımından çocuklara hitap eden araçlardır. Propagandalardan en çok çocukların etkilenmesi ve benimsetilmek istenilen görüşlere en çok bu grubun maruz kalıyor olması çocukları açık hedef haline getirmektedir.

Çalışma; Şirinler çizgi filminde işlenilen söz konusu ideolojik düşüncelerin bir çizgi filmde karakter ve olay örgüsüne nasıl dahil edildiğini ve çocuklara mesajları nasıl ilettiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma çocuklara

komünist kültürünün görsel ve ideolojik bağlamda nasıl aktarıldığını göstermeyi hedeflemektedir.

Araştırmanın soruları şu şekilde belirlenmiştir:

1- Şirinler çizgi filminde görsel unsurların ve iletilerin içeriğinde hangi ideolojik yönelim belirlenmekte ve nasıl ortaya konulmaktadır?
2- Şirinler çizgi filmi komünizm propagandası yapmakta ve bu ideolojiye hizmet mi etmektedir?

Çalışma kapsamında incelenen Şirinler çizgi filmi içerisinde, komünizm yanlısı bir dünya yaratılmış olması ve komün yaşamın güzelliklerine yer vermesi ve doğrudan proletarya burjuvazi arasındaki iyi kötü farkını konu alması sebebiyle çalışma Şirinler üzerinden yürütülmüştür.

3.2.ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE METODU

Araştırma kapsamında Şirinler çizgi filmi https://www.youtube.com/@sirinler kanalında bulunan Şirinler derlemeleri kategorisi altındaki 23 bölüm ile sınırlıdır. Çizgi film; ana tema, karakterler ve simgeledikleri mana, genel konu bütünüyle ele alınarak materyalist kuramlar ışığında görsel içerik analizi yöntemiyle ele alınarak içerik ve görsel mesajlar incelenmiştir.

Eğlence araçları olan çizgi film evreninden örneklem olarak Şirinler çizgi filmi tercih edilmiştir. Yapısı gereği komünizme hizmet ettiği iddia edilen Şirinler çizgi filminde yapılan görsel içerik analizinde konunun genel itibariyle komünizm propagandasına olan yatkınlığı göze çarpmaktadır. Bu çalışmada Şirinler çizgi filminde kullanılan görsel unsurlar ve iletiler, (mesajlar) görsel ve nitel içerik analizi yöntemi ile analiz edilerek, ideolojik yönelim ortaya konulmaya çalışılacaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan içerik analizi araştırılan ürünün görsel ve işitsel anlamda belirli konular hakkındaki problemlerin incelenmesini sağlayan bir araştırma

yöntemidir (Alanka, 2024, s.64-84). Görsel içerik analizi, iletişim içeriğinde yer alan görsel materyalin içeriğini inceleyen ve açık ve gizli anlamını ortaya çıkarmayı amaçlayan bir araştırma metodudur (Bock, Isermann, Knieper, 2011, s.265-282). Çalışmanın kavramsal kısmında teorik verilerin erişim alanları kitap, lisansüstü ve doktora tezleri, makale ve internet kaynaklarıdır. İdeolojik yönelimlerden sadece komünizm ele alınarak çizgi film olarak Şirinler görsel anlayış çerçevesinde sınırlandırılmıştır.

3.3.ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmada elde edilen bulgular nezdinde Şirinler çizgi filminin yapımcısı olan Pierre Culliford ve ilgili çizgi film için tercih edilen ingilizce kullanımı yaygın olan Smurf ismi ve bu başlık altında Şirinler dünyası detaylandırılmıştır. Çalışmanın çıkış noktası Türkçe olarak fazla çalışmaya rastlanılmamış olmasıdır. Bu sebeple çalışmanın bir boşluğu doldurabileceği düşünülmektedir.

Şirinler çizgi filmi yaratıcısı Belçikalı Pierre Culliford sosyalist bir karikatüristtir. Oluşturduğu Şirinler ütopyası ile ideolojilerini somut bir hale getirmiştir. Ana hatlarıyla Şirinler; mantar şeklinde evlerinde gizli bir ormanda yaşam süren, paranın olmadığı, toplumun bireyden daha önde tutulduğu küçük mavi insansı yaratıklardan oluşturulmuş kurgusal Belçika yapımlı bir çizgi romandır. Toplumların herhangi bir inancı olmadığı ve Tanrı kavramının işlenmediği ateist bir düzen görülür. Bu da Marksizm'in benimsediği maddi bir varlık olduğumuz inancıdır. Başarısının ardından çizgi film haline Hanna-Barbera Prodüksiyon tarafından getirilmiştir. Kurgusal bu hikayenin, komünizmi yaymak için kullanıldığı görülmektedir. Şirinler'in kolektif yaşam biçimi olan komün yaşamı sürmesi ve karakterlerin simgeledikleri manalar göz önünde bulundurulduğunda bunun bir komünizm propagandası olduğu gözlemlenmektedir. Özgürlüğü simgeleyen Frig şapkaları ile ayrı bir düzenekte hür yaşam sürdükleri görülmektedir. Karl

Marx tasviri olan Şirin Baba, köyün otoritesidir. Tüm Şirinler Şirin Baba'ya karşı oldukça itaatkardır. Kötü büyücü Gargamel kapitalizmi simgeleyen yandaşı Azman ile Şirinler'i yakalayıp onlardan meta elde etmeye çalışmaktadır. Tıpkı işçileri üzerinden para kazanan burjuvaziler gibi. Şirinler kıvrak zekalarıyla Gargamel'i defalarca alt ederler. Tüm betimlemeler 3 karakter ve yaşam stilinin komünizm ile benzerliğiyle sınırlı değildir. 99 Şirin'e atfedilmiş vasıflar mevcuttur. Fakat çizgi filmdeki bilinirliği açısından çizgi diziye yakından bakıldığında bu 99 karakterin varlığının içerikte aktif olarak kullanılmadığı görülmektedir. Karakterlerin bazı tiplemeler üzerinde bilinirliği ve kullanımı daha baskındır. İdeolojik propaganda için bu baskın karakterler kullanılmıştır. Güçlü Şirin'in erkek hegemonyasını, Şirine'nin feminen yapıyı, Gözlüklü Şirin'in Lev Troçki'yi, Obur Şirin'in doyumsuzluğu, Süslü Şirin'in seksapaliteyi ve narsizmi, Usta Şirin'in proletaryayı, Şair Şirin'in Marx'ın şairliğini, Ressam Şirin'in sanatın görsel düşünceler üzerindeki etkisini, Tembel Şirin'in Marx'ın damadı Tembellik Hakkı savunucusu Paul Lafargue'yi, Sakar Şirin'in Pratfall etkisini, Şakacı Şirin'in baskı ile mizahın güçlendiğini ve Somurtkan Şirin ile Marksist eleştiriyi gösterdiği görülmektedir. Tüm bu karakterlerin sempatisinin yanı sıra temsili oldukları görüşleri aktarmak gibi bir yükümlülüğü vardır. Şirinler fiziksel olarak karakterlerini simgeleyen materyaller ile bağdaştırılarak sembolize edilmiştir. İsimlerinde geçen ön adlar karakterlerinin tanımlamalarıdır. Tüm bu betimlemeler fonetik değerlerle de desteklenmektedir. Görsele uygun tonlama ve söylemlerle desteklenerek bir bütün halini almıştır. Görsel betimlemelerin yanı sıra senaryo ile de algı pekiştirilmektedir. Şirinler ile yaratılan düzen birçok komünistin hayal ettiği ve özlem duyduğu ideal toplumdur.

Yapılan araştırmalar neticesinde Şirinler çizgi filminin komünist propagandası olduğu görülmüştür. Yaratıcısının mensup olduğu ideoloji ve çıkış dönemindeki karmaşalar göz önünde bulundurulduğunda bir amacın yayılmaya çalışıldığı gözlemlenmiştir. Nazilerin baskısı altında olan Belçika ve kısıtlayıcı dönem şartları insanların sanatları üzerinden tavsif etmedikleri mutlak güce sahip olduğu iddiasını güderek dünyayı ele geçirmeyi hedefleyen

diktatörlüğe karşı çıkmaya zorlamıştır. Bu karşı çıkmayı sağlamak ve kitleleri harekete geçirmek daha yaşanılabilir bir dünya temeli atabilmek için çocuklar tercih edilmiştir. Zihinlerine var olmayan yaşam biçiminin ne kadar mükemmel olduğu yerleştirilerek mevcut düzeni değiştirmeleri için gerekli bilgiler kodlanmaya çalışılmaktadır. Bu bağlamda Şirinler, Marksist bir toplumun çocuk odaklı temsilleridir.

3.3.1.PIERRE CULLIFORD(PEYO)

Pierre Culliford, 1928 yılında burjuva bir ailede Brüksel'de doğdu. Babası İngiliz, annesi ise Belçikalıydı. Çocukluğunda takma adı olan Pierrot'u kullanmaktaydı. İngiliz kuzeni bu ismi söylemekte zorlanarak ona Peyo ismini takmıştır. Ve bu isim daha sonraları kitlelerce bilinen adı haline gelmiştir (Miller, 2023). Pierre sanat eğitimini Académie Royale des Beaux-Arts okulunda almıştır. 8 yaşındayken babası vefat eder ve kötüleşen hayat şartları sonrasında hayatını idame ettirebilmek için iş bulması gerekmektedir. Compagnie belge d'actualités animasyon stüdyosunda sinema makinisti olarak kendine bir iş bulur. Fakat 2.Dünya Savaşı sonrası stüdyo kapatılmıştır (IMDB, 2024). Pierre burada geçirdiği zamandan sonra çizgi romancı olarak iş aramaya ve bu alana yönelmeye karar verir. Çizgi romanlara yönelen Pierre başlangıçta zorlansa da Le Soir ve La Dernière Heure gazetelerine çizimler vermeye başladı (Abbott, 2023). Pierre çizmesine dair şöyle söylemektedir:

"*Çocukken resim yapmayı çok severdim... Ama aslında bütün çocuklar resim yapar; bazıları yetişkin, ciddi insanlar olmaya karar verirken bazıları da büyümeyi reddederek çizgi romanlarla kalmaya karar verir*" (IMPS, 2019, s.3).

Şirinler ilk olarak 23 Ekim 1958 yılında La Flûte à six trous (Altı Delikli Flüt) adlı dokuzuncu macerası olan Johan et Pirlouit de ortaya çıkmıştır. Daha

sonrasında La Flûte à six Schtroumpfs (Şirinler ve Sihirli Flüt) şeklinde adlandırılmıştır. Tercümesi yapılmadan önce hazırlanan her Şirinler hikayesi özgün halinde Fransızca olarak kaleme alınmaktaydı. Şirinler için üretilmiş orijinal isme bakıldığında Schtroumpf kelimesi Fransızca bir kelime değildir. İsmin bulunuşu Spirou sanatçısı André Franquin ve Pierre Culliford arasındaki bir şakadan doğmuştur (Miller, 2023). İkili birlikte yemek yerken Pierre Fransızca konuşmayı unutarak tuzu istemek için schtroumpf'u uzatmasını ister. Franquin ise buna yanıt olarak şöyle söyler: "*İşte schtroumpf ve schtroumpf'lamayı bitirdiğinde, schtroumpf'ı geri al*." (Miller, 2023). Günün devamında ikili arasında hiç var olmayan uydurma bir schtroumpf dili hâkim olur. Ve böylece Frig başlıkları takan 3 elma büyüklüğünde küçük mavi ırk ortaya çıkmıştır. Peyo; Şirinler'i üretirken Mickey Mouse, Pamuk Prenses ve 7 Cüceler'deki gibi basit formlarda anlaşılır isimlerle üretmeye özen göstermiştir. Huysuz Şirin, Obur Şirin, Şakacı Şirin, Tembel Şirin, Ressam Şirin ve diğer 93 kişi, Şirin Baba önderliğinde ütopik bir köyde yaşam sürmekteydi. Şirin karakterlerin isimleri kişilik özelliklerinden esinlenerek verilmiştir. Şirinler'in ilgi çeken başarısı çok çocuksu ve basite indirgenmiş yaşayış biçimlerinden gelmektedir.

Peyo mükemmeliyetçi bir yapıya sahiptir. Aynı zamanda natüralist bir yapısı da vardır. Natüralizm akımına göre sanat; doğanın bir nüshası olmalıdır (Türk Edebiyatı, 2024). Bu sebeple asistanları ve Peyo, sayfaları çoğu kez baştan yeniden tasarlamak durumunda kalmışlardır. Çizgi romanlar çizildikten sonra renklendirme işi eşi tarafından yapılıyordu. Nine Culliford, Şirinler çizgi filminin renkli dünyasını oluşturan isimdir. Şirinler'in mavi yaratıklar olması eşinin kararıdır. Bunun nedeni; çimleri yeşile boyadıktan sonra Şirinler'i sarı yapmak onları hastalıklı gösterecekti. Yeşilin kontrastı olarak kırmızı ile tamamlamak ise onların deli olduğu algısını verecekti. Bu sebeple mavi olmasında karar kılınmıştır (Miller, 2023). Mavi formları Şirinler'in birer arketipler olmasını sağlamaktadır.

Peyo yarattığı bu Şirin dünyası ile bir propaganda oluşturmuştur. Nazilerin Belçika'yı ele geçirdiği bir zamanda yaşayan Pierre, yaşadığı dönemin handikaplarını neşeli bir mizah ile ele almaktadır. Büyüleyici eserin arka

planında ırkçı, antisemitist ve komünist bir ideoloji gizlenmektedir. Peyo Şirinler'i ürettiği zaman dünya iki kutup tarafından yönetilmekteydi. Bir kutupta ABD, diğer kutupta ise SSCB bulunmaktaydı. Peyo Nazilerin işgalinde bir Almanya'da yaşamını sürdürdü. Ve bir yetişkin olarak o döneme sevgiyle bakmadı (Berteloot, 2011). Sosyalist olan Peyo bu dönemde dünyaya bir mesaj vermek istedi. Bu mesajı da sanatı aracılığıyla yaymıştır. Peyo diğer çizerler gibi fikirlerini resmetmek yerine küçük notlar şeklinde biriktirmekteydi. Bir sinek tarafından ısırılıp konuşamaz hale geldiği versiyonları ile siyaha dönen Şirinler ile Peyo kolonyal imalarda bulunmakta ve bu ten rengindeki siyah kullanım sebebiyle ırkçı tavırlar sergilemektedir. Stalinist ve Nazizm etkileri de barındırır. Totaliter bir ütopya kurmasıyla da yetkiyi elinde bulunduran Peyo kendi görüşlerini çizgi dizi vasıtasıyla iletmektedir (Flood, 2011). Aklına gelenleri oluşturana değin notlandırmaktadır. Peyo çizimlerinde gereksiz detaylandırmadan kaçınmaktadır. Sade ve anlaşılır, kaligrafik vuruşlarla çizgileri oluşturarak çizimlerini yapmaktaydı (Rose, 2018). Peyo'nun Şirinler'de bilinçli bir algı oluşturduğunu, Belçika çizgi roman merkezinde sergilenmekte olan şu ifadesiyle ile anlayabiliriz:

"*Bazen yetişkinlerin dünyasının bir karikatürüdür. Şirinler'de toplumumuzun birçok kusurunu bulacaksınız*" (Poel, 2016).

3.1.2.SMURF KAVRAMI

Orijinal ismi Schtroumpf olan Şirinler bu ismiyle cüceye benzer formlarını da nitelendirmektedir. Fakat bu uydurma isim zamanla bir başka uydurma isim Smurf tabiriyle anılmaya başlamıştır. Schtroumpf kelimesi Flamanca'ya Smurf şeklinde çevrilir. Smurf kelimesi de aslı gibi tamamen uydurmadır. Smurf kelimesi İngilizce kullanımında da benimsenerek serinin tanınan marka ismi haline gelmiştir (Miller, 2023). Şirinler tabiri Smurf kelimesi ile eşleştirilmektedir. Kısa kuyrukları olan bu mavi yaratıklar beyaz pantolonları

ve Frig beyaz şapkaları ile Peyo'nun diğer işlerini geride bırakarak kısa sürede çok tanınır hale gelmiş etki mekanizması geniş serisidir. Peyo'nun Sovyet hayranlığı ve komünist olması sebebiyle Şirinler çizgi filminin bir propaganda malzemesi olduğu düşünülmektedir. Bu düşüncenin temelinde çizgi dizi içerisinde bulunan ideolojik alt metinlerin varlığı vardır. Yaratıldığı dönemde bir işgalin içinde büyütülmeye çalışılması göz önünde tutulduğunda hem çıkış döneminden hem de salt Marksist teorilerinin görselleştirildiğinden kesitler görülmesi mümkündür. Smurf isminin "*Socialist Men Under Red Father (Kızıl Baba'nın Altındaki Sosyalist Adamlar)*" ve "*Small Men Under Red Flag (Kırmızı Bayrak Altındaki Küçük Adamlar)*" açılımlarının kısaltması olarak baş harflerinden üretildiği düşünülmektedir (Kaplan, 2019). Bağımsız bir formda ilk Şirinler hikayesi Les Schtroumpfs noirs (Kara Şirinler) 1959'da ortaya çıkmıştır. Fakat bu formu ile ırkçı tutum sergilediği düşünülür. Kara Şirinler, ırksal bir ifade biçimi olması sebebiyle ABD'de yeniden isimlendirilmiştir (Abbott, 2023). Bir sinek tarafından ısırıldıkları için konuşamaz hale gelen ve tenleri kararan Kara Şirinler, kolonyal imalar taşımaktadır.

Şirinlerin, kendilerini çevreleyen Orta Çağ dünyasından farklı, kendilerine ait bir dünyaları ve kültürleri vardır. Şirinler birbirlerine düşkün bir topluluk olarak yaşamaktadırlar. Erişimin Şirinler tarafından sağlandığı gizli bir alanda yaşamlarını sürdürmektedirler. Bir çeşit sihirle dış dünya tarafından görünmez bir biçimde yaşamlarını sürdürebilmektedirler. Bu köyde yaşamakta olan her Şirin'e atfedilmiş rol ve sorumlulukları vardır. Ve ihtiyaç oluştuğu takdirde o Şirin göreve çağrılır ve görevi sorunsuz bir şekilde yerine getirmektedir. Burada rol teorisinin önemi vurgulanmaktadır. Örneğin; verilen görev Usta Şirin'in yapması gereken bir rol ise bunu bir başka Şirin yerine getirememektedir. İhtiyaç duyulan beceriler bir başka Şirin'e aktarılamamaktadır. Her rol ilgili kişinin yerine getirmesi gereken davranışlardır. Roller, bireyin sosyal statüsü ve kişisel yetisine göre sınıflandırılmaktadır. Şirinler köyünde kişilerin isimleri ortaktır. Birbirlerine Şirin diye seslenirler. Fakat köyde karışıklığı ayırıcı etken kişilerin yeteneklerinin isimlerinde ön ad olarak bulunmasındandır. Bunlar şu şekilde

oluşturulmuştur; Tembel Şirin, Obur Şirin, Güçlü Şirin, Şakacı Şirin… Bu ayrımda mesleki roller ile ifade edilmelerinin yanı sıra mizaçlarına göre isimlendirilebilmektedirler. Hepsi bir bütün olarak toplumlarına yarar sağlar. Hiçbir şey yapmamasına rağmen Tembel Şirin hem toplumdan dışlanmıyor hem de toplumdaki diğer kişiler ile aynı haklara sahip olarak bir tutulmaktadır. Burada kişiliklerin ayırıcı bir özelliği olmadığı vurgulanmaktadır. Çalışmayanın kazanç sağlayamayacağına ve bu sebeple evsiz, aç kalacağına dair bir algı reddedilmektedir. Çalışan ve çalışmayanın ortak paydaya hizmet ederek birbirlerine fayda sağladığı gösterilmektedir. Mevkisel Şirinler söz konusu olduğunda kişinin konumuna toplum karar vermez. Bir insan tembel olarak doğabilir fakat usta olarak doğamaz. Bunun için bir yeti gereklidir. Bu rol topluluğun ihtiyacının bir sonucudur. Pozisyonların ana fikri "*en iyi yaptığın şeye bağlı kal*" olarak gösterilmektedir. Ancak mevkisel pozisyonların isimlerinin dışında mizaçlarına göre sınıflandırılmış kesiminde, toplumun psikolojisine sağladığı katkı görülmektedir. Bir ressam duygularını bir şairden farklı olarak resme, kağıdın üzerine dökerek ifade etmektedir. Şirin dünyasında bir kişi aynı anda birkaç yetiyi bünyesinde barındıramamaktadır. Her Şirin tek bir kimliğe sahiptir. Kendilerine seçilen kimliği benimsememek ve başka kimliklere yönelmek, deneme yanılma ile öğrenebilmek gibi bir seçenekleri yoktur. Bu sebeple toplumun seçtiği rolde daha iyisini yapmak için çabalanılmaktadır. İşinizin en iyisi olmak kişilere sunulan tek seçenektir (Silver, 2011).

Küçük mavi Şirinler kendilerine has oluşturdukları bir dil üzerinden konuşmaktadır. Dilleri insanlar tarafından anlaşılıyor olsa da her türlü fiil ve ismi "*Şirin*" kelimesini kullanarak konuşmaktadırlar. Şirin kelimesinin neredeyse her cümle içerisinde kullanılması bir süre sonra anlamda kargaşaya sebebiyet vermektedir. Cümle içerisinde "*Bir yemeği şirinleştiriyorsun*" veya "*Çiçekleri şirinliyorum*" gibi kullanılmaktadır. Bu dili anlamak tonlama, çekim ve bağlamdan geçmektedir. Bazen dillerini anlamlandırmak karmaşık bir hal alsa da Şirinler ne dediklerini çok iyi bilmekte ve kendi aralarında çok iyi anlaşmaktadırlar. Şirinler kendi toplumlarını dışarıdan gelecek her türlü bozgunculuğa karşı korumaktadır. Kolektivist bir toplumdur. Kişisel

inisiyatiflerin ön planda olduğu bu toplumda yemeklerin hep birlikte ortak bir odada yendiği, tek bir liderin olduğu, kişilerin tutumlarından ötürü nadiren ödüllendirildikleri ve köyden ayrılmanın neredeyse imkansıza yakın nadirlikte olduğu bir dünyadır (Flood, 2011). Topluluğa giriş ya da topluluktan çıkış çok rastlanılan bir durum değildir. Bu noktada Şirinler topluluğu tutucu bir tavra sahiptir. Şirine istisnadır ve esasında bu topluluğun yabancısıdır. Şirine'nin var olma amacı köyde kaos ve bozgunluk yaratmaktır. Doğal bir şirin değildir. Tamamen erkeklerden oluşan bir topluma bir kadın dahil olunca düzenli devlette kaos ortamı oluşturmaktadır. Gargamel kendisini Şirine'nin sahibi olarak görür ve Şirine'nin yaratıcısı hükmünde gösterilmektedir. Şirine, Şirinler'in galibiyeti ile topluma kazandırılır ve Gargamel ile ilişkisinden arındırılmaktadır. Toplum içinde asimile edilir çünkü topluma sadakatini kanıtlamak için ona bir fırsat sunulmuştur ve bu fırsat neticesinde Şirine köyde onların bir mensubu olarak var olur. Erkeklerin ilgisini kazanmaya çalıştığı ve onların mevcut rollerini etkilemek ve geliştirmek adına erkeklerin ilgi merkezinde bulundurulur.

Gargamel'in Şirinler Köyü'nde olduğu nadir anlar vardır ve genellikle Şirinler ile köyün dışarısında etkileşimde olmakta onları kovalayıp yakalamaya çalışmaktadır. Şirinler'e olan nefreti değişkenlik gösterir. Onları yakalayarak panacae altın özütü yapmak istemektedir. Çünkü Gargamel bir kapitalisttir ve tek istediği onları metaya çevirmektir.

"*Onları yemek istemiyorum, onları yemek istemiyorum. Onları altına çevireceğim. Şimdi tek istediğim onları yok etmek!*" (Silver, 2011).

Şirinler çizgi filmi Marksist bir ütopyadır. Şirinler'in ekonomisinde para yoktur. Köy otokrat Şirin Baba tarafından yönetilmektedir. Şirin Baba diğer Şirinler'den farklı olarak kırmızı giyinmektedir. Bu renk devrimci hareketin bir sembolüdür. Gittikleri her yerde aynı şarkıları söyleyerek Şirinler'in birliğini vurgulamaktadırlar. Şirinler'in dış dünyaya bakış açıları tamamen iyimserdir. Onlarda kıskançlık, kin, haset ve zarar verme gibi duygular barınmamaktadır. İçlerinde kötülük yoktur ve olaylara hep mutlu

yanaşmaktadırlar. Kötü büyücü Gargamel'in entrikalarına rağmen maceraları her zaman mutlu sonla biter.

3.4.İDEOLOJİK İÇERİK

Belçikalı Peyo'nun yarattığı Şirinler çizgi filmi Marksist ütopyadan ibarettir. Sosyalizm komünizmin gerçekleşebilmesi için temel basamaktır. Sosyalizmde güçlü bir lider hükmü vardır. Çizgi filmde ise Şirin Baba bu güçlü lideri simgelemektedir. Şirin Baba, Marx'ın güçlü lider düşüncesinin temsilidir. Şirin Baba gücün ve otoritenin merkezinde, bilge ve güçlü bir adamdır. Diğer Şirinler tekdüze bir tiplemeyle aynı giysiler üzerinden resmedilmişken Şirin Baba'nın kıyafetleri ve sakallarıyla diğer Şirinler'den topolojik olarak farklı olduğu görülmektedir. Şirinler'in hiçbiri bir diğerinden üstün değildir. Böyle bir duygu barındırmamaktadırlar. Herkes ne olduğundan önce bir Şirin'dir. Çizgi dizide para ve parasal ifadelerin olmadığı görülmektedir. Ekonomiye dair ne bir uzman ne de ekonomi kavramı içerikte barınmamaktadır. Komünizm özgürlüktür ve kişiler arası emeğe bir fiyat biçilmemektedir. Herkes hem malın sahibi hem de çalışanı konumundadır. Bu sebeple içerikteki bu alt metin komünist düşünce biçimiyle örtüşmektedir. Şirinler çizgi filminin bütününe baktığımızda genel olarak dini bir terim barındırmadığı da gözlemlenmektedir. Dini değerlerin olmaması Marksist düşüncenin içerikteki bir başka yansımasıdır. Marksist düşünce biçiminde maddecilik görüşü hakimdir. Bu sebeple dini sembollerin kullanılmamış olması bir ateist propagandasıdır. Çizgi filmde natüralist bir akım vardır. Şirin Baba'nın yakın arkadaşları Tabiat Ana ve Zaman Baba bunun birer göstergesidir. Tabiat Ana doğa olaylarından sorumlu, Zaman Baba ise zamanı kontrol edebilen bir büyücüdür. Materyalistler her şeyin maddeden var olduğu inancına sahiptirler. Madde, fiziksel bir yapıdır ve bu formuyla tek gerçektir. Materyalistler tanrıtanımaz ateist kimselerdir. Marx'ın diyalektik materyalizminde ortaya koyduğu şey tabiatta olan biten her şeyin açıklanabilir ve bilinebilirlik ölçüsünde oluştuğu, evrenin de

maddeden oluştuğu görüşüdür (Topaloğlu, 2003). Bu alemde doğa ve bilimden başka bir unsur söz konusu değildir.

"La la la la la la" Şirin ilahisi herkes tarafından söylenir. İlahinin "La la la la la la" kısmı sosyal enternasyonal marşı ile ritmik anlamda çok benzemektedir (Kaplan, 2019). Şirinler ortak bir masada hep beraber yemek yemekte ve tüm gelir, giderler komün yaşamın getirisi eşit olarak pay edilmektedir. İçerikte feminizm vurgusu da görülmektedir. Erkeklerin yaşam sürdüğü köyde Şirine tek başına bir mücadele vermektedir. Tekil olarak feminizmi imgelemektedir. Gargamel ise kapitalistleri simgeler. Nihai hedefi Şirinler'i yakalayıp onların özleri ile altın üretmektir. Buradaki Şirin özü ile altın oluşturmakla anlatılmak istenen burjavizinin proletarya üzerindeki emek sömürüsüdür. Şirinler'e yakından bakıldığında Marx'ın kapitalistleri devirdiğine dair bulgulara rastlanmamaktadır. Var olduklarından beri komün yaşam içerisindelermiş gibi gösterilir. Marx'ın söylemlerine baktığımızda komün yaşamı elde etmek için Şirinler'in üst sınıfları alaşağı ettiğini düşünmekte güçtür. Nihayetinde komünizm dünyadaki en tahrip edici sosyal ve ekonomik güçtür. Şirinler Köyü'nde ise bu güçlükler hiç yokmuşçasına işlenerek neşeli ve mutlu bir dünya yaratılmıştır. Şirinler komünisttir ve sistemlerinin akla yatkın olmadığı aşikardır. Sistemde düzeni sağlayacak bir polise sahip değillerdir. Çalışma rutininde Tembel Şirin haricinde kimsenin işten kaçınıp tembellik etme lüksü yoktur. Tembel Şirin mizacı gereği her işten kaçmaya meyillidir. Şirin Baba liderleridir ve her türlü olumsuzluk, yolsuzluk ve handikabın üstündedir. Şirinler kapitalizmin ironik bir biçimde somut bir göstergesidir. 80'li yıllarda çoğu insan Şirinler'in çocuklara kapitalizmi devirmeleri için tasarlanmış sosyalist felsefeyi aşıladığından endişelenmekteydi. Aslında çocuklara daha iyi bir yaşam için komünizm algısı yapılmaktaydı. Kaosun çıkış noktası Gargamel ve Azman'dır. Şirin Baba bir şekilde onların üstesinden gelebilmektedir. Galip gelen Şirinler işin sonunda mutlu yaşamlarına dönüyor ve kaoslar uzun soluklu olmamaktadır. Şirinler kapitalizm içerisinde komünizme hizmet eden gizli ajanlardır (Bluebuddies, 2024).

Karl Marx ve Friedrich Engels'in sistemde devrime doğru atacağı ilk tedbirleri şu şekildedir:

1. Arazi mülkiyetleri ortadan kaldırılacak ve arazi kiraları kamunun yararına kullanılacaktır.
2. Ağır bir artan veyahut kademeli artan bir gelir vergisi sistemi uygulanması.
3. Miras haklarının ortadan kaldırılması.
4. Göçmen ve isyancıların mallarına el koyulması.
5. Devlet sermayeli veya tekelci bir tekel olan ulusal bir bankada kredinin devlet elinde merkezileştirilmesi.
6. Haberleşme ve ulaşmaların devlet elinde merkezi olması.
7. Ortak bir planlamayla toprakların genel anlamda iyileştirilerek devlete ait olan fabrika ve üretim araçlarının genişletilmesi.
8. Çalışmaya karşı herkesin eşit sorumluluklara sahip olması. Özellikle tarım için sanayi ordularının kurulması
9. Tarımın imalat sanayisi ile birleştirilerek tamamen ortadan kaldırılması, kent ve kır arasındaki ayrımın yapılarak nüfusun eşit bir şekilde dağıtılması.
10. Tüm çocukların fabrikalarda çalışmasına son vererek devletin okullarında ücretsiz bir şekilde eğitim görmeleri (Etgü, 2008, s.113-133).

Doğru şekilde oluşturulan siyasi güç ile egemen sınıf ortadan kaldırılarak özgür oluşumun olduğu bir birliğe sahip olunacaktır (Morgan, 1996). İşte Marx'ın bu ideali; Şirinler Köyü ile görsele dökülmüş bir arketiptir. Gargamel kanca burnu ve bastırılamaz arzusu ile Yahudi karşıtı bir literatürden alınmıştır. Kötü büyücünün kedisinin ismi Azrael'in bazı İbrani masallarında ölüm meleği olarak geçtiği görülmektedir (Suebsaeng, 2013). Gargamel'in papaz cübbesini andıran kıyafeti dini simgelemektedir. Kapitalist gücün büyük bir kısmını elinde bulundurmasıyla da büyük güç ABD'nin betimlemesidir. Azman ise ABD'nin yandaşı güce tapan bir ülke olarak varsayılmaktadır. Orijinalde kullanılan Azrael isminden sebep Israel(İsrail) olduğu düşünülmektedir. Popüler olarak bir üne erişen Şirinler çizgi filmi belli bir ideolojiye hizmet eden içeriğiyle gelişmiş ve gelişmemiş ülkelerdeki çocukların değer ve inanç sistemlerini etkilemektedir. Şirinler sosyalizmin bir metaforudur ve içerisinde sosyo-politik birçok detay barındırmaktadır

(Chung, 2008). Şirinler insanın simgesi halindedir. Şirinler üzerinden yürütülen propaganda da bu mavi yaratıklar insanların birer simgeleri olmuştur. Çocuklara sunulmuş bir içerik olsa da karakterler yetişkin özellikleri sergilemektedir. Jenerikte de söylendiği gibi: "*Uzun uzun yıllar önce ormanın derinliklerinde küçük yaratıkların yaşadığı gizli bir köy vardı. Bunlar kendilerine Şirin derlerdi. Çok iyiydiler. Ve sonra korkunç büyücü Gargamel vardı. O kötüydü. Ormana gezmeye gittiğinizde etrafı dikkatle dinlerseniz Gargamel'in çığlıklarını duyabilirsiniz. Ve iyi bir çocuk olursanız belki Şirinler'i bile görebilirsiniz.*" Kurguda da gösterildiği üzere Şirinler iyiliği savunan, kendi dürüstlüklerinde ilerleyen, iyi olan taraftan yana varlıklardır. Burada görüş olarak izleyenine de Şirinler gibi yaşanılırsa onları görebilecekleri fikri aşılanmaktadır.

3.4.1.YAŞAYIŞ BİÇİMİ

Kolektif arazinin sahibi olan Şirinler komün yaşam biçimine uygun yaşamaktadırlar. Komünizmde proletaryanın kendi kendine yetebildiği ve yönetimi kendi içlerinde sağladığı, herkese eşitliğin sağlanacağı mükemmel bir sistem kurmaktadır. Şirinler Köyü bu sistemin tasviridir. Şirinler Köyü'ndeki yiyecekler, toplandığı anda ambar olarak kullanılan ortak yiyecek mantarında depolanıyor ve yıl boyunca da tüm Şirinler'e eşit olarak dağıtılmaktadır. Komünal yaşam stili kapitalist modernizmin bir metodu olan Marksizm köylülüğe yabancıdır. Marx kavram olarak komünal yaşamı açıklamakta fakat kuramsal bir hareketten öte köyden ve köylüden kopuk bir o kadar da yabancılarıdır. Marx yalnızca bir düşünürdür. Burada Marksist kuramın temel ideolojik çıkış noktasına bakıldığında köylü sınıfı için değil, endüstriyel anlamda işçi sınıfı için geliştirildiği görünmektedir (Atabey, 2016). Köylülerin kendi dinamiklerine bakıldığında çözüm olarak sunulmuş yaşam biçimi olan komünal tarzda yaşam sürdükleri görünmektedir.

Ütopyalarda olmayan yer vurgusu hakimdir. Şirinler köyü içinde "*küçük yaratıkların yaşadığı gizli bir köy*" betimlemesi kullanılır. Şirinler Köyü bir ütopyadır. Ütopyalar yerleşimin dışında değil merkezlerinde yer almaktadır. Normal mekanların kargaşasından uzakta her şeyin sorunsuz ilerlediği huzurlu mekanlar olarak tasvir edilmektedirler. Bu bağlamda ilgili çizgi film içerisinde de Şirinler Köyü'nün merkezde olduğu aksine Gargamel'in şatosunun uzakta yerleşim yeri dışında ıssız bir tepede olduğu dikkat çekmektedir. Ütopik mekanlar her şeyin mükemmel tabirde seyrettiği güzellik ve mutluluk dolu diyarlardır (Erol ve Görmez, 2018, s.491-505). Şirinler Köyü komünist sistemin aynasıdır, Marksizm'in öngördüğü biçimde betimlenmiş bir ütopyadan ibarettir. İnsanlar birbirlerine bağımlı ihtiyaç halinde yaşayan varlıklardır. Ortaklaşa yaşam bizlere bu bağımlılığı etkin bir formda kullanmamızı sunmaktadır. Komün; yaşam biçiminin idealize edilmiş versiyonlarıdır. Şirinler Köyü'nde de tasvir edildiği üzere komün yaşamda toprak, su ve diğer doğal kaynaklara, iş gücüne, sanat ve diğer temel ihtiyaçlara kadar bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik her türlü faktörü kontrol edilmektedir.

Bu yaşam biçiminin elbette yardımlaşma temel alındığında kişilere faydası olmaktadır. Bir kişilik işin, birkaç kişi tarafından yapılması, işin zaman bakımından daha çabuk bitmesini sağlamaktadır. Fakat bu ekosistem çok sürdürülebilir olmayacaktır. Komünizmde tezahürdeki karar mekanizması sağlıklı bir altyapıya sahip değildir. Kararların karşılıklı yardımlaşma usulünde alınması ve yetki mekanizması bulundurmaması kaos başlangıcı olabilir. Komün yaşam insanların bütün ihtiyaçlarını karşılayacaktır. Ekonomik çalkantılar sebebiyle işten çıkarılma durumları olmayacağı gibi para kavramı olmamasından ötürü ekonomik bir kavram da söz konusu olmayacaktır. Bu bağlamda hiçbir bireyin ihtiyaçlarının kesilebileceğine dair korku duymasına gerek yoktur. Komünist yaşam herkes için güvenli ve huzurlu bir yaşam standardı sunacaktır (Mau, 2023). Çizgi filmde de bu ortak yaşama dair ipuçları çokça işlenmiştir. Kararları bir kural dizinine göre alıp bir doktrine mahkum olmak yerine; Şirinler, kendileri ne istiyorlarsa o biçimde hareket edebilmektedir. Esenliğin hakimiyette olduğu bu küçük

köyde anlatılmak istenen düzenin bir kural bütünüyle değil, kişilerin ortaklaşa birliğinde mevcut olduğu ve hiyerarşik dayatmanın gerek olmadığı anlayış temelinin komün sistemde olduğudur. Şirinler imgesel pencerede yaşayış biçimleri ve eşitlikçi eğilimleri ile komünist toplumun birer fertleridir.

3.4.2.KARAKTERLER VE SİMGELEDİKLERİ MANALAR

Şirinler dünyasında Şirin Baba ile birlikte 100 karakter vardır. 99 Şirin'in hepsi birbirinden farklı isme sahiptir. Fakat bunların hepsi popüler değildir. Sevimli çocuk dostu bu mavilikler siyasi bir motivasyon ve görüşe sahiptirler. İdeal bir komünist topluluk olmaları ile dikkat çeken Şirinler çocukları etkilemeye yönelik idealize edilerek hazırlanmış bir projedir. Şirinler içerisinde geçen her olayda bir soruna gönderme yapılır. Bu masum yaratıklar her sorunun üstesinden gelerek sonunda huzura erişirler. Şansları her daim yaver gitmekte ve kötülüklerin sonunu getirebilmektedirler. Şirinler saf kanlılığın sonradan değil en başından beri olduğu görüşünü dikte etmektedir. Burada istisnai olarak Şirine'nin varlığı görülür. Saf kana sahip olmamasına rağmen gerçek bir Şirin olabilen tek varlık o'dur. Şirinler'in en üstünde bilge Şirin Baba vardır. Ve köyün otoriteridir. Şirinler büyüklere saygı duymaktadır. Çizgi filmin genelinde karakterlerin bir kısmında agresif hareketler olduğu görülmektedir. Söylemleri şiddete meyillidir. Gargamel agresif bir büyücüdür. Ve sürekli nefret söylemlerinde bulunur. Jenerikte Gargamel'in şöyle söylediği görülmektedir; "*Sizden nefret ediyorum. Sizi yakalayacağım yıllarca uğraşmam gerekse bile hepinizi yakalayacağım.*" Bu söylem şiddete bir örnektir. Hedef kitlesi çocuk olan bir çizgi dizide daha başlangıçta nefret söylemi yer almaktadır. Mister Nicholas'ın Sihirli Heybesi adlı bölümde 10:42 ve 11:30 aralığında Chlorhydris'in de en az Gargamel kadar agresyonu ve kötü bir lisanı olduğu görülmektedir. Gargamel ve Chlorhydris'in ellerinde heybeleriyle çarpıştığı sırada ikili arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

Chylorhydris "*Hangi aptal yolun ortasından yürür. Oh Gargamel bilmem gerekirdi.*"

Gargamel "*Evet benim seni koca yol domuzu seni. Neden gittiğin yere bakmıyorsun?*"

Chylorhydris "*Sen neden benim yolumdan çekilmiyorsun seni düşüncesiz gerizekalı.*"

Bu çizgi filmin, çocukların medya ortamında şiddeti pekiştirmesine olanak sağlayarak fikirleri oluşturan bir unsuru olduğunun somut bir örneğidir. Bölümlerde kötü karakterlerin yanı sıra Şirin Baba'nın dikte eden otoritesi ve baskıcı tavrı da görülmektedir. Şirin Baba'nın otoriter ve liderlik vasıfları ön planda gösterilmektedir. Küçük Gösteri adlı bölümde 11:00 ve 11:10 aralığında şöyle bir otokrat tavrı vardır:

Şirin Baba "*Kesin sızlanmayı. Sakar ve Şirine yakınlarda bir yerde olmalı ve onları almadan buradan gidemeyiz. Anlaşıldı mı?*"

Gargamel keşiş görünümüyle doymak bilmeyen bir nefse sahiptir ve bu da kapitalizmin bir simgesidir. Azman Gargamel'in emrine amade bir el uşağıdır. Şirinler ise dünyalarında yaşam sürmeye çalışan halkın tasvirleridir (Nergiz, 2022, s.296-321). Kendi içerilerinde vasıflandırılmışlardır. Gargamel düşmanlığın, Azman gücün yanında olmanın, Şirin Baba ise bilginin işaretleridir. Feminist bakış açısı, eşcinsel bakış açısı ve sosyalist bakış açısı gibi söylemler karakterler aracılığıyla yansıtılmaktadır. Anlam ve değerler açısından bakıldığında Şirinler'in mesleki gösterimlerinin, gerçek hayatta büyük baskı ve dar gelirlerle başa çıkmak zorunda kalan kesimin durumunu yansıttığı gibi acıları güzellik olarak gören işçi sınıfının iyimser tavırlarını da sergilemektedir. Komünist inancına göre yaşam insanlara bir kere sunulan ve bunu hakkıyla yaşamamız gereken bir süreçtir. Şirince yaşamın temeli Şirin vatandaşlarının kendi kendilerini eğlendirmesinden geçmektedir. Şirin bedenleri sürekli mutluluğun dışında bazen minik dertlenmelerin de olduğu bedenlerdir. Böylece kişilerin kendi kendilerine baskılarını hafifleterek sosyal çatışmayı engellemek adına oluşturdukları

psikolojik alanları oluşmaktadır (Yong, 2017, s.14-19). Şirinler Köyü'nde Huysuz Şirin hariç herkes mutlu işçi resmi çizmektedir. Yaptıkları iş kutsaldır ve bunu gerçekleştiriyor olmaktan oldukça gururludurlar. Köye yabancılaşma ve sömürü yoktur. Üretim araçları işçilerin ellerinde bulunmaktadır. Araçları himayesinde tutan herhangi bir burjuvazi karakterize edilmemiştir. Sömürüsüz bir dünyada din yoktur. Zira din kişilerin uydurmasından ibaret bir olgudur. Tüm bu minkler mantar şeklinde renkli evlerde natüralist bir formda yaşamlarını sürdürmektedirler. Tek istisna Karl Marx tasviri olan Şirin Baba'dır. Diğerlerinden ayrı tutulması bu alegoride diğerlerinden ayırıcı farklılıklarla aslına benzerliği yakın tutularak oluşturulmuş olmasıdır. Açgözlü Gargamel ve şişman Şirinler'i yutma konusunda takıntılı Azman kapitalist kısmın üyeleridir. Peyo çizgi dizisine kadın düşmanı ve Yahudi karşıtı temalar ekleyerek sosyalist bir dünya oluşturmuştur. Çizgi dizide Şirinler'in nasıl ortaya çıktığı gösterilmemektedir. Şirine'nin Gargamel tarafından sihirli mavi kil ile yapılan bir büyü ile yaratıldığı gösterilmiştir. Orijinal köy erkek topluluğundan oluşmaktadır. Şirine ve feminizm arasında bir ilişki söz konusudur. Tembel Şirin ile tembellik huyu vurgulanır. Süslü Şirin eşcinselliği simgelemektedir. Güçlü Şirin maskülenliği simgeler. Gözlüklü Şirin ise Lev Troçki'nin tasviridir.

Köyde bebek ve çocuklar olduğu görülmektedir. Köyde tek kadın olması çocuk karakterlerin ebeveynlerinin kim olduğunu sorgulatmaktadır. Fakat köyün geneline bakıldığında aile yapısının işlenmediği görünmektedir. Hiçbir Şirin anne babaya sahip değildir. Şirin Baba'nın Büyükbaba karakteri babası olarak gösterilmektedir. Sakalları uzun, sarkık bıyıklı ve giysileri sarı olan bu karakter tek ebeveyn niteliği taşıyan şahsiyettir. Uzun Yaşam Taşı'na yeniden güç kazandırmak amacıyla 500 yıllık bir yolculuk yapmış Şirinler'in en bilge kişiliğidir. Ebeveynleri olmadan biyolojik üreme unsuru dışarıda bırakılarak bir topluluk kurulmuştur. Gerçek yaşamda insanlar ebeveynlerden dünyaya gelir ve yaşamlarını sürdürerek aynı döngüde yeni ebeveynler olarak bu doğum sarmalı süregider. İnsanlar her zaman birbirlerinin çocukları olmuşlardır. Bu bilgiye dayanarak izleyicide "*Anne babası olmayan bu çocuk Şirinler nereden gelmiş olabilir?*" sorusu oluşabilmektedir. Özellik doğma

eylemi hakkında yetersiz donanıma sahip çocukların zihninde bu duruma karşı bir boşluk ve bu boşluğu gördüğü ile doldurma zihinsel imgeleme ile oluşturulacaktır. Döngünün başında ilk insan vardır ve o insandan türeyen diğerleri. Doğa ve insan denkleminde herhangi bir mevcudiyet olmadığını varsayıyorsak, Marx; insanın doğa olduğunu ve bunu sorgulayarak sadece tek bir kişinin olmasını istemenin bencillik olduğunu ve bu tarz soruların birer soyutlama türü olduğunu söylemektedir. Dünya gerçekte olduğu haliyle somut bir ürün olarak kabul edilmelidir. Bu tarz soruların zihinde belirmesi zihindeki ideal somutların varlığı dinsel düşünce biçiminin bir ifade tarzındandır. Çocuklar tümel meyvelerden gerçek meyveleri doğurma çabasıdır. Fakat gerçek bir meyve yaratmak oldukça güçtür (Çakmak, 2018, s.33-39). Burada bebeklerin varlığı ile çocuklar arasındaki metaforik algıya atıfta bulunulmaktadır. Uzun bacaklı ve keskin ince gagalı leylek gagasında bir bohça veyahut sepetle bebeği taşır. Leyleklerin çocukları getirdiği tasvir edilmektedir. Bu Şirinler çizgi filminde de bu şekilde gösterilmiştir. Şirine ve Bebek Şirin bölümünde bebek bir sepette üzeri kapalı Müzisyen Şirin'in kapısına bırakılmaktadır. Bu efsane Yunanistan mitolojisinden gelmektedir. Efsaneye göre; doğum tanrıçası Hera, kocası Zeus'u, Gerena adında güzel bir kraliçeden kıskanmıştır. Ve bu sebeple Gerena'yı leyleğe dönüştürmüştür. Gerena da çocuğunu Hera'dan almaya çalışır. Bu sebeple leyleğin gagasında bebek tasviri oluşmuştur. Bebeklerin leylekler tarafından getirildiği görüşü Almanya'da yerleşmiş bir mittir. Leyleklerin yıllık göçlerini tamamlayarak başlangıç noktalarına dönüşü 9 ay sürmektedir. Bebekte anne karnında dokuz ay boyunca gelişimini tamamladıktan sonra doğmaktadır. Leyleklerin döndüğü dönem doğumların sık olması ile bebeklerin leylekler tarafından getirildiği inancı yayılmış olur. Daha sonra, 19. yüzyılda bu efsane, Hans Christian Andersen'in "*Leylekler*" adlı masalıyla doğum sembolü olarak popülerleşmiştir. Bu tarz inanışların Marx nezdinde bir doğruluğu söz konusu bile olamaz. Bunlar insanların inanmak ve bu inanışın motivasyonuna tutunabilmek için uydurduğu inanışlardan ibaret masallardır. Peyo popüler kültürün getirdiği bir miti Şirinler bünyesine bir Bebek Şirin ekleyerek ifade etmektedir. Burada bu miti kullanarak peri masallarını çocuklaştırmaktadır. Çocuklara apaçık doğumla ilgili sorular sormamaları için bir neden sunmakta

ve nasıl var olduklarını örtmektedir. Üstü kapalı bir anlatım sergilemektedir (Bryce, 2018). Fakat bu çocuklar için kafa karıştırıcı sonuçlar doğurabilmektedir.

Çizgi film karakterleri çocukların çizgi filmde kendilerinden bir detay bulduğu tüm filmi sevmeleri için gerekli alt metinleridir. Burada karakterlerde kendisinden bir şey bulacak ve bu doğrultuda o karaktere kendini daha yakın hissedebilecektir. Bu yakınlık pazarlamayı da etkisi altına alır. Çocuk burada sempati beslediği karaktere ait yapılmış objeleri de alma güdüsüyle çizgi filme yanaşacaktır. Tüm bunlar olay örgüsünden çok çizgi filmin yapı taşlarının ana temanın anlaşılırlığı noktasında daha mühim olduğunu gösterir. Karakterler; çocuklara sunulan dijital dünyada gerçekleşen sanal eylemleri etkisi altına aldığında gerçek dünyada uygulanabilir kılabilecektir. Bu da çocukların çizgi filmdeki karakterler ile arasında güçlü bir bağ oluşturduklarının kanıtlayıcı bir çıktısıdır. Karakterler dinamik hikayelerin aksiyon alması adına önemli vasıtalarıdır. Çizgi filmdeki karakter biçimi ne olursa olsun insanı betimleyen ve insani duyguları aktaran yapısı ile izleyici ile uyumu yakalayabilen eğlenceli göstergeleridir. Karakterler kişiliklerinde yetişkin, çocuk veyahut bebeksi özellikler taşıyabilmektedirler. Çizgi filmlerde insan üzerinden anlatım dili oldukça azdır. Genellikle insani özellikleri taşıyan bitki, hayvan veyahut fantastik bir yaratık tercih edilerek karakterler oluşturulur. Bunlar fikrin aktarımını sağlayan simgeleridir. Çizgi filmi izlerken içerikteki mesajlar ve aktarım dalları olan karakterlere maruz kalan çocuk simgelenen manaların olumlu ya da olumsuz olmasını sorgulamaksızın itaatkâr tavırlar sergileyerek gördüğü ile hareket edecektir. Genelde kötü karakterleri seven nadirdir. İnsanlar çoğunlukla mağdur olan, iyilikle hareket eden taraftan yana olmaya meyillidirler (Demir, 2019, s.59-61). Bu sebeple genel olay örgüsü bu etkiden faydalanılarak bu popüler karakterlere gizlenmekte ve işlenmektedir. Şirinler çizgi filmindeki karakterler bilinçli bir sosyalizm metaforuna ve sosyalist fikirlere hizmet eden simgelerdir.

3.4.2.1.ŞİRİN BABA

Şirinler köyünün en bilge kişisidir. Şirin Baba bir lider olmaktan çok bilgeliği nedeniyle diğerlerinin saygı duyduğu bir kişiliktir. Marx da bir ideolojinin önderi olduğu için kendisinden sonra gelenlerin saygısını kazanmış bir kişiliktir. Diğer Şirinler'in kılları olmadığı görünür iken Şirin Baba sakallı yapıda ve yaşça büyük olduğu görülmektedir. Marx gibi sakalları ve sosyalizmin rengi olan kırmızı giysileri ile dikkat çekmektedir. Diğer Şirinler beyaz giysiler giyerken Şirin Baba kırmızı giysiler giyinmektedir. Kırmızının algısal manası güçtür. Ve insanları çabuk kararlar almaya ve beklentilerinin artmasına iter. Bu anlamlarının dışında kırmızı komünizm için bir değer ifade etmektedir. Kızıl renk komünizm ve sosyalizmin bir simgesidir. Bu renk aynı zamanda Kızıl Ordu'nun bayrağının rengidir. Köyde akıl hocalığı görevini üstlenen Şirin Baba, Şirinler'e rehberlik yapmaktadır. Karakterize edildiği form ile Şirin Baba Karl Marx'a benzer fiziksel özellikler barındırmaktadır. Şirin Baba Karl Marx'ın bir tasviridir (Resim 1).

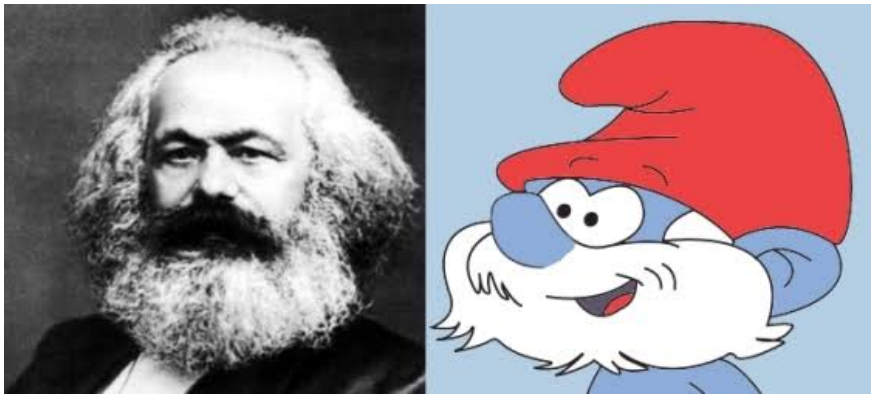

Resim 1. Şirin Baba ve Karl Marx Arasındaki Benzerlik
Kaynak: https://www.gencgazete.net/sirinler-aslinda-neyi-temsil-ediyor# (Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2024)

Karl Marx toplumsal eşitliğin savunucusu olmuş ve sınıf mücadelesi ile adalet mücadelesi vermiştir. Onun felsefesi dünya genelinde büyük etki mekanizması olan görüşlerdir. Adaletin öncüsü olması ve bu akıma olan

gelişimleri ile birçok kişinin ilham kaynağı olmuş kitleleri ardından getirmiştir. Şirin Baba'nın Karl Marx tasviri olması sadece onun dış görünümünden ibaret değildir. Şirin Baba çizgi dizi içerisinde herkesin saygı duyduğu tecrübeli bir bilgedir. Gittiği yerde bilgeliği ile nam salan ve her şey hakkında bir fikri, çözümü bulunan bir Şirin'dir. Karakter ve liderliğiyle de Karl Marx ile benzer özellikler taşıdığı gözlenmektedir. Tüm bu özelliklerinin yanı sıra Şirin Baba bir bilim insanıdır. Liderlik ettiği köyü her türlü iç ve dış tehlikelerden korumak için sihirlerini ve bilimi kullanmaktadır (Resim 2). Sahip olduğu sihirlerle aslında bir yaratım olmadığını da ifade etmektedir. Maddeden var olan insan doğadır. Doğa insandır. Yaratılma ve yaratıcı gibi ruhani olay örgüleri söz konusu değildir.

Resim 2. Şirin Baba Sihir ve Bilimi Kullanıyor

Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=fnvPAAqqWn4&list=PLwE-QoAnl_d3m0xlyGN6WcYISybIPlZyt&index=1 **(**Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2024)

Şirin Köyü'ndeki Şirinler'in neredeyse çoğunluğu yetişkin bireyler olmasına rağmen Şirin Baba onlara "*benim küçük Şirinlerim*" diye hitap etmektedir. Şirinler'in barış içerisinde çalışıp kendi işleriyle meşgul olmaları ve aralarındaki neşeli muhabbetleri Şirin Baba'yı gururlandırmaktadır. Nazik ve yardımsever bir baba figürü olarak oluşturulmuş bir karakterdir. Empati duygusunun gelişmiş olduğu da görünmektedir. İnsanlar ve Şirinler'in duygu değişimlerini çok kısa sürede anlayarak onlara gereken ilgi ve yardımı göstermektedir. Komün yaşamın bir lideri olarak içerideki huzur ve refah

ortamının kalıcı olması için gereken aksiyonları almaktadır. Karl Marx'ın ütopyası bir çizgi dizi olarak hareketlendirilmiş ve kitlelerin beğenisine sunulmuştur. Gerektiğinde bu korumacı tavrının yerine sert mizacının geldiği de bölümlerde gösterilmektedir. Tehditkâr ve kızgın olduğu anlar çoğunluktadır. Marx gibi Şirin Baba'da toplumsal değişim için yol gösterici bir rehberdir.

3.4.2.2.ŞİRİNE

Şirine Gargamel tarafından düşmanları arasında kaos yaratmak için yaratılan tek sarışın kadın olarak, Aryan kadınlarına mizojinik bir yaklaşımın simgesidir. Aynı zamanda feminizmi de simgeler. Tek başına erillerin içerinde tek kadın olarak yaşam sürmektedir. Gargamel ilk dişi Şirin Şirine'yi, Şirinler'in kalplerine hitap edebilmek için, güzel ama kötü bir Şirin olması amacıyla yaratmıştır. Yaratırken sihirli mavi kil parçası kullanmıştır. Gargamel Şirine'yi oluştururken şu formülü kullanmaktadır:

"*Biraz şeker ve biber. Bir damla timsah gözyaşı. Biraz da yalan. Biraz kaynana dili ve kalp yerine sert bir taş.*"

Gargamel, Şirine'yi yarattığında şu an olduğu formundan daha farklı fiziksel özelliklere sahipti. Büyük burnu ve formsuz çehresiyle, simsiyah biçimsiz kaba kesilmiş saçları vardı. Kıyafetleri eski ve dikkat çekmeyen bir Şirin idi. Kötü görünüyor ve aşağılanıyordu (Resim 3). Şirine'nin köydeki erkeklerin dikkatini çekmesi Şirin Baba'nın yeni yaratımından sonra olmuştur. Bu bozma büyüsünden sonra sarı lüks saçları, kızlara özgü bir elbise ve topuklu ayakkabı giydiği görülmektedir. Bu haliyle iyi bir Şirin olarak nitelendirilmektedir. Kadınların güzelliğin standartlarından kaçmasının kötülük, kadınsı kıyafetler giymesinin ise iyilik olarak nitelendirir. Şirine manipülatif ve yüzeyseldir. Erkeklerin kafasını karıştırmak için gönderildiği köyde taş kalbi yumuşayarak Şirinler'in iyiliği ile dolar ve Şirine de gerçek

bir şirin olmayı arzulamaya başlamaktadır. Şirin Baba ona bir bozma büyüsü yaparak gerçek bir Şirin'in tarifini verir. Malzemeleri ise şu şekildedir:

"*Bir tutam Venüs. Biraz da ay ışığı ve Şirin kökü kokusu.*"

Bu gerçek Şirin olma arzusuna Şirinler karşı çıkarlar. Ve asla gerçek bir Şirin olamayacağını daha önce hiç kimsenin gerçek bir Şirin olmadığını Şirinler'in Şirinlendiği ifade edilir. Burada olamayacağı ifade kan saflığının önemli bir konu olduğunun bir vurgusudur. Şirine bozma büyüsü ile yeni görünümünü elde edip tüm dikkatleri üzerine çekse de içinden Şirin gibi hissedemediğini ifade eder. Çünkü saf kan değildir. Saf kan, saf doğmuşluğu ifade etmektedir. Burada biraz faşist bir tavır söz konusudur. Bu tavır ile sosyalizmin ırkçı tavırlara kadar varabileceği görünmektedir. Şirinler kendileri dışında birisini kendi topluluğuna ebedi girmek üzere kabul etmekte zorlanmaktadır.

Resim 3. Şirine'nin Yaratıldığı İlk (sol) ve Son Hali (sağ)
Kaynak: https://onedio.com/haber/guzellik-algilari-sirinler-i-de-ele-gecirmis-sirine-neden-kotuyken-esmer-iyiyken-sarisindi-1130978 **(**Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2024)

Şirine, Şirin Köyü'ndeki tek kadın olarak kadınlığı simgelemektedir. Siyah saçtan sarı saça geçip güzelleştiği algısının ifade edilmesi kadın düşmanlığının görünümüdür. Şirine kadınlığını kullanarak etkisi altına almak istediği kişilerle cilveli bir tutum sergileyerek konuşur. Bu konuşma esnasında beden dili hareketlerinden de yararlanmaktadır. Etkilemeye çalışırken gözlerini kırpıştırır, saçlarıyla oynayarak ince ve alımlı bir ses tonu kullanmaya çalışmaktadır. Hile ve ikna etme gücünü çıkarı için kadınlığı

üzerinden kullanmaktadır. Peyo ve NBC yöneticileri arasında gerçekleşen bir röportajda Peyo Şirine karakteri için Fransızca şu sözleri söylemektedir:

"*Şirine güzel ve sarışın kadınların bütün özelliklerini taşımaktadır. Baştan çıkararak güç kullanmak yerine sonuç alabilmek için hile yapıyor. Önemli kısmı söylemeden şaka yapmayı beceremiyor. Boşboğaz ama yüzeysel yorumları var. Şirinler için bir sürü sorunlar var ama Şirine suçu her zaman başkasına atmayı başarmaktadır.*" (Bluebuddies, 2024).

Peyo'nun söylediklerini politik bir biçimde çeviren çevirmen sözleri bu şekilde kısarak ifade etmiştir. Peyo söylemleriyle kadın düşmanı portföyü oluşturmakta ve kadın motifini baştan çıkarıcı bir unsur olarak kullanmaktadır. Şirine, hangi elbiseyi giyeceği, güzel görünüp görünmediği ve çiçeklerinin ne kadar güzel olduğu gibi kişisel önemsiz konularla uğraşmaktadır. Şirine için mesele her zaman saçı ve makyajı değildir. Şirine her zaman değil, gerektiği zamanlarda istediğini elde etmek için çekiciliğini kullanmaktadır. Bunun yanı sıra Şirine ideolojik anlamda görsel görüntüsünün altında Aryan ırkının bir göstergesidir. Aryanlar soylu kimselerdir (Resim 4).

Resim 4. Aryan Irkı Kadınları

Kaynak: https://images.app.goo.gl/PEHTNf8gVpdoHByJA **(**Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2024)

Almanya'da Nazilerin antisemitist hareketlerinin en büyük sebebi Aryan ırkının saflığının tehdit altında oluşudur. Yahudi ırkı ile Aryanların birleşmesi sonucu soyun lekeleneceği korkusu, Yahudi tehdidinin ortadan kaldırılması gerektiği görüşünü ortaya çıkarmıştır. Geleneksel Marksizm de kadınlar ev dışında çalıştıklarında ev dışında çalışan erkekler kadar ev içinde özgür tutulmamaktadırlar. Kadın bağımlılığı dışında pek çok toplumsal sorun çözüme kavuşmuş fakat ezilme konusundaki şüpheler bir türlü giderilememiştir. Marksizm erkeksi özellikler sergiler ve sosyal feminizmde cinsiyet ilişkilerinin önemsenmediği konusunda Karl Marx en büyük eleştiriyi almaktadır. Marx kadını doğa ile özdeştirmekte ve doğa da onun için veri olduğundan cinsiyetler arası farklılıkta olağan bir durumdur. Marksizmde sınıflar erkekler üzerinden oluşturulduğu için baba/koca ailenin reisidir. Kadın proleter de olsa burjuva da olsa hep ezilen taraftır. Kadın sorunu komünist program dahilinde bir olgudur (Çakır, 2008, s.185-196). Erkek sosyalistlerin gözünde, Şirine örneğinde de olduğu gibi, kadınlar kadınlığını kullanarak erkeklerin dikkatini çeken varlıklardan öteye gidemeyen kıymetsiz insanlardır.

3.4.2.3.OBUR ŞİRİN

Obur Şirin mutfak ile ilgilenen ve köyün yemeklerini pişiren herkesin sevdiği bir karakterdir. Beyaz bir şef şapkası ile görselleştirilmiştir. Keyfine düşkündür. Obur Şirin yaptığı yemeklerden alındığında sinirlenip öfkelenebilmektedir. Hassastır ve yemekleri noktasında eleştiri kabul etmemektedir. Bu bağlamda mükemmeliyetçi bir yapıdadır. Bastırılamayan bir yeme isteği vardır. Yemeklere karşı zaafı olan açgözlü bir karakterdir. Obur Şirin bedeninin ihtiyacından daha fazlasını elde etmektedir. Obur Şirin kooperatif olarak bölünmüş gıdaları kişi başına düşen adetten fazla tüketmektedir. Gerek yemeğin oluşumunda gerekse pişirdikten sonra olsun sürekli yediği görülmektedir. Bu her zaman daha fazlasına sahip olma isteğinden sahip olamadıklarından kaynaklanan tatminsizliğinin

göstergesidir. Yemek yemek Obur Şirin için bir zaaftır. Yemek yapmayı çok sevmektedir (Resim 5). Yaptığı yemekleri işin sonunda kendisi tüketmektedir. Şirinler vejetaryen oldukları için yemeklerinde et kullanmaz. Çoğunlukla Şirin çilekli kek, pasta ve Şirin çorbası yaptığı görülür. Kekleri yemekten çok hoşlanır.

Resim 5. Obur Şirin Yemek Yaparken
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=FaDfkbrx4go&list=PLwE-QoAnl_d3m0xlyGN6WcYISybIPlZyt&index=18 **(**Erişim Tarihi: 25 Mayıs 2024)

3.4.2.4.GÜÇLÜ ŞİRİN

Güçlü Şirin erkeksiliği ön planda gösterilen bir karakterdir. Köydeki bütün ağır işleri onun yaptığı görünür. Maskülenliğiyle maçoluğu simgelemektedir. Güçlü Şirin ekstra güçlüdür ve büyük gücün kendisine büyük sorumluluklar verdiğinin bilincindedir. Şirinler'e karşı korumacı ve sorumludur. Fiziksel görünümü ve gücü konusunda mütevazi bir yapıda olmamakla birlikte sürekli kendisiyle övünmeyi seven gösteriş meraklısı bir karakterdir. Güçlü Şirin'in zaafı Şirine'dir. Onu etkilemeye çalışmaktadır. Bütün Şirinler Şirine'ye hayranlık beslerken Güçlü ona aşıktır. Bunu hiçbir zaman dile getirmemektedir. Fakat Şirine'nin yanındaki beceriksiz tavırları, ekstra ilgi

isteyecek tutumlarda bulunarak kendine methiyeler düzmesi hep bu gizli aşk yüzündendir. Her sabah egzersiz yapan ve evinde ekipmanları bulunan Şirindir. Metali bükebilecek kadar gücü olduğu tasvir edilir. Güçlü olmasının yanı sıra sert mizacı ile maço tavırlar bağdaştırılabilir. Her handikapta bir tane yumruk çakarım tarzında agresif bir yaklaşım sergilemektedir. Kavgalarda en önde saf tuttuğu da gözlemlenmektedir. Dost canlısı görünümünün altında kolayca saldırganlaşabilen bir yapıdadır. Gözlüklü Şirin'i hırpalayıp köyün dışına fırlatan çoğunlukla Güçlü Şirin olmuştur. Kışkırtıldığı veyahut tehlikede hissettiği zaman gücünü kullanmaktan içindeki kötüyü çıkarmaktan çekinmez. Egosu; akıl ve duygularından önce gelmektedir. Diğer Şirinler'in aksine Güçlü, fiziksel güçten sakınmaz ve hırgür çıkarabilmektedir. Korkusuzdur. Güçlü Şirin ile gösterilmekte olan algı klasik sporcu vücudu klişesi ve kaslı kahraman erkek görüşünün yansıtılmasıdır. Burada Şirine'nin aksine feminizminde reddedeceği bir mesaj gizlenmektedir. Erkekler güçlüdür. Kadın ise erkeğin gücüne muhtaçtır. Şirine adlı bölümde 03:07'nci dakikada Şirine ilk olarak Güçlü Şirin tarafından bulunmaktadır. Köye girişini sağlayan da Güçlü Şirin olmuştur. Şirin çileği toplayan Güçlü, Şirine'nin ağlamasını duyar ve sonrasında ikili arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

Şirine "*Ah çok kötü hayatım boyunca hiç bu kadar korkmamıştım. Yapayalnızım. Bu korkunç ormanda kayboldum.*"

Güçlü Şirin, bir kadın Şirin'in olmasına çok şaşırır. Şirine ise onun zayıf noktasından vurarak etkileyici olmaya çalışmaktadır. Güçlü Şirin ise ona istediği ilgiyi göstermemektedir. Erkeğin kadının efendisi olduğu algısı aktarılmaya devam etmektedir.

Şirine "*Ah bekle. Beni kucağına almayacak mısın? Güçsüz ve yorgunum*."

Güçlü onu çuval taşır gibi sırtına alır ve köye götürür (Resim 6). Bu esnada Şirine bir bayana nasıl davranılacağını çok iyi biliyorsun diyerek onun egosuna hizmet ettiği gözlemlenmektedir. Bu karakterin varlığı ile çizgi dizide kadının erkeğe mahkum olduğu ve güçsüzlüğü sebebiyle erkeksiz tekil

olarak işe yaramadığı fikri aktarılmaktadır. Erkek sözünü geçirmek için fiziksel gücünü kullanmaktan çekinmemektedir.

Resim 6. Güçlü Şirin Şirine'yi Köye Götürmektedir
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=iSuigxJfsP4 **(**Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2024)

Güçlü'nün sağ kolunun üst kısmında kalp içerisinden bir ok geçen dövmesi bulunmaktadır. Bu dövmeyi diğer Şirinlerden ayırıcı olması adına yapmıştır. Bu sayede diğerlerinden farklılığını da göstermektedir. Peyo'nun Şirine röportajındaki kadın düşmanı ifadelerinden yola çıkarak Şirinler dünyasında Güçlü Şirin gibi bir maçoyu eklemesinin nedeni savunduğu kadın erkek ilişkisini betimlemek içindir. Güçlü Şirin ataerkilliğin bir göstergesidir.

3.4.2.5.SÜSLÜ ŞİRİN

Süslü Şirin bakımlı ve kendisiyle ilgilenen tavrıyla diğer Şirinler gibi değildir. Gösterişten ve aynada kendisine bakmaktan çok hoşlanır (Resim 7). Süslü Şirin, Frig şapkası üzerinde pembe bir çiçek ve elinde sürekli baktığı aynası ile karakterize edilmiştir. Dış görünümüne hassasiyet göstermektedir.

Metroseksüelliğin bir simgesidir. Metroseksüellik kapitalist düzenin bir getirisidir. Zamanını ve emeğini bakımlı olmaya harcayan metropol erkeklerine verilen isimdir. Bu karakter ideolojiye tezat bir oluşum olarak gösterilebilmektedir. Fakat Güçlü Şirin gibi erkeksi bir karakterin yanında topluluk içerisinde Süslü Şirin gibi bir karakterin oluşturulmuş olması tanımsal manada metroseksüelliği andırsa da, O'nu eşcinselliğin bir simgesi olarak göstermektedir. Toplum içerisinde çeşitli tiplemelerle yaşadığımız insan dünyasının minimize edilmiş bir tasviri olan komünist yaşam dünyası Şirin Köyü'nde sağlanan Şirin çeşitliliğiyle ideal gerçek dünya tanımı gözler önüne serilmektedir.

Resim 7. Süslü Şirin Kendisine Hayranlıkla Bakmaktadır
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=paCjBar5Otw **(**Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2024)

Süslü Şirin kendi güzelliğine takıntılıdır. Yüzünde oluşacak en ufak leke veyahut sivilce onu dehşete düşürmektedir. Şirinlerin onu bu haliyle görmesinden imtina etmektedir. Kendini evine kapatarak yüzünün eşsiz güzelliğinin bozulması karşısında bedbahtlaşmaktadır. Diğer Şirinlerden en büyük görsel ayırıcılığı yanında sürekli ayna taşıma eğiliminde olmasıdır. Sabah, akşam kendine bakarak cildini taze tutmak gün boyu yaptığı aktivitelerdir (Resim 8). Zaman zaman aynada kendine bakarken kendini de öptüğü gösterilir (Resim 9). Tüm bu kendini beğenmişlik kibir ve narsistliğin sembolüdür. Narsistlik bir kişilik bozukluğu türü olarak kabul edilmektedir.

Birisi ile konuşurken sürekli kendisinden bahsetmektedir. Köyün en popüler Şirini olduğunu düşünmektedir. Kendisini alımlı ve mükemmel olarak görür. Empati eksikliği vardır ve diğerlerine de tepeden bakmaktadır. Bakımlı ve cilveli tavırlarıyla homoseksüel olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceyi destekleyen bir başka eril erkek ile fiziksel bir çekimi olmasa da Şirine ile güzellik konusunda yarış içerisinde olması algısal seçicilik oluşmasını sağlamakta ve karakter nezdinde yapılmış bu eşleştirmeyi doğrulamaktadır.

Resim 8. Süslü Şirin'in Günlük Aktivitesi
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=paCjBar5Otw (Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2024)

Süslü Şirin'in imajını değiştirmek istediği Süslü Şirin'in Şapka Tutkusu bölümünde Terzi Şirin ile arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

Süslü Şirin "*Benim düşündüğüm gerçekten yeni bir şey Terzi Şirin. Belki kırmızı bir şey. Şirin Baba'nın giydiklerinden. Ya da sadece yeni ve daha gösterişli bir şey.*"

Terzi Şirin "*Kırmızı mı? Yeni mi? Daha gösterişli mi? Dışarı dışarı. Çabuk. Şirin kıyafetleri beyazdır. Hep öyle oldu ve çok gösterişlidir. Hepsi bu kadar.*"

Bu diyalog karakterler arasındaki pozisyonların ne kadar belirgin ve değişime kapalı olduğunun ifade edilme biçimidir. Aynı zamanda kendini herkesten üstün gördüğünün de senaryodaki gösterimidir. Şirin Baba Şirinlerden üstün bir konumdadır ve Süslü onun kıyafetlerini giymek ister. Bu durum kendisini Şirin Baba ile aynı kefede tuttuğunun bir göstergesidir. Terzi Şirin'in Şirin kıyafetleri ile vurgulamak istediği kimsenin olduğundan başkası olamayacağı ve bunu talep etmemesi gerektiğidir.

Resim 9. Süslü Şirin Aynadaki Görünümünü Öpmektedir
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=paCjBar5Otw **(**Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2024)

3.4.2.6.GÖZLÜKLÜ ŞİRİN

Gözlüklü Şirin, Lev Troçki'nin karakterize halidir (Resim 10). Gerçek adı Brainy'dir. Şirinler Köyü'nün en zeki karakteri olmasından ötürü bu isim kendisine verilmiştir. Köyün aklıdır. Gözlüklü Şirin diğer tüm Şirinlerden daha akıllıdır. Hatalı olduğu bir durum karşısında hatasını reddeder ya da mazeretler sunar. Sorumluluk bilinci diğerlerden daha gelişmiştir ve Şirin Baba'nın sağ koludur. Şirin Baba'nın yokluğunda köye liderliği Gözlüklü

yapmaktadır. Şirin Baba'nın zekasına yanaşabilen tek Şirindir. Yuvarlak gözlükleri ile Lev Troçki'yi anımsatmaktadır. Fikirlerini beyan ettiğinde diğer Şirinlerin ona tahammülsüz tavırları dikkat çekmektedir. Gözlüklü, düşünceleri sebebiyle sık sık alay konusu olmakta ya da köyden kovulmaktadır. Gözlüklü, konuşurken diğerleri gözlerini devirerek Gözlüklü'nün sözünü bitirmesine izin vermeden onu köyden dışarı atarlar. Tekme ile atıldığı sahne gösterilmiyor olsa da her seferinde havada uçtuğu ve kafasının üzerine dik bir şekilde düştüğü an ile bunun tekmelenerek yapıldığı anlaşılmaktadır (Resim 12). Böylece zihin görmediği kısmı tamamlayarak o anı görmese de bilmektedir. Burada Lev Troçki'nin de SSCB'den sürüldüğü mizahi olarak işlenmiştir. Aynı zamanda kafasının üzerine düşerek resmedilmesi Lev Troçki'nin ölümüne yapılan bir atıftır. Lev Troçki, 20 Ağustos 1940 günü İspanyol komünist Ramón Mercader tarafından evinde saldırıya uğrar ve buz baltasıyla başına aldığı darbe sonucu yaşamını yitirir. Şirinler Gözlüklü'ye karşı hoşgörüsüzdür. Gözlüklü'nün bencil ve her şeyi kendisinin bildiğini düşünmesi bunun nedeni olarak gösterilebilir.

Resim 10. Gözlüklü Şirin ve Lev Troçki Arasındaki Benzerlik
Kaynak: https://images.app.goo.gl/nMFQ17WqayoAJKoP8 **(**Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2024)

Tarihsel olarak komünizm; Karl Marx, Vladimir Lenin, Mao Zedong, Joseph Stalin ve Lev Troçki gibi isimlerle ilişkilendirilmektedir. Bu sebeple yapılan Troçki benzetmesi önemlidir. Gözlüklü Şirin sürekli bulunduğu sistemi ve söylenilen düşünceleri sorgulamaktadır. Şirin Baba'nın köyde yokluğundan istifade ederek Gözlüklü liderliğini ilan eder. Bu Gözlüklü Şirin'in Troçki

benzetmesi olduğunun bir göstergesidir. Lev Troçki, Lenin gibi Rus Yahudisidir. Troçki hapis cezasına çarptırılan bir devrimcidir. Ve birçok kez yakalanmasına rağmen kaçmayı başarmıştır. Rusya'da sosyalizmin var olabilmesi için batı Avrupa'da devrim olması gerektiğine inanmaktadır.

Resim 11. Gözlüklü Şirin ve Stalin'in Parmak Sallama Hareketi
Kaynak: https://images.app.goo.gl/VkxkRePG9Adfuyyw6 **(**Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2024)

Rusya'da başlayacak devrimin batı Avrupa ülkelerini de etkileyeceği dolayısıyla evrensel devrime olanak sağlayacağını düşünmektedir. Troçki'nin çok sayıda Avrupa ülkesinde bulunması evrensel devrimin altyapısal olarak destekçilerini hazırladığının bir işareti olarak gösterilebilir. Stalin ve Troçki ideoloji olarak aynı ideale sahiptir. Stalin Rusya'da komünist bir hareketin olmasını savunurken Troçki Rusya'nın komünizmde öncül görevde olacağını savunmaktadır. Troçki, Lenin'den sonraki olası aday portföyünde en güçlü isimdir ve Stalin için bu durum bir tehdit oluşturmaktadır. Lev Troçki, Kızıl Ordu'nun kurucusudur. Troçki'nin olası potansiyelinin önünü kesmek adına Stalin onu sistemden tasfiye etmiştir. Lev Troçki, siyasi liderlik vasfı olan bir mücadelecidir. Lenin'in ölümünden sonra Stalin ile liderlik yarışı sonucu elindeki liderlik gücünü kapitalistler gibi kullanan Stalin tarafından yok olmasının ölümüyle sağlanılabileceği kanısına varılarak suikasta uğratılmıştır. Sürgün edildiği ilk günden son gününe kadar ölümünü bekleyerek yaşamını sürdürmüştür. Rasyonel bir karaktere sahip Troçki bilgisi ve doğal önderlik vasfı ile etkileyici bir lider portföyüne sahiptir (Doğan, 2024, s.1-15). Stalin Troçki'nin itibarını zedelemiştir. Troçki'nin

Gözlüklü Şirin ile benzerliği çizgi dizide tipolojik ve karakteristik olarak işlenmektedir. Gözlüklü Şirin'in bir olayı izah ederken ya da konuşmaya başladığında tıpkı Stalin'in işaret parmağını sallaması gibi elini salladığı görülmektedir (Resim 11). Burada Stalin ile arasındaki olaylara gönderme yapılmaktadır. Gözlüklü her konuşmasında parmak kullanmaya eğilimlidir.

Gözlüklü'nün evi kendisinin yazdığı kitaplarla doludur ve her Şirinin kitabını okuyup mest olmasını istemektedir. Kitaplarının adı bilgeliğini içeren "*Gözlüklü Şirin'den Alıntılar*"dır. Hemen hemen her konuda liderlik vasfının kendisine verilmesini istemektedir. Sorunları abartarak diğer Şirinlerden daha çok tepki vermeye meyilli sabırsız bir yapısı vardır. Gözlüklü Şirin tek başına hareket etmekten çekinir bir tavra sahiptir. Korkak bir yapısı vardır. Bilgili, kaçıngan ama bir o kadar korkak bir karakter olmasının altında Troçki ve sürgünde yaşadığı ölüm paranoyasının benzerliği vardır. Zekasını olması gerektiği gibi kendi faydasına ya da toplumun faydasına kullanmakta zorluk yaşar. Bu sebeple aksiyonlarında hep çekimser tarafta kalmaktadır. Zekanın hareketten önce geldiğine ve zekiliğin hareketi tetiklediğini savunduğu için durumlar konusunda durağan kalır. Daha çok diğer Şirinleri olaylara dahil etme peşindedir. Kendisi pratikte aksiyon almakta ve eylemde bulunma noktasında çekimser kalmaktadır. Gözlüklü sürekli kendini köyde diğerlerine kanıtlamaya çalışmaktadır. Gözlüklü Şirin'in Süper Şirin adlı bölümde diğer Şirinler ile arasında şöyle bir diyalog geçmektedir:

Gözlüklü Şirin "*Ah şu halinize bir bakın. Şirin Baba bu halinizi görecek olursa çok üzülür. Durun daha sözümü bitirmedim. Gelin buraya gelin dedim.*"

Şirine "*Sen sözünü bitireli yıllar oldu.*"

Burada Gözlüklü Şirin'in söz hakkı olmadığı ve diğerlerinin gözündeki ederi görülmektedir. Köyde herkese karışıp bilgiç bir üslupla kişilerin işlerine karışması onu diğerlerinin gözünde sevimsiz olarak göstermektedir. Şirinler'i Şirin Baba'ya söylemekle tehdit etmektedir. Bu tavırları Gözlüklü'nün, Şirinlerin gözündeki itibarını zedelenmekte ve bu müdahaleci tutumuyla da dışlanmasına sebebiyet vermektedir. Şirin Baba'nın yokluğunda sihri

kullanmayı deneyen tek Şirin Gözlüklü'dür. Ancak işler yolunda gitmediğinde nasıl düzelteceğini bilmemektedir. Şirin Baba'nın vasfi değerlerine ve konumuna ne kadar zeki ve cesaretli olsa da tam anlamıyla erişememektedir.

Resim 12. Gözlüklü'nün Başının Üzerine Atılarak Kovulması
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=yhEWX-j0Znc **(**Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2024)

3.4.2.7.USTA ŞİRİN

Usta Şirin sürekli yeni icatlar için uğraşan bir düşünürdür. Her soruna karşı bir icat yaparak çözüm bulabileceğini düşünmektedir. Usta Şirin'in icatları sadece el işçiliği değil aynı zamanda mühendislik de gerektiren buluşlardır. Beyaz tulumu ve kulağındaki sarı kalemi ile tanınmaktadır. Usta bütün evlerin gereçlerini yapan ve köydeki eksik tüm materyal gereksinimlerini gidererek en çok ihtiyaç duyulan Şirindir. Eğer Usta olmasa köydeki Şirinler eşyaları nasıl düzelteceklerini bilemezlerdi. Proleterler üretim araçlarına sahip olamadıkları için bu gücü elinde barındıran kapitalistlerin sömürüsüne maruz kalmaktadır. Usta Şirin, köyün ihtiyacı olan ve olabilecek her türlü

üretim araçlarına sahip olmasını sağlamaktadır (Resim 13). Böylelikle proleterlerin emeklerini ücret karşısında satmalarına engel olmaktadır. Şirinler Köyü'nde Şirinlerin ortak bir sınıfın üyesi oldukları bilincinde yaşam sürdükleri ve bu sebeple demokratik mücadelenin de vuku bulduğu görülmektedir. Marx'ın söylediği gibi işçiler birlikte örgütlendikleri zaman bir sınıf olarak kendilerinin bilincine vardıklarında devrimci bir nitelik kazanacaklardır (SYKP, 2016).

Resim 13. Usta Şirin ve Sakar Şirin İcat Yapmaktadırlar
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=jk75r7yRxHY **(**Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2024)

3.4.2.8.ŞAİR ŞİRİN

Şair Şirin, köyün yazarıdır. Çoğunlukla şiir, roman ve oyun yazmaktadır (Resim 14). Kendisine ilham veren her şey hakkında yazabilmektedir. Sanatçı kimliği köydekiler tarafından anlaşılmamaktadır. Şair karakterinin burada simgelediği şey sözlerin büyüsüdür. Marksist düşüncede iş bölümünde şairler toplumsal oluşumların temelinde yer almaktadır (Çamur, 2021, s.293-298). Edebiyat ve toplum ilişkisi bakımından şiirler düşüncelerin iletimindeki kilit

noktalarıdır. Şairler şiirlerinin içlerinden konuşma yeteneği olan kimselerdir. Karl Marx aynı zamanda bir şairdir. Çözümlemeleri yazdığı eserlerinin yanı sıra Jenny'e (eşi) şiirler yazmaktadır. Sevgilisine aşkını şiirler ile ifade etmektedir (Birgün, 2017). Bu bağlamda şiirler duyguların ifade edilmesi için kullanılan aracılardır.

Resim 14. Şair Şirin Elmalar Şiirini Okumaktadır
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=v4Y_Pbh0I1Y **(**Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2024)

3.4.2.9.RESSAM ŞİRİN

Ressam Şirin boyayla portreler yapan köyün sanatçısıdır. Açık kırmızı tonundaki sanatçı ceketi ve siyah papyonuyla elinde bir boya fırçasıyla, boya paletini taşımaktadır. Eserleri konusunda tutucudur. Eleştiriye açık bir tavır sergilememektedir. Tablolarına yapılan yorumlara karşı çıkar ve öfkelenir (Resim 15). Öfkelendiğinde eseri yorum yapan kişinin kafasına geçirme eğilimindedir. Resmetmek için ilham sıkıntısı çekmesinden mustariptir. Eğer

yaptığı eser içine sinmiyorsa başka Şirinin beğenisini umursamamaktadır. Dramatik bir karakteri vardır ve bu sebeple hareketlerinde aşırılık söz konusudur. Ressam Şirin öfkelendiğinde kekelemeye başlar. Köyde sanatsal vizyonu anlaşılmamaktadır. Marksist sanat anlayışında eser kadar onu imal eden sanatçıda önem taşımaktadır. Sanat eseri bir materyaldir önemli olan onu resmetmiş eylem amaçlı üreten zihnin sahibidir. Sanatçı doğayı yorumlamaktadır. Yaşamdaki "*gerçek*" sergilenmesi önemli ve temelin teşkilidir. Sanatçı ve icra ettiği sanatı toplumsal değişimin önemli aktörüdür (Becerikli ve Dönmez, 2021, s.3057-3088).

Resim 15. Ressam, Öfkeden Tuvali Gözlüklü'nün Kafasına Geçirir
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=tn8-jP9fnt0 **(**Erişim Tarihi: 26 Mayıs 2024)

3.4.2.10.TEMBEL ŞİRİN

Tüm Şirinlerin en tembelidir ve uyumaktan başka bir şey yapmak istemez (Resim 16). Yeterince uyumadığında ya da uykusundan uyandırıldığında tedirgin olmaktadır. Gerçekten tehlike olduğunda verimli çalışabildiği ve uyumadığı gözlemlenmiştir. Şirinler onun tembelliğine karşı hoşgörülü

davranmakta ve uyumasına müsamaha göstermektedir. Tembel Şirin ideolojik olarak bizlere tembellik hakkını gösterir. Burada Tembellik Hakkı isimli kitaba baktığımızda kitabın yazarı ve bu felsefenin yaratıcısının Paul Lafargue olduğunu görebiliriz. Paul, Laura Marx yani Karl Marx'ın kızının eşidir. Marx'ın damadı olan Paul, eylem adamıdır. Kapitalist düzenin talihsiz insanlara eziyet ettiği görüşündedir. Çalışma hayatı insanların hayatlarının büyük bir bölümünü geçirdiği zaman dilimidir. İnsanlar sürgit çalışma hayatında olmamalı istedikleri zaman boş vakit algısına sahip olabilmelidirler. Paul'a göre çalışmak, kölelikle eş değerdir. Aynı zamanda yaşlanmanın fiziksel bir yıkım olduğunu savunur ve bu sebeple yaşlanmamak adına intihar ederek yaşamına son vermiştir. Çalışmak yozlaşmanın kaynağıdır. Bu sebeple çalışmanın insanlar için bir felaket olduğunu düşünmektedir. Tembellik Hakkı'nda çalışmanın tamamen sıfırlanmasından ziyade azalarak devam ettirilmesini söylemektedir. Burada metaforik bir isim kullanmasındaki asıl neden burjuvanın ancak çalışarak işçilerin var olabilecekleri görüşüne karşılık çalışanların tembellik hakları olduğunu da belirtmek adınadır. İnsanüstü bir kuvvetle günün üçte ikisini çalışarak geçirmekte olan işçilerin bu çalışma usulüyle zenginleşmekten çok daha yoksullaştığı ve köleleştiği bir sistemde olduklarını söylemektedir. İnsanların çalışma hayatındaki rollerinin makinelerle azalabileceği ve boş zamanlarının olabileceğini bu sayede önemli değişimler yaşanacağını savunmaktadır. İnsanların içerisinde bulunduğu zorluğun yegâne kurtarıcısı makineleşmekten geçmektedir. Çalışma hayatındaki özgürlük, tembellik hakkıyla sağlanabilecektir (Albar, 2019, s.44-53). Kapitalizm çalışma hayatlarını sahiplenmesinin yanı sıra insanların özel zamanlarını da işgal etmektedir. Kapitalistler proleterlerin eğlencelerini ve yaşamda kişisel dürtülerine vakit ayırmalarını kısıtlayan prensipte mekanizmaları sisteme dahil etmektedir. Tembellik hakkı kişinin burjuvazi tarafından gasp edilen doğal hakkıdır. İşçilerin 3 saat çalışmasının yeterli olduğu öngörüsünde olan Paul'e göre abartı saatlerde çalışmak insanların yaratıcılıklarının önünü kesmektedir. Paul Lafargue'un temel isteği kişilerin fiziksel ve duygusal anlamda potansiyellerini kendisi için kullanabilmeleridir (Aytaç, 2005, s.1-22). Şirinler Köyü'nde tembellik hakkının simgesi Tembel Şirin ile

sağlanmaktadır. Köyün üyelerinin Tembel Şirin'e karışmaması ve onun her türlü uyuşuk tavrına karşı hoşgörü gösteriyor olması kişilerin çalışmak kadar tembellik hakları olduğunun da bilincine varabilmelerini sağlamalarını görselleştirmeye çalışmalarından ötürüdür. Normalleştirme girişimi bu karakter üzerinden sağlanılmaktadır. Bu bağlamda Tembel Şirin için Karl Marx'ın damadı Paul Lafargue simgesidir denilebilir.

Resim 16. Tüm Şirinler Ürün Toplarken Tembel Şirin Uyuklar
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=UYVb1PElJFo **(**Erişim Tarihi: 27 Mayıs 2024)

3.4.2.11.SAKAR ŞİRİN

Sakar Şirin sürekli yüz üstü düşmektedir (Resim 17). Sakarlığı yüzünden sürekli bir şeyleri düşürür veyahut kendi ayağına takılarak düşebilmektedir. Sürekli düşmesine rağmen kendini sakatlamaz. İronik bir şekilde onun bu sakar halleri kimi zaman köyü belalardan kurtarabilmektedir. Sakar olmasının yanı sıra beceriksiz olduğu da görülmektedir. Sakar Şirin meraklı, şaşkın ve bir o kadar heyecanlı bir hayalperestten ibarettir. Dikkatli olmadığı için işleri alt üst edebilmektedir. Köyde spesifik bir göreve sahip olmamakla birlikte diğer köy mensupları tarafından işlere dahil edilmemektedir. Bunun temel

nedeni yarardan çok zarar sağlıyor olmasındandır. Ciddi fiziksel yaralanmalara sebebiyet verebilmektedir. Sakarlığına rağmen katılımcı olmak ve faydalı olmak için özverili davranışlar sergilediği görülür.

Resim 17. Sakar Şirin Çukura Düşer
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=6zMKwpsPzEc **(**Erişim Tarihi: 27 Mayıs 2024)

Yaşamsal diyalektikte bir eylemde oluşacak aksaklık sistemin bütününe sirayet edebilecek keyifsiz bir durumdur. Bu sebeple insani düzenekte sakarlık kabul görmemektedir. Şirinler dünyasında Sakar Şirin'in varlığı ile karakterde "*Pratfall Etkisi*" yaratılmaya çalışılmıştır. Kişilerin minik hatalar yapmasının sonucunda karşı tarafa daha sempatik gelebileceği öngörüsü bu karakterin varlığının motivasyonudur (Dökmeci, 2021). Sakar'ın her işi berbat edebilme potansiyeline karşın sürekli denemeye olan çabası ve sonunda beklenen sakarlıklarının nüksetmesiyle hüsrana uğraması izleyici nezdinde içtenlikle kabul görerek karaktere sempati beslemelerine olanak sağlamaktadır. Pratfall etkisi cazibesini artırmak için kullanılabilirken otoritesi noksan insanların da daha itici olmalarını sağlayabilmektedir (Özdemir, 2021, s.233-250). Sakar Şirin çok nadir olsa da ibreyi negatiften pozitife çevirebilmektedir.

3.4.2.12.ŞAKACI ŞİRİN

Şakacı Şirin sürekli şakalar yapmaktadır. Çalışırken en çok gülen Şirindir. Diğerleri onun mizahını anlamamaktadır. Sessiz ve ciddi kaldığı anlar nadirdir. Şakacı'ya göre hiçbir şey kutsal değildir ve şaka yapmak için her zaman uygundur. Elinde sarı hediye kutusu üzerinde kırmızı kurdelesiyle köyde herkesi şakalamaktadır. Hediye paketini açan kişinin yüzünde pakete gizlenmiş bir bomba patlar (Resim 18).

Resim 18. Şakacı'nın Kutusu Şirine'nin Yüzünde Patlar
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=uhL97IYFG3s **(**Erişim Tarihi: 27 Mayıs 2024)

Bunu her bölümde yaptığı ve yaparken çok keyif aldığı görülmektedir. Bu şakadan vazgeçmez. Şakacı sorumsuz alaycı tavrı sebebiyle birçok kargaşanın da sebebi rolündedir. Ortalığı karıştırmak için üstün bir çaba göstermesine gerek kalmadan karıştırabilmektedir. Herkese şaka yapmaktan her ne kadar vazgeçemiyor olsa da kendisine şaka yapılmasından hoşlanmamaktadır. Saygısız bir tabiatı vardır. Tüm gününü yeni şakalar planlayarak ya da diğer Şirinlere patlayan kutular vererek geçirmektedir. Evinin her köşesinde bu patlayan kutulardan bulundurmaktadır. Mizahın baskı karşısında gücünü artırabilen bir meydan okuma çeşidi olduğu Şakacı Şirin ile simgelenmektedir (Öztürk, 2018, s.167-170). Mizah bir eleştirme aracı olarak kişilerin dile getirmek istediği saklı kalmış düşüncelerin aktarılmasına yarayan bir yöntemdir. Bu bağlamda mizahın toplumsal bir işlevi vardır. Aynı zamanda stresi dağıtabilecek gücü ve insanların mevcut

negatifliklerden sıyırabilmesinin bir aracı olarak da işlevseldir. Mizah, sosyolojik ve felsefi anlamda insanın içinde barındırdığı eleştireselliklerdir. Kaosu nizama, deliliği manaya büründürmektedir (Özcan, 2019, s.106-130). Bu bağlamda Şakacı Şirin mizahi düşünce tarzı ile sürekli şakalar üretmesi ile görünümde mutlu olmayı simgelese de şakacı kişiliği ile aslında düzendeki eksik taşların eleştirisini yapabilme yetisini de öne çıkarmaktadır. Kapitalist düzene karşı tenkitte bulunan bir temsildir.

3.4.2.13.SOMURTKAN ŞİRİN

Somurtkan, yüzü asık ve her zaman her şeyden nefret ettiği hakkında mırıldanan Şirindir. Her şeye karşılık "Nefret ediyorum" yanıtını vermektedir. Somurtkan, konuşmalarında hep olumsuz öğelere yer verdiği için genellikle huysuz birisidir (Resim 19).

Resim 19. Somurtkan Şirin Resimden Nefret Etmektedir

Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=31KuZ8HLDgg **(**Erişim Tarihi: 27 Mayıs 2024)

Huysuz görünümünün altında bilge bir karakter barınmaktadır. Diğerlerine tavsiye verdiği nadir anlar vardır. Çoğu şeye tepkisiz bir ifade sergilemektedir. Fakat içten içe hayranlık duyduğu gülümsediği kısa anlarda gösterilir. Dili bazen açık sözünden dolayı keskin olabilmektedir. Kötümserdir. Ve köyde nadiren çalıştığı görülür. Çünkü arka planda kalarak her şey ile nefret etmekle meşguldür. Bir şeylerden ne kadar hoşlanmadığını veyahut nefret ettiğini söyler durur. Burada Somurtkan Şirin'in genel eleştiri kavramı Marksist eleştiri ile bağdaştırılmaktadır. Bayağı düzene karşı yeni teorilerle birleştirilerek çok çeşitli bir ideoloji eleştirisine doğru genişletilmiş açık ve keskinliği bulunmayan postmodernizme karşı çıkışlardır. Burjuvazi hususunun sistematik retleridir. Marksist eleştirinin tek yönlü bir kavramı yoktur. Çok yönlü bir ideolojidir. Somurtkan Şirin'in bu entelektüel eleştirmenliği felsefe çerçevesinde sentezlediğimizde köyün filozofu olduğu söylenilebilir (Özsarı, 2016, s.53-67).

3.4.2.14.GARGAMEL

Kötü büyücü Gargamel, açgözlülüğü ile kapitalizmin bir simgesidir. Yaşlı ve keldir. Yırtık pırtık yamalı giysiler giymektedir. Cimri bir kişiliği ve şeytani büyü güçlerine sahiptir. Zengin olma ve güç arzusunun yanı sıra Şirinleri yakalama motivasyonuyla doludur. Şirinleri yakalama arzusunun temelinde kurşunu altına çeviren felsefe taşına bir Şirin koymayı hayal etmesi ile başlamıştır. Simya biliminin inancına göre felsefe taşı; her nesneyi altına dönüştürebilecek insanlarla teması haline insana gençlik iksiri olarak bilinen Panacea'yı verebilecektir. Bu da sonsuz yaşam demektir. Gargamel'in ölümsüzlük ve güç arayışı yıllar içinde takıntılı bir hal almıştır. Şirinlerden nefret eder ve onları yok edebileceği senaryolar planlamaktadır. Şirinler için en büyük tehdit Gargamel'dir (Resim 20). Gargamel keşişlere benzeyen bir elbise giyer. Tipik keşiş özellikleri sergilemektedir. Evlenmemiştir ve manastıra benzeyen bir şatoda merkeze uzak bir noktada ikamet etmektedir. Keşişler yaptırım gücüne sahip Hristiyan devletlerin resmi temsilcileri

niteliğindedir. Keşiş betimlemesinde sandaletsiz ayaklar, çıplak bir baş ve basit bir tunik vardır (Balivet, 2009, s.21-35). Bu betimleme Gargamel'i anımsatır. Bu bağlamda Gargamel çizgi dizide dini simgeleyen bir kapitalisttir. Gargamel açık alnı ile dağınık saçları ve yarmulkelik keli, büyük bir burnu ve kamburu ile Charles Dickens'ın Oliver Twist kitabındaki Fagin betimlemesindeki yaşlı ve çirkin Yahudi tiplemesi örneğine de benzemektedir (Özmen, 2016, s.3054-3068). Gargamel tek başına bir ideolojinin değil birkaç birleşmiş sembolün bütünüdür. Gargamel'in kötücül kişiliği ve bu kişiliğini büyülerine de yansıtması, Orta Çağ Hristiyan inanışına göre Yahudilerin büyücü olduğu ve bu büyü güçlerini de başka amaçlara kullandıkları varsayımın bir benzetimidir. Bu amaç Yuhanna 8:44'te şöyle ifade edilir:

"*Siz babanız İblistensiniz ve babanızın heveslerini yapmak istiyorsunuz. O başlangıçtan katil idi, ve hakikatte durmadı; çünkü kendisinde hakikat yoktur. Yalan söylediği zaman, kendisininkinden söyler, çünkü o yalancıdır, ve yalanın babasıdır*" (Yuhanna, 1941, 8:44).

Bu kalıplaşmış Yahudi karşıtı bir ideolojidir. Yahudilerin güçlerini kötücül amaçlara kullanacakları düşünülmektedir. Gargamel'in Şirinleri yakalayıp altına çevirme arzusu da ABD'yi ayakta tutan altın ve elmasların bir Yahudi sermayesi olmasındandır. Bu sebeple Azman'ın bir Yahudi sembolü olduğu ve beraber sembolize edilmiş bu iki karakterin ABD ve İsrail tasviri olduğu görülmektedir (Yehuda, 2011). Burada Gargamel kapitalist ve yayılmacı olan ABD'nin sembolüdür. Çizgi dizinin barındırdığı alt mesajlarından ötürü ABD'de bir süre gösterimine izin verilmemiştir. Gargamel; Peyo'nun 20.yy ortalarında Marksistlerin paraya tapınan Yahudi kapitalistlerin işçileri sömürdüğü yönündeki görüşlerini tasvir ettiği karakteridir. Amerika 1971'de parayı altın standardına göre belirlemekteydi. Bu yöntem kapitalist düzende işlenen para birimidir. Altın düşkünü insanların işçileri daha fazla altın olarak görmesi emek ve para ilişkisinin temelini oluşturmaktadır. Gargamel'in Şirinleri birer altın olarak görmesi sömürgeci burjuvazinin gözünde işçilerin ekonomik anlamda yükselişlerinin birer elemanı olarak onlar sayesinde sermayelerine sağlanan katkı ile eş değerdir. Gargamel ekonomik anlamda

zengin bir karakter olmasına ve kendi özel şatosunda yaşam sürmesine rağmen sömürgeci burjuvaziler gibi hep daha fazlasını ister. Gargamel, kötü niyetli ve zalim bir karakter olmasına rağmen planlarında beceriksiz, küçük detaylar sebebiyle de başarısız bir bireydir. Kötü arkadaşlarına nazaran duygu gösterdiği zamanlar olduğu da çizgi dizide gösterilmiştir. Şirin Baba herkesin içinde bir iyilik olabileceğine inanır. Herkes içerisine Gargamel de dahil edilmektedir. Bu benzetim Şirinler Köyü'nün felsefesini oluşturan iyimserliktendir. Gargamel'in yaşam gayesi; Şirinleri yakalayarak, onları Felsefe Taşı'nın yaratılabilmesi için birer altına çevirmek, onları yemek ve Şirinleri sonsuza kadar ortadan kaldırmaktır. Bunları teker teker değil hepsini bir hamlede yapabilme gayesindedir. Felsefe Taşı'na sahip olmak ona sonsuzluğun kapısını açacaktır. Mistik alandaki gücü ile Şirin Baba gibi Gargamel de bir simyacıdır. Kimyasal yollarla yapay yaşam biçimleri oluşturabilmesi ve Şirine'yi yaratması bunun en büyük kanıtıdır. Gargamel birçok görüşün ortak karakterize edilmiş şeklidir. Hristiyanlık, Yahudilik (antisemitizm) ve ABD'nin karakteristik özelliği ile kapitalist güçleri temsil eden bir betimlemedir.

Tüm bu kötücül özelliklerinin yanı sıra ağzı bozuk bir karakterdir. Ne kadar kötü olduğu lisanı ile de desteklenmektedir. Kimseyi sevmediğini söylemlerinden de anlayabiliriz. Bir çocuk dizisinde Gargamel'in varlığı materyalist yaklaşımların iletilmesi dışında insanlara karşı nezaketsiz davranmayı, hayvanları hor görmeyi ve kötü konuşmayı subliminal olarak çocukların zihinlerine iletmektedir. Gargamel'in bölümlerde geçen bazı konuşmaları şu şekildedir:

"*Mutluluk hissediyorum. Ormanda mutluluk var. Bundan nefret ediyorum. Yeter mutluluğu kesin. Ben Gargamel size emrediyorum.*" (Nefret)

"*Bu dünyada istediğini elde etmenin tek yolu harekete geçip onu almaktır.*" (Bencillik)

"*Neden paylaşacakmışım? Bana kimse bir şey vermedi ki.*" (Maddecilik)

"*Azman, aptal yaratık nasıl saldırırsın bana.*" (Kibir)

"*Sessiz ol seni geveze küçük mızmız. Şirinler'in sesini duyuyorum.*" (Tahammülsüzlük)

Resim 20. Gargamel Şirinler'i Yakalar
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=FEsWmKqh7dU **(**Erişim Tarihi: 28 Mayıs 2024)

3.4.2.15.AZMAN

Gargamel'in Azrael adındaki kedisidir. Türkçe adı Azman'dır. Gargamel gibi onun da gayesi Şirinleri yakalamaktır (Resim 21). Gargamel'in tek arkadaşıdır. Yavru kediyken Gargamel ile tanışmıştır. Azman söylenilenleri çok net anlar hatta efendisi Gargamel'den daha akıllıdır. Her söze itaat etmemektedir. Çoğu zaman Gargamel'e sinirlendiği için sırf kininden onun sözlerinin zıttını yaparak Şirinleri serbest bıraktığı olmuştur. Azman kedi doğası gereği küçük ebatlarda olduğu için Şirinlere Gargamel'den daha

işlevsel bir tehdit oluşturmaktadır. Gargamel'e kısa süreliğine ihanet ettiği anlarda çizgi dizide gösterilmektedir. Bu karakterin gerçekte simgelediği sahiplik ilişkisinden ABD'ye yandaş bir ülke olduğu düşünülmektedir.

Resim 21. Azman Şirinler'i Kovalamaktadır
Kaynak: https://www.youtube.com/watch?v=XCoqie6QXkQ **(**Erişim Tarihi: 28 Mayıs 2024)

Orijinal isminin Azrael olması İsrael'e gönderme olarak nitelendirilir. Bu sebeple Azman'ın Gargamel'e yakınlığından ötürü İsrail olduğu ve Yahudi'yi simgelediği söylenmektedir. Aynı zamanda Azrael İbranice anlamı olan bir isme sahiptir. Bu isim "*Tanrı benim yardımcımdır*" anlamına gelmektedir (Kaplan, 2019). Hem Yahudi hem de Müslüman dinine göre Azrael ölüm meleğinin adıdır. Gargamel Azman'a sevgi göstermese de hep yanında kalır. Gargamel mi Azman'ın sahibi yoksa Azman mı Gargamel'in sahibi bu denklem izleyiciye soru işareti bırakmak üzere kurulmuştur. ABD ve İsrail'in işbirlikçi ilişkisi düşünüldüğünde; İsrail'in ABD için yöneten konumunda mı yoksa ortaklaşa çıkarlara hizmet mi ettiği sorularına bu ikili ile sembolik bir figür olarak gönderme yapılmaktadır. Gargamel'in her seferinde Azman'ın payını elinden gasp ederek kendi himayesine aldığı ve ona kötü muamelelerde bulunduğu da görülmektedir. Bir çocuk çizgi dizisinde yer alan kedi, çocuklar

için nefret edilmesi üzerine tasarlanmış ve bu algı ana tema ile oluşturulmaktadır. Kedinin sahibi tarafından aşağılanarak kötü muamelelere maruz kalması ise içerikte normalize edilmektedir.

SONUÇ

Bu araştırma, materyalist kuramlarla ilgili genel bir bilgi vermek, belirlenen ideolojik düşünceler vasıtasıyla; komünizm, Marksizm, sosyalizm, antisemitizm, anarşizm kavramlarının, Hanna-Barbera yapım şirketi tarafından 1981 yılında yayın hayatına başlayan Şirinler çizgi filminde yürütülmekte olan sosyalist propagandanın ne şekilde verildiğini incelemeyi amaçlamaktadır. İnceleme sonucunda bir neticeye varılmıştır. Çalışma kapsamında yapılan literatür taramasında Türkçe olarak fazla çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu sebeple çalışmanın bir boşluğu doldurabileceği düşünülmektedir.

Kitle kültürü mizaha yatkın ve baskın olarak eğlenmeye hizmet eden ürünlere sahiptir. Bunlar hedef kitlesi olarak kodlandırılır. Küresel anlamda oluşturulmuş içeriklerin belli bir kültürün benimsenmesinde aktif rolü vardır. Bu sebeple iletişim araçlarının gündelik hayatta durumlara karşı insanı ne denli hızlı aktive ettiği yadsınamaz bir gerçektir. Kitle iletişim materyalleri insanlara sunmuş olduğu geçici eğlence vaadiyle kendine bağlamaktadır. Görmemişliğin şok etkisi ile kişilerin zihinlerini hedef alan bu işleyişte hiçbir şey göründüğü kadar masumane değildir. Amaçlar ve hizmetkarlarının oluşturduğu bu döngüde iletiler alıcıya aktarılır. Sanal evrenin getirdiği değişimler neticesinde sistem sürdürülebilir bir pazar oluşturur. Aileden sonra değer aktarımlarının müsebbibi olan kitle iletişim araçları nesilden nesile devamlılıkta aktif rol oynamaktadır. Çocukların ekran başında geçirdikleri süre azımsanamayacak kadar fazladır. Ekran ile küçük yaşta vakit geçirmeye başlayan bu kitlenin mesajları tutuş kabiliyetleri de bir o kadar fazladır. Çizgi filmler çocukları eğitmek amacıyla oluşturulmuş hareketli formlardır. Hedef kitlesi çocuklar olan bu donelerin saf amaca hizmet edebilmek için oluşturulmuş olması beklenilmektedir. Propaganda malzemesi olarak sunulan çizgi filmler çocukların zihinlerini hedef alan görüşleri dikte etmeyi planlayan oluşumlardır. Çocuklar doğaları gereği taklit ederek öğrenme

eylemini gerçekleştirmektedirler. Bu sebeple izledikleri içerikleri taklit ederek davranışlarını benimseyebileceklerdir. Hareketsiz cisimlerin arka arkaya getirilerek hareket edilmesi ise durağan olan algıyı harekete geçirmektedir. İçerikte kurgulanmakta olan sempatik karakterler vasıtasıyla alıcıya direkt olarak algıda seçici olma kabiliyeti aşılanmaktadır. Çocuk merak ederek sorgulamaya başlar. Bu sebeple çizgi filmlerin çocukta merak duygusunu harekete geçirmesi beklenilmektedir.

Bu çalışmada popüler akımın bir ürünü olan her yaştan kişinin severek izlediği çizgi film olan Şirinler çizgi filminde komünist propagandaya dair mesajların sunuluş biçimleri derinlemesine incelenmektedir. Çalışma kapsamında görsel içerik analizi tekniği ile değerlendirmeler yapılmıştır. Gözlemlenen görseller ışığında ilgili çizgi filmin senaryosu ve karakterleri detaylandırılmıştır. Karakterler ve simgeledikleri manalar, içerisinde barınan mesajlar ve göndermeler ile Marksist kurama ettiği hizmet açısından ideolojik düşüncelerin betimlemesi yapılarak izleyicide bilinçsiz bir bağlılık oluşturmaktadır. İkna temelli oluşumlar olan kültür endüstrisi ürünü çizgi diziler toplumu eğitme gibi güdüleri bulunmaktadır. Bu popüler çizgi dizinin amacı sosyalist propaganda ile toplum tarafından görüşlerinin benimsenmesini sağlamaya çalışmaktır. İzleyiciye materyalist kuramlar hakkında yaratılan bu olumlu algı aktarılmaya çalışılırken bir yandan da olumsuz davranışlar deklare edilmektedir. Temasında işlediği saygısızlık, hayvanlara hor davranma, itici tavırlar sergileme ve içerisinde argo bulunduran bir lisan ile diyalog kurma gibi bu negatif düşünceleri süzgeçten geçirmeksizin alıcıya aktararak toplumun kültürü ve inançlarını hedeflenen bir düşünce ile değiştirme hedeflenmektedir. Olumlu bir algı varmışçasına mesaj aktarımı sağlanırken detaya bakıldığında teknik propagandasını yapması imgelerle oluşturduğu senaryo, görsel fonksiyonlarındaki başarıyı göstermektedir. Gizlenmiş mesajların gerçeklik etkisi ilgi çekici bir tüketimin temsilidir. Şirinler çizgi filminde herkesin eşit olduğu bir düzende yaşam sürülen köyde ortak yaşam standartlarında bir barınma şekliyle komün yaşam betimlemesi yapıldığı gözlenmiştir. Herkesin neşe içinde yaşadığı huzurla yaşanıldığı vurgulanan köyde ütopya esaslandırılmıştır. Yapımın çıkış yılında

yaşanan siyasal gelişmeler araştırılarak Belçika'da yaşanan Nazi rejimi baskıları ve üreticisi Peyo'nun siyasal görüşünün izleri yapımda görülmektedir. Genel perspektifte bakıldığında çizgi dizilerin birer ideolojik propaganda malzemeleri olduğu görülmüştür. Çizgi filmde Karl Marx'ın ideolojik görüşlerinin ve hayatından enstantanelerinin gerek karakterlere gerek senaryoya dahil edilerek görüşün başlıca unsurlarının dizide temel prensip olarak yer aldığını görmekteyiz.

Teknolojinin gelişmesiyle birçok yapım evrensel nitelikler taşımaya başlamış ve etki dinamikleri değişmiştir. İnsan davranışları yaşadığı dönem ve çevre faktörleriyle değişkenlik gösteren pekiştirişlerdir. Yetişkin bir bireyin algı mekanizması ile çocuk zihninin ki aynı değildir. Çocukların algı frekansları yetişkinlerden daha yüksek seviyededir. Görsel zenginliği içerisinde barındıran çizgi diziler çocukların hayal dünyasında bilinçli bir uyarım sağlamaktadır. Çizgi dizinin genelinde kapitalist sisteme karşı ve materyalist yaşamı normalize etmeye yönelik mesajlar ile kişilere içerisinde bulundukları absürt sistemi sorgulatmaya yönelik bir bakış açısı sunulmaktadır. Komünizm kavramını çocuklara ideal bir olgu gibi göstererek izleyici üzerinde olumlu etki hedeflenmektedir. Genellikle olay örgüsü; kötülerin kaybettiği ve iyiliğin kazandığı bir düzende, kötülüklerin olumsuz sonuçlara maruz kalması ile ele alınmaktadır. Genel konuşmalara bakıldığında çizgi dizi içerisinde pedagojik hassasiyetin olmadığı gözlemlenmektedir. Bu durum ise konuşmadaki argo sözcükler ve karakterlerin agresif tavırları ile kodlanmıştır. Şirinler çizgi filmi içerisindeki şiddet, büyü ve fantastik normlar ile yeni sosyal düzen aktarımını ele almaktadır. İyilik kavramı Şirinler için ayrı bir terminolojidir. Esas görüşün bir yansıması olarak ayna işlevi gören bu terim izleyene gördüğü ütopyanın girişi için iyi olma baskısı yapar. Bunu jenerikteki "*Ve iyi bir çocuk olursanız belki Şirinler'i bile görebilirsiniz.*" cümlesiyle kişinin düş gücüne işaret göndererek sağlamaktadır. Bölümlerde ise jeneriğin devamı sembolik görselleştirmeler ile çağrışım yapan bir bütün oluşturulmuştur.

Şirinler arasındaki ilişki ve iletişim biçimi izleyiciye model davranış olarak iletilmektedir. Şirinler hikayesi çocuklara sosyalist yaşamı ve buna bağlı kavramları pembe masalsı bir ifadeyle aşılayarak sosyal düzeni destekler.

Şirin Baba'nın köyden ayrılmak isteyen Şirinlere olan dikkat çekici tavrıyla; dışarıda yapamayacağını ifade eden endişeli sözleri ve mimikleriyle, insanlar için dışarıda bir yaşam olmadığını, huzurlu yaşamın komünist yaşam ile elde edilebileceğini ve bu sistem dışında kalmanın tehlikeli olacağını düşünmeleri gerektiğini gizli iletilerle yansıttığı gözlemlenmiştir. Şirinler'in sistemi yermenin dışında dönemin iki ucunu oluşturan Nazi ve SSCB'nin düzendeki olumsuz tavrını da senaryoya dahil ettiği görülmektedir. Bu bağlamda ideolojik eylemin dışında çizgi dizide nizamı sağlayacak herhangi bir güvenlik koluna yer verilmediği görülmektedir. Şirinler sevimlilik kisvesi altında komünist sisteme karşı koymadan uyum sağlama fikrinin benimsetilme aracıdır. Şirinler'de aile ve doğum kavramları değer olarak işlenmemiştir. Hepsi birbirini kollar fakat köyde hiç kimsenin özelinde anne veyahut babası olmadığı görülür. Köye dahil olan çocuk ve bebeklerin leylekler tarafından getirildiği gösterilmektedir. Köyde erkekler ve kadınlar arasında eşitlik vardır. Fakat genel perspektife bakıldığında erkek hegemonyası görülür. Şirine erkekler için bir beğeni objesi olarak sunulmaktadır. Erkeklerin kadınlar üzerinde olduğu normatif olarak betimlenmektedir. Bu görüşün destekçisi Marksizm de kadının erkek üzerinde hilekâr bir gücü olduğunu ve erkeklerin üstün olduğunu savunmaktadır. Kişiler arası hiyerarşi yoktur. Köyün en yücesi Şirin Baba'dır. Geri kalan herkes hem görünüm olarak hem de işlevsellikte birbirinin aynısıdır. Şirinler çizgi filmi Marksist ideolojik kültürünü tüm yönleriyle içinde barındırmaktadır. Çizgi dizi içerisindeki tüm karakterler ilgili kavramların birer betimlemeleridir. Bu nedenle çizgi dizide yer alan Şirinler Köyü ütopya kenti olarak adlandırılabilir. Kötücül karakterler ise kapitalist ülkelerin küçük tanımlamalarıdır. Çizgi dizi içerisinde bu denli belirgin amaçların işlenmesi, bu ideolojinin tanınması, küresel ölçekte benimsetilmesi ve kendini gerçekleştirmesi amaçlanmıştır. Kitle iletişim araçları vasıtasıyla tüm dünyaya aktarılması bu siyasi yönelim için evrensel bir ağ oluşturmaktadır. Bu durum pazarda hitabetin devamlılığı ile sağlanmaktadır. Araştırmaya konu edinilen Şirinler çizgi filmi toplumsal eşitlik ve özgürlük meskeni altında bir komünizmdir. Dolayısıyla izleyen çocuklarda parasız ve devletsiz bir algının oluşturulduğu söylenilebilir. Çizgi

filmde aktarılmaya çalışılan Marksist gelenek değerleri, pekişmiş düzenin karşıtı bir kültürel erozyonun topluma sunuluş biçimleridir.

Sonuç olarak, yayılabilme ve teknolojik devinimlerin ilerleyişi doğrultusunda çizgi yapım ve dağıtım imkanları epeyce bir gelişmiştir. Bu ilerleyişin kültürel aktarımlarda büyük bir payı bulunmakta ve etki yelpazesi bir hayli geniştir. Çalışma kapsamı olarak Şirinler çizgi filmi Marksist kuramlar ışığında gözlemlenmiş, propaganda temelleri ve algı yönetimi açısından analiz edilmiştir. Şirinler çizgi filminin bir propaganda malzemesi olduğu bu aktarımın görsel ve işitsel yöntemlerle sağlanıldığı saptanmıştır. Bu çalışmayla; Şirinler çizgi filminin işlevini yerine getirmekte başarılı olduğunu ve sistemde fikrini barındırdığı komünist bir propagandaya hizmet ettiği gözlenmiştir. Bu tip içeriklerin medyanın inkar edilemez gücüyle gelecek nesillere de aktarımının devamlılık göstereceği ve aktivizmine devam edeceği görülmektedir.

KAYNAKÇA

Abbott, D. (2023). *The Inside Story of The Little Blue Tribe That Conquered The World*, https://www.brusselstimes.com/499686/empire-of-the-smurfs (Erişim Tarihi: 20.Mayıs.2024).

Akıllıbaş, E. (2019). Beş duyunun pazarlama algısındaki gücü. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, *4*(1), 97-124.

Akvürek, F. (1995). Kavram Olarak Senaryo. *Kurgu*, 13(1), 54-82.

Alanka, D. (2024). Nitel Bir Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi: Teorik Bir Çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 64-84.

Albar, B. Ö. (2019). Çalışma Hayatında Algılanan Boş Zaman ve Sanal Kaytarma. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, *6*(2), 44-53.

Albayrak, A. ve Altay, A. (2020). Görsel Sanatlarda İmge Kavramı. *Balkan Müzik ve Sanat Dergisi*, 2(2), 133-163.

Alici, N. ve Paktaş, M. G. (2020). İç Mekânda Renk Algısı ve Psikolojiye Etkileri. *Modular Journal*, *3*(1), 89-105.

Atabey, E. (2016). *Marksizm ve Köylülük Sorunu*, **https://demokratikmodernite.org/marksizm-ve-koyluluk-sorunu/** **(**Erişim Tarihi: 23.Mayıs.2024).

Atay, T. (2019). *Komünizm ve Din*, https://t24.com.tr/yazarlar/tayfun-atay/komunizm-ve-din,21792 (Erişim Tarihi: 24.Nisan.2024).

Aydın, M. K. (2003). Kapitalizm ve Kriz. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (6), 1-10.

Aytaç, Ö. (2005). Kapitalizm ve Boş Zaman. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *6*(1), 1-22.

Balivet, M. (2009). Keşiş ve Derviş Büyükelçiler Athos Dağından Sakız Adasına. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (52), 21-35.

Bauman, Z. (2022). *Modernite, Kapitalizm, Sosyalizm Küresel Çağda Sosyal Eşitsizlik* (4.Baskı). Say Yayınları, 47.

Becerikli, R. ve Dönmez, A. (2021). Eleştirel Perspektiften Marksist Estetik ve Fotoğraf İlişkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, *17*(36), 3057-3088.

Berteloot, T. (2011). *Academic: Are The Smurfs Crypto-Fascists?*, **https://content.time.com/time/world/article/0,8599,2076353,00.html** (Erişim Tarihi: 20.Mayıs.2024).

Bilgi Ocakta. (t.y.), *İdeoloji Kavramı ve Siyasal İdeolojiler, "İdeoloji Kavramı ve Tarihsel Gelişimi"*, https://bilgiocakta.com/uploads/ekitaplar/6.pdf : 1 (Erişim Tarihi: 16.Nisan.2024).

Bilgi Ocakta. (t.y.), *İdeoloji Kavramı ve Siyasal İdeolojiler, "İdeoloji Kavramı ve Tarihsel Gelişimi"*, https://bilgiocakta.com/uploads/ekitaplar/6.pdf : 3 (Erişim Tarihi: 16.Nisan.2024).

Birgün. (2017). *Karl Marx'ın Az Bilinen Yanı: Şairlik*, **https://www.birgun.net/haber/karl-marx-in-az-bilinen-yani-sairlik-145680 (**Erişim Tarihi: 26.Mayıs.2024).

Bluebuddies. (t.y.), *Are The Smurfs Communists?*, **https://bluebuddies.com/help/communist_smurfs.htm** **(**Erişim Tarihi: 22.Mayıs.2024).

Bluebuddies. (t.y.), *Smurfette On Trial- Is Smurfette Sexist?*, **https://bluebuddies.com/help/smurfette_sexism.htm** **(**Erişim Tarihi: 25.Mayıs.2024).

Bock, A., Isermann, H., & Knieper, T. (2011). Quantitative content analysis of the visual. In E. Margolis & L. Pauwels (Hrsg.), *The SAGE handbook of visual research methods* (S. 265–282). Los Angeles/London/New Delhi/Singapore: Sage.

Boyuneğmez, M. (2007). Tarihsel Materyalizmin Doğuşu ve Doğası. *İşçi Sınıfına Dair Notlar,* (96). https://gelenek.org/tarihsel-materyalizmin-dogusu-ve-dogasi/ (Erişim Tarihi: 1.Haziran.2024).

Bozhüyük, B. (2021). Dijital Tekniklerle Üretilen Çizgi Romanların Gerçeklik ve Hayal Gücü Algısı Üzerine Etkisi. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 20(4), 1938-1950.

Bryce, E. (2018). *What's Behind the Myth That Storks Deliver Babies*, **https://www.livescience.com/62807-why-storks-baby-myth.html** **(**Erişim Tarihi: 25.Mayıs.2024).

Chung, A. (2008). *Smurfs: Metaphor or Socialism?*, **https://www.koreatimes.co.kr/www/culture/2024/05/135_30610.html** **(**Erişim Tarihi: 22.Mayıs.2024).

Communist Crimes. (t.y.), "*What is Communism"*, https://communistcrimes.org/en/commemoration/what-communism?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwsPCyBhD4ARIsAPaaRf1pjx

yq-szQuxGcUS3B3h7DbNs20Hpx50jWAy3KK8Pb8OxQlr_DU5waAgt9EALw_wcB (Erişim Tarihi: 1.Haziran.2024).

Çakır, S. (2008). Kapitalizm ve Patriyarkaya Karşı: Sosyalist Feminizm. *Toplum ve Demokrasi dergisi*, *2*(4), 185-196.

Çakmak, D. C. (2018). *Marx'ın Felsefesinde Eylem ve Özgürlük İlişkisi*. 33-39.

Çam, T. ve Kayaoğlu, M. (2015). Marx's Distinction Between Socialism and Communism. *Journal of Human Sciences*, *12*(1), 385-387.

Çamur, S. (2021). Üretim Araçlarının Ezgisinden Şiirin Metalaşmasına Doğru: Marksizm ve Şiir. *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, 13(26), 293-298.

Çoban, M. (t.y.), *Antisemitizm*, https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/antisemitizm (Erişim Tarihi: 21.Nisan.2024).

Darıcı, S. (2020). Bilinçaltı Reklamcılığa Giriş: Bilinç ve Bilinçaltını Anlamak. *SSD Journal*, *5*(19), 34-43.

Darıcı, S. (2020). *Subliminal İşgal* (Genişletilmiş 13.Baskı). Destek Yayınları, 21-26.

Darıcı, S. (2020). *Subliminal İşgal* (Genişletilmiş 13.Baskı). Destek Yayınları, 41-48.

Darıcı, S. (2020). *Subliminal İşgal* (Genişletilmiş 13.Baskı). Destek Yayınları, 143-163.

Demir, E. (2019). *Çizgi Film Karakter Reklamlarının Çocuk Tüketiciler Üzerindeki Etkileri* (Master's Thesis, Sakarya Üniversitesi). 59-61. https://acikerisim.sakarya.edu.tr/bitstream/handle/20.500.12619/90457/T08235.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Devrim, A. (2011). Marx'ın Değer ve Fiyat Teorisi, *Doğu Batı Dergisi Karl Marx Özel Sayısı*. 55(Kasım- Aralık- Ocak), 235-258.

Dimdik, E. P. (2016). Zihin Kontrol Yöntemleri. *Journal of International Social Research*, *9*(42), 1088-1100.

Dinçer, S. ve Dağdelen, B. C. (2020). Karl Marx'ın Din Toplum Bağlamındaki Eleştirel Sosyal Teorilerine İslâmî Eleştiri. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, *9*(24), 331-351.

Doğan, H. F. (t.y.), Sürgündeki Bolşevik: Lev Troçki. 1-15. https://www.academia.edu/37809107/SÜRGÜNDEKİ_BOLŞEVİK_LEV_TROÇKİ

Doğan, N., Hatipoğlu, A., Keskiner, M. ve Tarlacı, S. (2022). Subliminal Uyarıcıların Nöropsikolojisi. *Current Research and Reviews in Psychology and Psychiatry*, *2*(2), 217-243.

Dökmeci, M. (2021). *Pratfall Ekisi: Kusurlu ve Hatalı Olmanın Karşı Konulmaz Cazibesi*, https://www.uplifers.com/pratfall-etkisi-kusurlu-ve-hatali-olmanin-karsi-konulmaz-cazibesi/ **(**Erişim Tarihi: 27.Mayıs.2024).

Ergeç, N. E. (2014). *Televizyon Reklamlarına Yönelik İzleyicinin Şüpheci Eğilimi ve İkna Bilgisi: İkna Bilgi Modelinin Yorumlanması* (Doctoral Dissertation, Anadolu University (Turkey)), 1-7.

Erişti, S. D. B. (2017). Çocuklarda Teknoloji Odaklı Görsel İletişim ve Dinamik Bir Görsel İletişim Yolu Olarak Dijital Öyküleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (52), 25-38.

Erol, A. M. (2017). Ekolojik Bir Toplum Yaratma: Ekolojiyi Anarşizmle Düşünmek. *İdealkent*, *8*(21), 259-291.

Erol, A. M. ve Görmez, K. (2018). Başka Bir Dünya: Ekotopya!. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 491-505.

Etgü, M. A. (2008). Marxist Mülkiyet Yaklaşımı. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, *12*(3-4), 113-133.

Findikci, M. B. (2021). Görsel Anlatım Dili Olarak İmge. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, *10*(79), 449-454.

Flood, A. (2011). *Smurfs Accused of Antisemitism and Racism*, **https://www.theguardian.com/books/2011/jun/06/smurfs-accused-antisemitism-racism** **(**Erişim Tarihi: 20.Mayıs.2024).

Ford, D. (2021). *What is Ideology? An Introduction To The Marxist Theory of Ideology.* https://www.liberationschool.org/what-is-ideology/ (Erişim Tarihi: 1.Haziran.2024).

Göçmen, D. (t.y.), *Materyalizm*, https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/materyalizm (Erişim Tarihi: 1.Haziran.2024).

Gülen, Ö. ve Pazarlıklı, Ö. F. (2017). Hannah Arendt'in Totalitarizmin Kaynakları/1 Antisemitizm. *Eskiyeni*, (34), 217-228.

Güler, D. (1989). Çocuk, Televizyon ve Çizgi Film. *Kurgu*, *5*(1), 144-158.

Güneş, Ü. (2016). *İdeoloji: Tarihsel Arka Plan*, https://www.tuicakademi.org/ideoloji-i-tarihsel-arka-plan/ (Erişim Tarihi: 16.Nisan.2024).

Gürgen, H. (1990). Propaganda. *Kurgu*, *8*(2), 135-157.

Güzel, S., Şemin, H. R. S. M. E. ve Şahin, B. (2019). Çizgi Film, Çocuk ve Toplumsallaşma: Jetgiller ve Taş Devri Örneği. *The Journal of Academic Social Science*, *21*(21), 57-104.

Holocaust Encyclopedia. (t.y.), "*Nazi Döneminin Kurbanları: Nazi Irkçı İdeolojisi"*, https://encyclopedia.ushmm.org/content/tr/article/victims-of-the-nazi-era-nazi-racial-ideology (Erişim Tarihi: 21.Nisan.2024).

IMDB. (t.y.), *Peyo Biography*, https://www.imdb.com/name/nm0678963/bio/ (Erişim Tarihi: 20.Mayıs.2024).

IMPS. (2019). *The Smurfs Press Kit*, https://www.smurfbusiness.com/PDF/dossier_presse_2019_EN.pdf : 3 (Erişim Tarihi: 20.Mayıs.2024).

Kamacıoğlu, B. (2017). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Hayao Miyazaki Çizgi Filmleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, *7*(2), 3.

Kaplan, G. (2019). *Gargamel Kötü Değildir!*, **https://kivanckaplan.com/gargamel-bizdendir/ (**Erişim Tarihi: 21.Mayıs.2024).

Karaalioglu, S. ve Sayın, Z. (2022). Karakter Tasarımlarının Görsel Etki Ögesi Bağlamında İncelenmesi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 12(3), 856-869.

Karaca, M. ve Çakı, C. (2018). *İletişim ve Propaganda*. Eğitim Yayınevi, 13-18.

Karaca, M. ve Çakı, C. (2018). *İletişim ve Propaganda*. Eğitim Yayınevi, 54-62.

Karkın, A. M. ve İmik, Ü. (2014). Sosyo-Kültürel Yönüyle Çizgi Film Müziği. *Sanat Dergisi*, (24), 1-16.

Kelly, K. (2020). *What 'Capitalism' Is and How It Affects People.* https://www.teenvogue.com/story/what-capitalism-is (Erişim Tarihi: 1.Haziran.2024).

Kirman, M. A. (2004). Beyin Yıkama Teorileri. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *45*(1), 7-32.

Küçükbezirci, Y. (2017). *Günümüzün Gizli Silahı: Bilinçaltı Mesajlar*. Salon Yayınları, 5-22.

Lenin, V.İ. (2019). *Karl Marx ve Marksizm Üzerine* (4.Baskı). Yordam Kitap, 32.

Lenin, V.İ. (2019). *Karl Marx ve Marksizm Üzerine* (4.Baskı). Yordam Kitap, 35.

Lenin, V.İ. (2019). *Karl Marx ve Marksizm Üzerine* (4.Baskı). Yordam Kitap, 35-36.

Lenin, V.İ. (2019). *Karl Marx ve Marksizm Üzerine* (4.Baskı). Yordam Kitap, 39.

Lenin, V.İ. (2019). *Karl Marx ve Marksizm Üzerine* (4.Baskı). Yordam Kitap, 39-52.

Marx, K. (1993). *Kapital*, *Birinci Cilt*. Ankara: Sol Yayınları, 28.

Marx, K. (2021). *Das Kapital*. İstanbul: Olympia Yayınları, 136-137.

Marx, K. (2021). *Das Kapital*. İstanbul: Olympia Yayınları, 140.

Marx, K. (2021). *Das Kapital*. İstanbul: Olympia Yayınları, 265-272.

Marx, K. (2021). *Das Kapital*. İstanbul: Olympia Yayınları, 43-54.

Marx, K. & Engels, F. (2008). *Komünist Manifesto* (30.Baskı). Londra: Can Yayınları, 51.

Marx, K. & Engels, F. (2008). *Komünist Manifesto* (30.Baskı). Londra: Can Yayınları, 63-64.

Marx, K. & Engels, F. (2014). Die Deutsche Ideologie, *North Charleston: Crea- teSpace Independent Publishing Platform*, 10.

Mau, S. (2023). *Komünizm Özgürlüktür*, **https://vesaire.org/komunizm-ozgurluktur/ (**Erişim Tarihi: 23.Mayıs.2024).

Meriç, C. (1970). İdeoloji. *Istanbul University Journal of Sociology*, *2*(21-22), 119-142.

Miller, F. J. (2023). *The 9th Art: The Deceptive Simplicity of Peyo's Smurfs*, https://europeanconservative.com/articles/reviews/the-9th-art-the-deceptive-simplicity-of-peyos-smurfs/ (Erişim Tarihi: 20.Mayıs.2024).

Morgan, D. (1996). *The Smurfs Were Communists!*, **https://www.lew-port.com/cms/lib/NY19000328/Centricity/Domain/135/Communism%20Packet.pdf (**Erişim Tarihi: 22.Mayıs.2024).

Nergiz, K. U. L. (2022). Şirinler Çizgi Romanı'nda Düşman Yaratmak ve Nefret Söylemi Olgusunun Göstergebilimsel Çözümlemesi. *The Journal of Academic Social Science*, *128*(128), 296-321.

Onan, B. (2010). Beynin Bilişsel İşlevleri Üzerine Yapılan Araştırmalar ve Ana Dili Eğitimine Yansımaları, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (27), 521-534.

Övür, A. (2017). Bilinçaltı Etkileme Yöntemleri ve Kitle İletişim Araçlarındaki Uygulamaları. *Turkish Online Journal of Design, Art & Communication*, *7*(1), 25-35.

Özcan, A. (2019). Serdengeçti Dergisi'nde Mizah. *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, *21*(21), 106-130.

Özdemir, Ş. (2021). Maliyetli Sinyalizasyon Teorisi Bağlamında Pazarlama İletişimi Kampanyaları ve Kitle İletişim Araçları. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *21*(1), 233-250.

Özen, G. (2024), *19. Yüzyılda Dönüşen Yaşam Biçiminin Boğaziçi Yalıları Üzerinden Okunması*, FSM İç Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Tez Savunma Çalışması Sunumu.

Özkaya, A. ve Beyter, T. (2021). *Karl Marx ve Marksizm: En Genel Hatlarıyla Marksizm Neler Söyler? Marksizm'e Yönelik Eleştiriler Nelerdir*, https://evrimagaci.org/karl-marx-ve-marksizm-en-genel-hatlariyla-marksizm-neler-soyler-marksizme-yonelik-elestiriler-nelerdir-10371 (Erişim Tarihi: 19.Nisan.2024)

Özmen, S. (2016). Ortaçağ ve Yeniçağdan Bazı Örnekler Bağlamında Avrupa'daki Yahudi Algısının Edebiyata Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, *5*(8), 3054-3068.

Özsarı, M. (2016). Marksist Eleştiri. *Akademik Kaynak*, *4*(7-8), 53-67.

Öztürk, Ö. (2018). Marksizm ve Biz. *Mülkiye Dergisi*, *42*(1), 167-170.

Özyurt, C. (2014). Marx'ta Yanılsama ve İdeoloji Olarak Din. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *7*(2), 207-240.

Paker, Y. C. Y., Cesur, S. ve Paker, O. (2007). Televizyon ve Çocuk: Çocukların TV Programlarına İlişkin Tercihleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 6(19), 106-125.

Poel, N. V. D. (2016). *Peyo: Master Cartoonist and Father of The Smurfs*, **https://theculturetrip.com/europe/belgium/articles/peyo-master-cartoonist-and-father-of-the-smurfs (**Erişim Tarihi: 20.Mayıs.2024).

Rose, C. (2018). *Behind The Blue: The Story of Peyo*, **https://www.tcj.com/behind-the-blue-the-story-of-peyo/ (**Erişim Tarihi: 20.Mayıs.2024).

Sayın, Ö. (t.y.), *İdeoloji*. Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/593178 : 2 (Erişim Tarihi: 16.Nisan.2024).

Sayın, Ö. (t.y.), *İdeoloji*. Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/593178 : 12 (Erişim Tarihi: 16.Nisan.2024).

Sears, K., (2022). *Sosyalizm 101* (2.Baskı). Say Yayınları, 80-101.

Sevinç, K. (2019). Freudyen Psikolojide Bilinçaltı ve Bilinçdışı Kavramları Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar. *Kilitbahir*, (15), 125-158.

Silver, C. (2011). *Psychology of Cartoons- Part 2: Sociology of The Smurfs*, **https://www.wired.com/2011/04/psychology-of-cartoons-part-2-sociology-of-the-smurfs/ (**Erişim Tarihi: 21.Mayıs.2024).

Stalin, J. V. (1978). *Diyalektik ve Tarihsel Materyalizm* (9.Baskı). Say Yayınları, 651-684. https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/mustafa.kursunoglu/64356/DiyalektikVeTarihselMateryalizm.pdf

Suat, R. (2008). Yaratmada İlk Adım: İmge ve İmgelem. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, *2*(1), 64-69.

Suebsaeng, A. (2013). *Here's Why Some People Think the Smurfs Are Jew-Hating Communists*, **https://www.motherjones.com/politics/2013/07/communist-anti-semitic-smurfs-2-wizard-hitler/ (**Erişim Tarihi: 22.Mayıs.2024).

Sungur, S. (2011). Bilinçaltı Reklamcılık ve Toplumsal Etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi | Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (29), 169-182.

SYKP. (2016). *İşçi Sınıfının Tarihsel ve Siyasal Misyonu*, **https://sykp.org.tr/isci-sinifinin-tarihsel-ve-siyasal-misyonu/ (**Erişim Tarihi: 26.Mayıs.2024).

Taşdemiroğlu, N. (2016). *Subliminal ve Supraliminal Korku Uyaranının Seçim Yapma Üzerine Etkisi* (Master's Thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü), 7-18. http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/TEZ/57215.pdf

Taşkıran, N. ve Bolat, N. (2015). Reklam ve Algı İlişkisi: Reklam Metinlerinin Alımlanmasında Duyu Organlarının İşlevleri Hakkında Bir İnceleme. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *6*(1), 49-69.

Topaloğlu, A. (2003). *Materyalizm*, **https://islamansiklopedisi.org.tr/materyalizm** **(**Erişim Tarihi: 22.Mayıs.2024).

Türk Edebiyatı. (t.y.), *Natüralizm (Doğalcılık) Edebiyat Akımı, Özellikleri, Temsilcileri*, **https://www.wired.com/2011/04/psychology-of-cartoons-part-2-sociology-of-the-smurfs/ (**Erişim Tarihi: 19.Mayıs.2024).

Türkmen, N. (2013). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Pepee. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *36*(2), 139-158.

Uğur, G. (2010). Dünden Bugüne Anarşizm ve Anarşizmin Çözmesi Gereken Sorunlar. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, *12*(1), 133-158.

Vikipedi, (t.y.), *Anarko- komünizm*, https://tr.wikipedia.org/wiki/Anarko-komünizm (Erişim Tarihi: 22.Nisan.2024).

Woodcock, G. (2004). 'Anarşizm', *Dini Araştırmalar Dergisi*, 7(20), 369-376.

Yehuda, R. B. (2011). *Are the Smurfs Anti-Semitic Misogynists?*, https://forward.com/culture/139107/are-the-smurfs-anti-semitic-misogynists/ **(**Erişim Tarihi: 28.Mayıs.2024).

Yeşilot, F. ve Dal, N. E. (2018). Duyuların Ötesinde: Bilinçaltı Etkiler ve Nöropazarlama, *Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi*, 5(62), 37-45.

Yong Y. (2017). On the Stylistic Characteristics and Causes of the Smurf Style. *Journal of University of Science and Technology Beijing (Social Sciences Edition)*, 33(3), 14-19.

http://bkds.ustb.edu.cn/en/article/id/0711dca3-e8e7-478b-b7af-8b48b0a46055

Yuhanna. (1941). *Yuhanna 8:44 KMYEA*, https://www.bible.com/tr/bible/2028/JHN.8.44.KMEYA **(**Erişim Tarihi: 28.Mayıs.2024).

EKLER

EK.1 Çalışmada Yer Verilen Bölümlerin Listesi

30 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 1

1.Bölüm “Perili Şato”

2.Bölüm “Kara Şirin”

3.Bölüm “Şirin Büyütücü”

30 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 2

1.Bölüm “Cömert Gargamel”

2.Bölüm “Şirinler ve Para Ağacı”

3.Bölüm “Şirin Cenneti”

30 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 3

1.Bölüm “Yağmur Şirinleyicisi”

2.Bölüm “Gizemli Mağara”

3.Bölüm “Sihirli Küre”

30 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 4

1.Bölüm “Korkunç Kar Yaratığı”

2.Bölüm “Şirine’nin Arkadaşı”

3.Bölüm “Obur Şirin’in Rejimi”

30 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 5

1.Bölüm “Yiyecek Makinesi”

2.Bölüm “Donmuş Şirinler”

3.Bölüm “Şirin ve Uzaylı”

30 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 6

1.Bölüm “Çırak Şirin”

2.Bölüm “Şirinleyen Ayna”

3.Bölüm “Kral Şirin”

30 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 7

1.Bölüm “Astro Şirin”

2.Bölüm “Sihirbaz Şirin”

30 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 8

1.Bölüm “Şirinler ve Ejderha”

2.Bölüm “Kötü Cin”

30 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 9

1.Bölüm “Şirine”

2.Bölüm “Pembe Gözlükler”

30 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 10

1.Bölüm “Şirinler ve. Korkunç Kuş Krakukas”

2.Bölüm “Diğerlerinden Farklı Bir Şirin”

60 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 1

1.Bölüm “Perili Şato”

2.Bölüm “Kara Şirin”

3.Bölüm “Şirin Büyütücü”

4.Bölüm “Yağmur Şirinleyicisi”

5.Bölüm “Gizemli Mağara”

60 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 2

1.Bölüm “Sihirli Küre”

2.Bölüm “Cömert Gargamel”

3.Bölüm “Şirinler ve Para Ağacı”

4.Bölüm “Şirin Cenneti”

5.Bölüm “Korkunç Kar Yaratığı”

60 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 3

1.Bölüm “Şirine’nin Arkadaşı”

2.Bölüm “Obur Şirin’in Rejimi”

3.Bölüm “Yiyecek Makinesi”

4.Bölüm “Donmuş Şirinler”

5.Bölüm “Şirin ve Uzaylı”

60 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 4

1.Bölüm “Şirine”

2.Bölüm “Çırak Şirin”

3.Bölüm “Şirinleyen Ayna”

4.Bölüm “Kral Şirin”

60 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 5

1.Bölüm “Astro Şirin”

2.Bölüm “Şirinler ve Ejderha”

3.Bölüm “Sihirbaz Şirin”

60 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 6

1.Bölüm “Kötü Cin”

2.Bölüm “Şirinler ve Korkunç Kuş Krakukas”

3.Bölüm “Pembe Gözlükler”

4.Bölüm “Diğerlerinden Farklı Bir Şirin”

60 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 7

1.Bölüm “Şirin Çorbası”

2.Bölüm “Küçük Bir Sorun”

3.Bölüm “Parlayan Her Şey Altın Değildir”

4.Bölüm “Yüzüncü Şirin”

60 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 8

1.Bölüm “Romeo ve Şirine”

2.Bölüm “Şirin Senfoni”

3.Bölüm “Sihirli Yumurta”

4.Bölüm “Süper Şirin”

60 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 9

1.Bölüm “Şirine’nin Dans Ayakkabıları”

2.Bölüm “Sahte Şirin”

3.Bölüm “Korkak Şövalye”

60 Dakika Uzunluğunda Şirinler- Derleme 10

1.Bölüm “Küçük Gösteri”

2.Bölüm “Karmaşık Makine”

3.Bölüm “Minnettar Şirin”

Yılbaşı Derleme 1

1.Bölüm “Bebek Şirin’in İlk Yeni Yılı”

2.Bölüm “Korkunç Kar Yaratığı”

3.Bölüm “Süper Şirin”

Yılbaşı Derleme 2

1.Bölüm “Mister Nicholas’ın Sihirli Heybesi”

2.Bölüm “Donmuş Şirinler”

3.Bölüm “Gizemli Mağara”

Yılbaşı Derleme 3

1.Bölüm “Şirinleme Mevsimi”

2.Bölüm “Şirinköyün Merkezine Yolculuk”

3.Bölüm “Yamalı Ay”